

Г. И. ЦИБАХЯШВИЛИ

САМО
УЧИ
ТЕЛЬ
ГРУЗИНСКОГО
ЯЗЫКА

Г. И. ЦИБАХАШВИЛИ

**САМОУЧИТЕЛЬ
ГРУЗИНСКОГО ЯЗЫКА**

(элементарный курс)

ИЗДАНИЕ ТРЕТЬЕ

**ИЗДАТЕЛЬСТВО ТБИЛИССКОГО УНИВЕРСИТЕТА
ТБИЛИСИ 1978**

4 Г
499.962.1—8(=91.71)
Ц 565

Книга представляет третье издание Самоучителя. Она содержит краткий курс грамматики грузинского языка, русско-грузинский разговорник, тексты для чтения, диалоги и словарь, а также систему упражнений для выработки навыков речи и письма. Самоучитель рассчитан на лиц, владеющих русским языком.

Ввиду большого спроса на Самоучитель и необходимости в связи с этим быстрого его переиздания, мы были лишены возможности учесть пожелания многих читателей о некотором упрощении настоящего пособия

Грузинским языком выражается все, что только можно выразить любым языком земного шара...

Грузинский язык высокохудожественно воплощает всякую мысль, не искажая и не извращая ее...

Грузинский язык настолько богат, что по своим внутренним свойствам он является языком мирового значения.

Н. Я. МАРР,
академик

Грузинский алфавит является весьма совершенным инструментом для передачи всего богатства разнообразных звуков этого языка; буквы передают каждый отдельный звук точно и ясно, и никакой другой алфавит не может сравниться с ним в этом отношении.

Д. АЛЛЭН,
профессор (Англия)

Грузинский язык по своим средствам выражения является одним из богатейших языков мира.

Р. МЕКЕЛЕИН,
профессор (Германия)

Грузинский язык является неиссякаемым источником красоты, силы, глубины.

И. МАРШЕВ,
профессор (Швейцария)

© Издательство Тбилисского университета, 1978

70103
Ц ————— 19—78
М 608(06)—78

ОТ РЕДАКТОРА

Грузинский язык — государственный язык Грузинской Советской Социалистической Республики — один из древних и древнеписьменных языков. На нем говорили древние грузинские племена — колхи, иберы и др., которые упоминаются во многих письменных памятниках античной эпохи.

По данным переписи 1970 года, в пределах СССР грузинский язык считают своим родным языком 3.245.000 человек. На нем говорят не только грузины — жители исторически сложившихся областей Грузии (Картли, Кахети, Имерети, Гурия, Самегрело, Сванети, Рача, Ачара, Месхети, Джавахети, Хевсурети, Пшави, Тушети, Хеви и др.), но и живущие в Грузии армяне, осетины, русские, азербайджанцы, курды, ассирийцы, греки, абхазы, евреи и др. Свой родной язык сохранили и те грузины, которые оказались за пределами родины (в Иране, Турции). На своем родном языке говорят также грузины, которые компактными группами живут в Азербайджанской ССР, Кабардинской и Северо-Осетинской Автономных республиках, в гор. Сочи и прилегающих к нему районах (с. Пластунка).

Грузинский язык — язык начального, среднего и высшего образования, язык партийных и советских органов, Академии наук и научно-исследовательских учреждений, театров, радио и телевидения республики. Грузинский язык считается одним из высокоразвитых языков. На нем создана и создается художественная литература, издается большое количество журналов и газет, учебников и новейших исследований по всем отраслям науки и техники. На грузинский язык переведены сочинения классиков марксизма-ленинизма, лучшие произведения русской и мировой художественной литературы, книги по разным отраслям науки.

Невиданное развитие экономики и культуры Советской Грузии благотворно сказалось и на развитии литературного грузинского языка — очистился и обогатился его словарный состав, грамматическая структура опирается на научно разработанную основу, а нормы отражают самые активные и распространенные черты народной разговорной речи и в то же время тесно свя-

заны с многовековыми традициями письменности. Эта связь настолько органична, что знающий современный грузинский язык без специальной подготовки читает и в основном понимает сочинения V—XVIII веков.

При Совете Министров Грузинской ССР работает Постоянная государственная комиссия по установлению норм современного грузинского языка, которая руководит процессом развития грузинского литературного языка с целью полного и всестороннего использования приобретенных им на протяжении веков лексических, грамматических и синтаксических возможностей в строительстве социалистической культуры.

Дошедшие до нас древнейшие памятники грузинской письменности относятся к V—VI вв. Древнейшая надпись, которая датируется тридцатыми годами V века, найдена в развалинах грузинского храма в Палестине, другая надпись — Болнисского храма — высечена в 491—93 годах. Высокое мастерство выполнения этих надписей (в мозаике и на камне), наличие уже в V веке богатой оригинальной и переводной письменной литературы позволяют утверждать, что грузинская письменность возникла до нашей эры и к V веку уже имела свои традиции. Об этом же свидетельствуют и сообщения древнегреческих авторов: сведения из сирийской «Книги о народах и странах», из «Книги посланий» и др. Отсутствие же письменных памятников дохристианской эпохи, видимо, следует объяснить двумя причинами: 1. Ставшая господствующей, христианская религия беспощадно преследовала и уничтожала все, что противоречило ее требованиям. Такому гонению подверглись и письменные памятники, которые, надо полагать, имели языческое содержание. 2. Если каким-то образом кое-где и уцелели дохристианские памятники, то отсутствие заботы об их сохранности и бесконечные войны, опустошения, пожары и грабежи со временем совсем стерли их с лица земли.

Грузинские рукописные книги V и последующих веков хранятся в Тбилиси, Оксфорде, Кембридже, Граце (Австрия) и других книгохранилищах мира.

Грузинское письмо по своему происхождению связано с системой финикийско-арамейского письма, которое в историческом прошлом стало примером в деле создания письмен многих культурных народов.

После объявления христианства господствующей религией в Грузии (337 год) появляется большое количество книг — в основном духовно-церковного содержания, — переведенных с греческого, сирийского, арабского, персидского и других языков. Одновременно создаются и сочинения оригинального характера.

В V веке уже имеются грузинские переводы библейских текстов. К этому же времени относится первое дошедшее до нас оригинальное художественное произведение — «Мученичество Шушаники» Якова Цуртавели.

Сохранившиеся древнегрузинские переводы имеют большое значение для истории мировой культуры, поскольку многие оригиналы переведенных на грузинский язык древних произведений считаются утраченными и о них можно судить только по грузинским переводам.

Древнегрузинские литературные памятники создавались в многочисленных литературных центрах, существовавших при монастырях как в Грузии, так и за ее пределами: на Черной горе (Сирия), в Иерусалиме (Палестина), на Синае, на горе Олимп, на Афонской горе (Греция), в Петриционе (ныне Бачково, Болгария).

По сведениям греческих историков, в IV веке в Колхиде существовала Академия. В XI—XII веках академии имелись в Гелати (Западная Грузия), в Икалто (Кахети, Восточная Грузия). Грузинские литературные, философские, исторические и другие сочинения этой эпохи свидетельствуют, что авторы их имели блестящее образование, прекрасно знали языки, разбирались во всех течениях тогдашней философской мысли, были тесно связаны с выдающимися деятелями разных стран и своей работой вносили значительный вклад в сокровищницу мировой культуры. Так, бельгийский ученый П. Хонингман и акад. Ш. Нуцубидзе показали, что знаменитый Днионсий Ареопагит, которого наука считает автором известных с VI века важнейших для христианской цивилизации трудов, есть выдающийся грузинский мыслитель Петр Ибер.

В изучение грузинского языка большой вклад внесли как грузинские, так и русские и зарубежные ученые. Так, С. Паолини и Н. Ирбах в 1629 году в Риме издали Грузинско-итальянский словарь, а в 1643 г. там же была опубликована на латинском языке Грамматика грузинского языка Марно Маджо, переизданная в 1670 году. Мари Броссе в 1836 году издал в Париже Грамматику грузинского языка. После избрания членом Российской Академии наук он переезжает в Россию, в Петербург, который становится центром картвелологии. Здесь, кроме Броссе, работали крупные ученые Д. Чубинов (Чубинашвили), А. Цагарели, Н. Марр, И. Джавахишвили, И. Кипшидзе, А. Шанидзе, В. Беридзе, К. Дондуа и другие.

Замечательные исследования посвятил грузинскому языку австрийский лингвист Г. Шухардт; в Париже в 1931 году на французском языке выходит Грамматика древнегрузинского

языка Н. Марра и М. Бриера; в Берлине печатаются Грузинско-немецкий и Немецко-грузинский словари Р. Мекелейна; издаются труды австрийского ученого Г. Деетерса, чешского ученого Я. Едлички и др.

В настоящее время грузинский язык и вообще грузинская культура вызывают большой интерес во многих странах: в Германской Демократической Республике (Г. Печ, Г. Фенрих), в Федеративной Республике Германии (К. Шмидт, Ю. Асфальг, И. Молитор, В. Офферманн, К. Боуда), во Франции (Б. Утье), Норвегии (Г. Фогт, Ф. Тордарсон), Англии (Д. Ленг, Г. Стивенсон), Швейцарии (И. Маршев, Л. Флур, Р. Нойком), Голландии (А. Койперс, К. Эбелинг), Польше (Я. Браун), Венгрии (М. Иштванович, Л. Тарди), Чехословакии (В. А. Черны и др.), США (Ф. Солано).

В Москве плодотворно работает известный лингвист-грузиновед проф. Г. Климов.

На русском языке существуют такие труды, как «Грамматика древнелитературного грузинского языка» Н. Я. Марра (1925 г.) и «Грамматика грузинского языка» Б. Руденко (М.-Л., 1940 г.). Центрами интенсивного изучения грузинского языка являются Тбилисский государственный университет и Институт языкознания АН СССР, а также кафедры грузинского языка педагогических институтов республики. Огромны заслуги в исследовании грузинского языка А. Шанидзе, Г. Ахвледиани, А. Чикобава, В. Топуриа. Созданы научная грамматика нового грузинского языка и Толковый словарь грузинского языка в восьми томах. Неоднократно издавался Грузинский толковый словарь, составленный в 1716 году С.-С. Орбелиани.

С 1976 года начала выходить Грузинская советская энциклопедия (вышли два тома).

На русском и европейских языках существуют также практические пособия по грамматике грузинского языка. Они давно стали библиографической редкостью (список этих изданий см. в конце книги).

За последнее время интерес к грузинскому языку заметно повышается. Одни изучают его в чисто практических целях (читать, писать, говорить, слушать передачи и т. д.), другие интересуются им также и в научном аспекте. Об этом свидетельствуют многочисленные письма, которые поступают к нам из разных концов СССР и из-за рубежа с просьбой послать им нужные пособия.

Надеемся, что настоящий «Самоучитель грузинского языка (элементарный курс)» профессора Тбилисского университета Г. И. Цибахашвили окажет хорошую помощь всем желающим изучить грузинский язык.

Цель настоящей книги — быть максимально доступной для всех, изучающих грузинский язык, — в том числе и для тех, кто не имеет специальной лингвистической подготовки и занимается самостоятельно, без помощи учителя. Такая целевая установка книги определила характер отбора и подачи материала: в ней приведены элементарные сведения из грузинской грамматики и письма, на основе которых изучающий может усвоить представленный в книге лексический и синтаксический материал. Подробное описание звуков грузинского языка, всей сложной системы грузинского глагола, всех типов склонений и спряжений всех частей речи, а также описание синтаксиса обременило бы самоучитель и тем самым затруднило бы работу над ним, хотя полное системное описание грузинского языка совершенно необходимо в учебниках, рассчитанных на полное изучение языка.

По той же причине в самоучителе нет многих грамматических терминов и очень сжато говорится о некоторых грамматических категориях.

При отборе лексического материала во внимание принималась прежде всего активность слов и частота их употребления в рамках самоучителя, а не их морфологические особенности.

Данный самоучитель является пособием на первом, начальном этапе изучения грузинского языка. В дальнейшем, для полного его освоения необходимо использовать существующую учебную и научную литературу (грамматики, пособия, руководства, словари и др.) на русском и иностранных языках, а также соответствующую литературу на грузинском языке.

Ш. В. Дзидзигури,
академик Академии наук
Грузинской ССР, профессор

ПРЕДИСЛОВИЕ КО ВТОРОМУ ИЗДАНИЮ

«Самоучитель (элементарный курс)» построен на принципах сознательного и осмысленного освоения элементов фонетики, морфологии и синтаксиса, а также лексики и письма грузинского языка. Грамматический материал подан с учетом того, что изучающий грузинский язык должен знать основы грамматики русского языка, которые помогут правильно понять изучаемый материал или через сравнение сходных явлений, или путем объяснения тех или иных особенностей грузинского языка. Самостоятельное изучение языка характеризуется большой зависимостью от письменного материала и отсутствием разговорной практики. Это обстоятельство значительно затрудняет усвоение правильного произношения отдельных звуков, правильной интонации, ударения и других элементов речи. В таких условиях чрезвычайно возрастает познавательная роль письма и письменного материала. Это учтено в книге. Данные грузинского письма (а иногда и латинского) максимально использованы для объяснения различных фактов фонетики и грамматики. Рекомендуется чтение вслух.

Курс — элементарный, т. е. охватывает самые необходимые сведения из фонетики, морфологии, синтаксиса, лексики. Грузинское письмо представлено в полном объеме, но упрощена транслитерация (написание грузинских слов русскими буквами). Поэтому в первое время возможно смешение звуков φ - ϕ , β - ζ , φ - ϕ , β - ζ , φ - ϕ . Однако знание алфавита и внимательное сравнение написания слова с описанием звуков быстро устраняют подобное смешение.

Курс — комбинированный, то есть содержит элементы разговорника, тексты для чтения, таблицы, словари, образец письма и т. д., призванные облегчить и ускорить овладение основами грузинского языка. Наиболее трудным является глагол с его сложной системой лиц и времен. Поэтому в книге даны т. н. основные формы более чем пятидесяти глаголов. Использование этих готовых форм значительно облегчит как составление предложений, так и изучение природы грузинского глагола вообще.

Весь материал разбит на небольшие отрезки (занятия) по принципу последовательной связи и обусловленности.

Чтобы добиться успеха в изучении грузинского языка, необходимо работать внимательно и без длительных перерывов.

Во втором издании Самоучителя учтены многие замечания и пожелания, высказанные в прессе и письмах читателей. Несколько увеличено количество глаголов, представленных в так называемых «основных формах», переработаны тексты, объяснение грамматического материала, перевод, словари, разговорник, заменены некоторые упражнения; дополнен раздел «контрольные ответы», в котором даны правильные решения некоторых заданий (упражнений).

ЗАНЯТИЕ I

Письмо и чтение

В грузинском письме нет заглавных (больших, прописных) букв. Между написанным и его устным воспроизведением (прочтением) почти нет расхождения—что написано, то и читается.

Ударение в грузинском языке очень слабое, поэтому гласные звуки в слове произносятся практически одинаково ровно, без заметного выделения. Ударение неподвижное: в двусложных словах оно стоит на втором от конца слоге; в словах, состоящих из трех и больше слогов, ударение стоит на третьем от конца слоге.

В грузинском нет мягких согласных. Согласные во всех позициях произносятся одинаково и примерно так, как русские твердые. Поэтому перед буквами и, е согласные не смягчаются (это важно!).

В грузинском языке нет грамматического рода. Поэтому, естественно, грузинские слова не имеют родовых признаков, и всякие требования согласования в роде совершенно отпадают.

А теперь прочтем (вспомните о характере и месте ударения и об отсутствии мягких согласных):

პატარა

пáтара—маленький. -ая, -ое (грамматического рода ведь нет!)

დიდი

дйди—большой, -ая, -ое (произносите д твердо, без смягчения, как, скажем, в слове д у д е а).

კარგი

кáрги—хороший¹

ცუდი

цúди—плохой

¹ Далее примеры будем переводить на русский язык в форме мужского рода, но будем помнить: в грузинском рода нет, поэтому пример одинаково относится к любому роду.

მამა	დედა
მამა—отец	დედა—мать (д не смягчать!)
შვილი	და
შვილი—дети, сын, дочь	და—сестра
გული	ხელი
გული—сердце	ხელი—рука
გვარი	სახელი
გვარი—фамилия	სახელი—имя
ჩემი	შენი
ჩემი—мой	შენი—твой
მე	ის
მე—я	ის—он, она, оно
შენ	
შენ—ты	

მე გუშინ ჩამოვედი თბილისში

მე გუშინ ჩამოვედი თბილისში—Я вчера приехал в Тбилиси.

მე ვცხოვრობ ნოვოსიბირსკში

მე ვცხოვრობ ნოვოსიბირსკში—Я живу в Новосибирске.

ციმბირი მკაცრი, მაგრამ ლამაზი მხარეა

ციმბირი მკაცრი, მაგრამ ლამაზი მხარეა—Сибирь—суровый, но красивый край.

Упражнение. Прочтите еще раз все сначала. Особое внимание обратите на произношение согласных перед и, е (не смягчайте!). Постарайтесь зрительно запомнить очертания грузинских букв

ЗАНЯТИЕ 2

Повторите еще раз первое занятие. Можно и поздравить Вас: из 33 грузинских букв Вы уже знаете 24.

Теперь о десяти буквах (9 неизвестных и уже известная *ო* из слова თბილისში. Нашли?).

В грузинском языке есть десять звуков (и соответственно—букв), которых нет в русском. Их произношение может показаться несколько своеобразным (для говорящих на русском языке), однако их можно усвоить без особого труда. И совсем будет легко, если на первых порах удовлетвориться их приблизительным произношением.

ძ—произносится с сильным придыханием, близок в русскому *т* и очень близок к немецкому *t* или *th* (произносятся *т* с

придыханием): ძავი (тави—голова), ძვალი (тваლი—глаз), ერთი (эрти—один);

ჭ—губной придыхательный согласный, близкий к русскому *п*: ფეხი (пехи—нога), ფერი (пერი—цвет), უფრო (უპრო—более), არაფერი (არაპერი—ничего).

Через *ჭ* передается звук *ф* в словах негрузинского происхождения), ფაქტი (факტი—факт), ფრონტი (ფრონტი—фронт).

ქ—произносится с сильным придыханием, близок к русскому *к* и очень близок к немецкому *к*; почти такой же, как латинский *q*; ქარი (қари—ветер), ქალი (қали—женщина) მაქვს (მაქვს—имею, у меня есть), საქმე (საქმე—дело), ქმარი (қმარი—муж), ქუჩა (қუჩა—улица).

ღ—звук, напоминающий русский шелевой *г* в слове бо г или же произношение звука *г* в южнорусских говорах: ღამე (გამე—ночь), ღამობა (საგამო—вечер), ღრმა (გრმა—глубокий), ღიმილი (გმილი—улыбка), ღელი (გელი—пуговица), ღრეს (დრეს—сегодня).

ჯ—гортанный звук, отдаленно напоминающий русский *к*: ყარი-ყუმი (қარი-қуми—Кара-кум), ყაზბეგი (қазбეგი—Казбег), ყური (ყური—ухо), უყურე (უყურე—смотри, гляди), საყურე (საყურე—серьга), ყველი (қველი—сыр).

ძ—сложный звук. В русском письме он передается сочетанием *дз* произносится как один звук (напр., Дзержинский): სააკაძე (სააკაძე—Саакадзе), ძალა (ძალა—сила), ძმა (ძმა—брат), ძველი (ძველი—старый), ძეგლი (ძეგლი—памятник), ძვირი (ძვირი—дорогой—о цене).

წ—сложный звук, близкий к *ц*; произносится с резким призвуком წყალი (წყალი—вода), წახლა (წახლა—пойти, поехать), მწვანე (მწვანე—шашлык), წერილი (წერილი—письмо), წელი (წელი—год, спина), წვიმა (წვიმა—дождь), წიგნი (წიგნი—книга).

ჭ—сложный звук, близкий к русскому *ч*; произносится с резким призвуком: ჭიკა (ჭიკა—стакан), ჭამა (ჭამა—есть, кушать), მჭირდება (მჭირდება—мне нужно), ჭკვი (ჭკვი—сомнение), ჭიანჭველა (ჭიანჭველა—муравей).

ჯ—сложный звук. В русском письме он передается сочетанием *дж*, произносится как один звук: ბიუჯეტი (ბიუჯეტი—бюджет).

ჯავახიშვილი (джавахишвили—Джавахишвили), ჯგუფი (джгупи—
группа), ჯიბე (джибе—карман), ჯილდო (джилдо — награда).

ჰ—соответствует латинскому (немецкому) h, близок к русскому х, произнесенному с легким придыханием; ჰაერი (háერი—воздух), ჰყავს (hკავს — он (она) имеет кого-то), ჰქვია (hკვია — его (ее) зовут...).

Еще одно пояснение. Традиционно установилось, что русским и, т, к соответствуют грузинские ჰ, ტ, კ. Однако следует знать, что грузинские ჰ, ტ, კ произносятся резко и без придыхания.

Вот и все звуки и буквы грузинского языка. Большинство из них произносится без всякого затруднения; некоторые же требуют определенной тренировки, но вполне доступны. Ничего, если в первое время произношение будет не совсем точное.

Грузинский алфавит

Грузинская азбука состоит из 33-х букв, которые расположены в следующем порядке:

Буквы	Произносятся как	Алфавитное название	Буквы	Произносятся как	Алфавитное название	Буквы	Произносятся как	Алфавитное название
ა	а	ან	ბ	м	ბან	გ	≈ г	ღან
ბ	ბ	ბან	გ	н	გან	დ	≈ д	ყან
გ	г	გან	დ	о	დნ	ე	შ	შინ
დ	д	დნ	ე	п	ენ	ვ	ჩ	ჩინ
ე	э, е	ენ	ვ	ж	ვენ	ზ	ც	ცან
ვ	в	ვინ	ზ	р	რენ	ყ	ძ	ძინ
გ	з	ზენ	ც	с	ცან	ჩ	≈ ц	წინ
ე	≈ т	თან	ტ	т	ტან	კ	≈ ч	ჭან
ბ	и	ინ	ც	у	ცნ	ხ	х	ხან
კ	к	კან	ძ	≈ п	ძან	ჯ	дж	ჯან
ღ	л	ღან	ქ	≈ к	ქან	ჰ	h лат.	ჰან

Знаком ≈ (т. е. приблизительно) в таблице обозначено произношение звуков, описание которых дано выше, так что при необходимости можно посмотреть еще раз.

Упражнение. Читайте:

მე ახლა კარგ საქმეს ვაკეთებ. მე ვსწავლობ ქართულ ენას
 მე აхла кáрг сáкмეს вáкეტებ. მე ვსцáვლობ кáრტულ éნას
 Я теперь хорошее дело делаю. Я изучаю грузинский язык.
 ქართული ენა ლამაზია. მხოლოდ ზოგიერთი ბგერის გამოთქმა ჯერ კიდევ
 მიჭირს, მაგრამ ამასაც შევძლებ.

კარტული éნა ლამაზია. მხოლოდ ზოგიერთი ბგერის გამოთქმა ჯერ ვიძლებ მიჭირს, მაგრამ ამასაც შევძლებ.

Грузинский язык красивый. Только некоторых звуков произношение пока еще трудно мне, но и это смогу.

Внимательно прочитав два-три раза, проверьте себя: краем листка бумаги закройте русские буквы и читайте грузинские. Что-то забыли? Ничего. Обратитесь за помощью к русским. Они ведь рядом. Они помогут.

Чем быстрее запомните все грузинские буквы, тем легче пойдет работа.

Теперь выполняйте задание, которое потребует от Вас всего внимания. Из русской транслитерации¹ выпишите на листке буквы в, т, ц, ч и посмотрите, какие грузинские буквы им соответствуют. Увидите, что к соответствует то კ, то ჰ; ц соответствует то ტ, то ჳ и т. д. Потом еще раз проверьте чтение этих букв по азбучной таблице.

Между прочим, Вы уже знаете почти 100 грузинских слов. Заведите себе словарь, вносите в него все слова и запоминайте. Знайте: на запоминание слов не нужно жалеть времени и энергии.

И совсем хорошо—запоминать готовые предложения. Потом они пригодятся много раз.

ЗАНЯТИЕ 3

О звуках грузинского языка

Грузинский и русский языки имеют много общих звуков. В грузинском—5 гласных, и все они имеются в русском:

¹ Транслитерация—запись слов одного языка буквами другого языка. В данном случае транслитерацией является та часть упражнения, где грузинские слова написаны русскими буквами

ა ე ი ო უ
ა ე(ე) ი ო უ

Из согласных:

ბ გ დ ვ ზ კ ლ მ ნ პ რ ს ტ ჭ ღ ც ხ
ბ გ დ ვ ზ კ ლ მ ნ პ რ ს ტ ჭ ღ ც ხ

Однако в грузинском есть согласные, которых нет в русском (так и наоборот). О них мы уже говорили. Русская транслитерация передает их только приблизительно. Знать эти звуки—желательно, так как иногда они являются смыслообразительными. Вот примеры:

პაქტი (пакти)—пакт	ფაქტი (факти)—факт
ჩირი (чирн)—сухофрукт	ჭირი (чирн)—зараза
გრიალი (гриали)—грохот	ღრიალი (ღრიали)—рѣв
პირი (пирн)—рот, лицо	ფირი (пирн)—плѣнка
კარი (карн)—дверь	ქარი (карн)—ветер
კუდი (кудн)—хвост	ქუდი (кудн)—головной убор
დაცვა (дацва)—оборона, защита	დაწვა (დაცვა)—сжечь

Однако некоторая неточность в произношении этих звуков не становится помехой для понимания сказанного: помогает соседство других слов (контекст).

Упражнение: Прочтите текст несколько раз. Добейтесь свободного произношения слов и словосочетаний. В этом Вам поможет русская транслитерация. А русский перевод поможет найти интонацию предложения. Запомните слова и их значения.

ჩვენ თბილისში გუშინ ჩამოვედით.
 ჩვენ თბილისში გუშინ ჩამოვედით.
 Мы в Тбилиси вчера приехали.
 უკვე ვიყავით მთაწმინდაზე. გასაოცრად ლამაზია ეს ადგილი.
 უკვე ვიყავით მთაწმინდაზე. გასაოცრად ლამაზია ეს ადგილი.
 Уже побывали на Мтацминда. Удивительно красиво это место.
 დღეს ქალაქს დავათვალიერებთ, საღამოთი კი სპორტის სასახლეში გვინდა
 დღეს კალაქს დავათვალიერებთ, საღამოთი კი სპორტის სასახლეში გვინდა
 დღეს კალაქს დავათვალიერებთ, საღამოთი კი სპორტის სასახლეში გვინდა
 Сегодня город осмотрим. А вечером во Дворец спорта хотим
 წასვლა. ამბობენ, კარგი პროგრამა არისო.
 წასვლა. ამბობენ, კარგი პროგრამა არისო.
 წასვლა. ამბობენ, კარგი პროგრამა არისო.
 пойти. Говорят, хорошая программа.

Упражнение. Повторите первое предложение ჩვენ თბილისში გუშინ ჩამოვედით. Замените слово გუშინ словом დღეს. Получите новое предложение: ჩვენ თბილისში დღეს ჩამოვედით. Можно заменить и название города и т. д. Выполните это упражнение, используя следующие слова:

გუშინში (гушинцин)—позавчера
 მოსკოვში (московში)—в Москве, в Москву
 თბილისიდან (თბილისიდან)—из Тбилиси
 მოსკოვიდან (мосკოვიდან)—из Москвы

Запомните смысловое соответствие грузинских послелогов русским предлогам: -ში—в; -ზე—на; -დან—из.

Упражнение. Составленные вами предложения повторите несколько раз вслух. Например:

ჩვენ მოსკოვიდან დღეს ჩამოვედით. ჩვენ მოსკოვიდან თბილისში გუშინ ჩამოვედით. მე ვსწავლობ ქართულ ენას. მე ვცნობრობ (живу) მოსკოვში. მე მინდა (хочу) თბილისში წასვლა (пойти, поехать).

ЗАНЯТИЕ 4

Как писать по-грузински

Грузинское письмо—легкое. Каждая буква пишется отдельно и соответствует одному определенному звуку. Письмо и чтение не расходятся. Никаких дополнительных знаков нет. Все это Вы уже заметили, когда учились читать. Поэтому легко научиться писать.

Грузинские буквы—округлые. В них почти нет изломов, которые, однако, не исключаются при художественном оформлении букв. Рукописное письмо проще печатного, а скорописное—еще проще. Очертания печатных букв всегда одинаковые, но в рукописи могут несколько видоизменяться. Иногда в рукописи одна буква может иметь варианты (это бывает и в русском).

Посмотрите внимательно на эту рукопись. Такому письму учат детей в школе.

მე ვცხდები თბილისში.
 თბილისი საქართველს ეკუთვნის.
 მე მიყვარს ჩემი ქარაქი.

По положению на строке грузинские буквы:

а) располагаются на строке:

ა თ ი ო
ა თ ი ო

б) выходят вверх:

ბ ზ ა ბ ზ ო ს ო ო ო ო ო ო ო ო
ბ ვ მ ნ ძ რ ს შ წ ძ ც ხ ზ

в) выходят вниз:

გ დ ე ვ კ ლ ჯ თ უ ნ(ფ) გ კ ც ძ
გ დ ე ვ კ ლ ჯ თ უ ნ(ფ) გ კ ც ძ

г) выходят вверх и вниз:

ქ ჭ
კ . ჭ

Очертания грузинских букв просты и ясны: они развиваются от буквы к букве. Это облегчает изучение письма.

Откуда начать выводить буквы? Удобнее писать так:

ა —слева вверх (а)

ბ —сверху с левого кончика (б)

გ —сверху (г)

დ —с кончика в левой стороне вниз и вверх (д)

ე —с верхнего конца (е, э)

ვ —сверху (в)

ზ —с верхнего конца (з)

თ —с седловины влево вниз и далее (т с сильным придыханием)

ი —с левого конца (и)

კ —сверху (к резкий)

ქ —с кончика в левой стороне вниз и вверх (л)

ძ —с верхнего конца (м)

წ —с середины вправо вниз и вверх (н)

ც —слева (о)

ც —снизу. Вроде двух о друг на друге (п)

ჭ —с левого верхнего конца очертания (ж)

ჩ —сверху или в два приема: ო, а потом косую линию над ო (р)

ც —сверху (с)

ც —с левого конца очертания. Сохраните вертикальность линий (т резкий)

უ —с верхнего левого конца (у)

ფ —с верхней седловины. Напишите ო и продолжите вниз (≈н с сильным придыханием)

ფ —пишется в два приема: сверху вниз и слева направо с изгибом (≈к с сильным придыханием)

ფ —как ფ печатное без третьего крючка (≈г)

ყ —с верхнего левого конца; почти как русское у (≈к)

შ —с верхнего кончика (ш)

ჩ —с середины как рукописное латинское h с узлом в верхней части (ч)

ც —с левого конца. Сохраните вертикальность линий (ц)

ძ —сверху (дз)

Как считать по-грузински

Грузинский счет исключительно прост—с любым числительным любое существительное стоит в именительном падеже единственного числа, то есть в начальной форме.

Вот счет до двадцати:

1 ერთი (эрти)	11 თერთმეტი (тертмети)
2 ორი (ори)	12 თორმეტი (тормети)
3 სამი (сами)	13 ცამეტი (цамети)
4 ოთხი (отхи)	14 თოთხმეტი (тотхмети)
5 ხუთი (хути)	15 თხუთმეტი (тхутмети)
6 ექვსი (экви)	16 თექვსმეტი (теквсмети)
7 შვიდი (швиди)	17 ჩვიდმეტი (чвидмети)
8 რვა (рва)	18 თვრამეტი (тврамети)
9 ცხრა (цхра)	19 ცხრამეტი (цхрамети)
10 ათი (ати)	20 ოცი (оци)

Части целого (მთელის ნაწილები)

ნახევარი	— половина (нахевари)
მესამედი	— треть (месамеди)
მეოთხედი	— четверть (меотхеდი)
მეხუთედი	— пятая часть (мехутеდი)
მეათედი	— десятая часть (меатеდი)
მეასედი	— сотая часть (меасеდი)
ორი მესამედი	— две трети (ори месамеди)
შვიდი მეათედი	— семь десятых (швиди меатеდი)
ორი მეასედი	— две сотых (ори меасеდი)

Теперь возьмем некоторые существительные:

ღღე	— день	კაპიკი	— копейка
წელი	— год	მეტრი	— метр
თვე	— месяц	კილოგრამი	— килограмм
კვირა	— неделя	კილომეტრი	— километр
საათი	— час	ბილეთი	— билет
წუთი	— минута	აზნავე	— товарищ
მანეთი	— рубль	წიგნი	— книга

- ბ —с середины вправо вниз и вверх (≈ц резкий)
- ჭ —пишется в два приема: сверху вниз с наложением на середине узла α (ч резкий)
- ხ —сверху (х)
- ჯ —пишется в два приема: напишите ჯ и наложите поперечину (дж)
- ღ —снизу. Вроде трех о друг на друге (h)

Обратите внимание на возможные в первое время описки: очертания некоторых рукописных букв похожи, только развороты разные (ძ—ბ; შ—წ) или отличаются в деталях (ტ—ც; ქ—ჭ) и др.

Упражнение: Выпишите каждую букву внимательно, по несколько раз. Добейтесь непринужденности движения руки. Особое внимание обратите на правильное расположение буквы на строке (середина, выход вверх, вниз и т. д.).

Упражнение. Перепишите в свою тетрадь:

მე ვმუშაობ. მე ბევრს ვმუშაობ. მე ვსწავლობ ქართულ ენას.
Я работаю. Я много работаю. Я изучаю грузинский язык.

მე უკვე ვკითხულობ და ვწერ ქართულად.
Я уже читаю и пишу по-грузински.
ეს საინტერესო და სასარგებლო საქმეა.
Это интересное и полезное дело.

Перепишите слова в свои словарик и запомните их.

Упражнение. Из имеющегося у Вас запаса грузинских слов уже можно составить простые предложения. Переведите на грузинский язык и напишите:

- Я живу в Кieve (Новосибирске и т. д.).
- Я работаю и учусь (ვსწავლობ).
- Я приехал(-а) в Тбилиси (в Москву и т. д.).
- Я уже читаю по-грузински.
- Мы приехали из Москвы (из Ленинграда и т. д.).
- Я приехал(-а) вчера (сегодня).
- Мы приехали вчера (сегодня).

გოგონა	— девушка	თითი	— палец
ხელი	— рука	თვალი	— глаз
ფეხი	— нога	კბილი	— зуб

Соедините любое числительное с любым существительным и Вы получите грузинский предметный счет. Например:

ერთი ღლე, ერთი ბილეთი, ერთი ამხანაგი, ერთი კბილი;
შვიდი საათი, შვიდი მანეთი, შვიდი თითი, შვიდი ამხანაგი, შვიდი ღლე;
ნახევარი საათი, ნახევარი მეტრი, ნახევარი წიგნი, ნახევარი ღლე.

Упражнение. Скажите по-грузински:

два часа, один час, полчаса, двадцать часов;
пять минут, пятнадцать минут, двадцать минут;
две недели, четыре билета, одна книга.

Упражнение. Возьмите следующие существительные и сосчитайте по-грузински до двадцати:

ღლე, მანეთი, კაცი (человек), წუთი.

Упражнение. Прочтите по-грузински и переведите на русский язык.

გუშინ მოსკოვიდან თბილისში ჩამოვედით ოცი კაცი.

ქართულ ენას ვსწავლობთ ხუთი კაცი. თბილისში ვიქნებით (будем) ერთი კვირა ან (или) ოთხი ღლე.

Упражнение. Повторите счет вслух от 1 до 20 отдельно от существительных: ერთი, ორი, სამი и т. д. Запомните его.

ЗАНЯТИЕ 6

Продолжение счета

Грузинские числительные 11—20 (как и русские) образованы от соответствующих числительных 1—10. Дальше русский счет ведется на десятки: тридцать=три десятка, пятьдесят=пять десятков и т. д. После каждой сотни этот порядок повторяется.

В грузинском свыше двадцати счет ведется и а д ვ ა დ ა ტ ვ ი, то есть от 21 до 40 единицы прибавляются к двадцати:

ოცდაერთი	—21(=двадцать и один)
ოცდაორი	—22(=двадцать и два)
ოცდაათი	—30(=двадцать и десять)
ოცდათერთმეტი	—31(=двадцать и одиннадцать)
ოცდათორმეტი	—32(=двадцать и двенадцать)

ორმოცი	—40(=два двадцать)
ორმოცდაერთი	—41(=два двадцать и один) и т. д.
ორმოცდაათი	—50(=два двадцать и десять)
ორმოცდათერთმეტი	—51(=сорок и одиннадцать)
ორმოცდათორმეტი	—52(=сорок и двенадцать)
ორმოცდაცამეტი	—53(=сорок и тринадцать)

и так далее до:

სამოცი	—60(=три двадцать)
სამოცდაერთი	—61(=три двадцать и один)
ოთხმოცი	—80(=четыре двадцать)
ასი	—100

Как видите, наращение происходит к каждой двадцатке и закономерно повторяется внутри всей двадцатки от 1 до 19.

Этот порядок выдерживается бесконечно.

Например:

120=ას ოცი	700=შვიდასი
121=ას ოცდაერთი	800=რვაასი
154=ას ორმოცდათორმეტი и т. д.	900=ცხრაასი
200=ორასი(=два сто)	1000=ათასი(=десять сто)
300=სამასი(=три сто)	2000=ორი ათასი
400=ოთხასი	3000=სამი ათასი
500=ხუთასი	и т. д.
600=ექვსასი	

Примечание. Числительные от 1 до 100 и сотни от 200 до 1000 пишутся слитно:

სამოცდაშვიდი (67), ოთხმოცდათორმეტი (91), ოთხასი (400), რვაასი (800).

В других комбинациях числительные пишутся раздельно

167=ას სამოცდაშვიდი
291=ორას ოთხმოცდათორმეტი
314=რვაას ოთხმეტი
1001=ათას ერთი и т. д.

Упражнение. 1. Произнесите по-грузински:

2,	12,	22,	32,	42,	52;
5,	15,	25,	35,	45,	55;
6,	26,	56,	76,	96,	106;
11,	21,	61,	72,	81,	101.

2. Напишите цифрами несколько чисел, прочтите вслух по-грузински.

3. Прочтите вслух:

ორი საათი და ოცი წუთი. სამი დღე და ღამე. შეიდასი კილომეტრი-ათას ორასი კილომეტრი. თოთხმეტი მანეთი და თცდახუთი კაპიკი.

Запомните слово რამდენი (= сколько). Оно столь же активно, как и русское «сколько», когда речь идет о каком-либо количестве. При слове რამდენი существительное обычно стоит в начальной форме (именительный падеж единственного числа):

- რამდენი დღე? — სამი დღე
- რამდენი ბილეთი? — ხუთი ბილეთი
- რამდენი გაზეთი? — ორი გაზეთი (газета)
- რამდენი პური? — ნახევარი კილო პური.

Еще слова-вопросы:

- სად? (где? куда?)
- საიდან? (откуда?)
- ვინ? (кто?)
- რა? (что?)
- როდის? (когда?)
- როდემდე? (до какого времени? до каких пор?)
- სადამდე? (до какого места? до каких пор?)
- რატომ? (почему? для чего?)
- როგორ? (как? каким образом?)
- როგორი? (какой?)
- ვისი? (чей?)
- რომელი? (который? какой?)
- სადაური? (откуда?) (по происхождению).

ЗАНЯТИЕ 7

Приветствия

и

ответы

გამბარჯობათ! — Здравствуйте!
 როგორ ბრძანდებით? — Как поживаете?
 ვაგებარჯობთ! — Здравствуйте!
 გმადლობთ, კარგად. — Спасибо.
 Хорошо.

Варианты¹:

როგორა ხართ? — Как самочувствие, как жизнь?
 არა მიშავს რა. — Ничего.

¹ Вопросы, данные как варианты, уместны в разговоре, допускающем некоторую простоту в обращении с собеседником.

(Дословно: Как Вы есть?)

როგორა ხარ? — То же, но в единственном числе

მშვიდობით. — Прощайте.
 ნახვამდის. — До свидания!

კარგად ბრძან- }
 დებოდეთ. } Будьте
 კარგად იყავით. } здоровы.

არა მიშავს რა.

მშვიდობით.

ნახვამდის.

კარგად ბრძანდებოდეთ.
 კარგად იყავით!

Упражнение. Повторите приведенные предложения несколько раз вслух, изображая обоих беседующих. Хорошо упражняться вдвоем.

ЗАНЯТИЕ 8

Глагол არის (есть)

Запомните глагол არის (есть, 3 л. ед. ч.). В грузинском предложении глагол-связка не опускается в настоящем времени, как это бывает в русском языке.

დღეს კარგი ამინდი არის — дословно: Сегодня хорошая погода есть.
 სად არის გრიბოფლოვის ძეგლი? — дословно: Где есть памятник Грибоедову?

როგორ არის საქმე? — дословно: Как есть дело? = Как дела?

რატომ არ არის გადაცემა? — Почему нет передачи? Дословно: Почему не есть передача?

Глагол-связка არის, входящая в составное сказуемое, в настоящем времени часто сокращается до первого звука ა, который сливается с предшествующим словом:

დღეს კარგი ამინდი არის и — დღეს კარგი ამინდია (сегодня хорошая погода).

ეს ვისი საქმე არის? (Чье это дело?) и — ეს ვისი საქმეა?

დღეს რა რიცხვი არის? (Какое сегодня число?) и — დღეს რა რიცხვია?

ეს წიგნი ვისი არის? (Чья эта книга?) и — ეს წიგნი ვისია?

Оба варианта являются правильными.

Упражнение. Прочтите вслух, добиваясь непринужденности интонации вопросов и ответов.

— ეს ჩანთა (сумка) ვისია? თქვენია? (Эта сумка чья? Ваша?)

— არა, ეს ჩანთა ჩემი არ არის. ეს ჩანთა ირინესია (Нет. Эта сумка не моя. Эта сумка Ирины).

- რომელი საათია? (Который час?)
- სამის ნახევარია (Половина третьего)
- რა დროა? (Какое время?)
- ვერ ადრეა (Пока рано). უკვე გვიანია (Уже поздно)
- როგორია ეს წიგნი? (Какова эта книга?)
- ეს წიგნი ძალიან საინტერესოა (Эта книга очень интересна).

ЗАНЯТИЕ 9

Личные формы глагола არის (есть)

Глагол არის¹ имеет все формы лица. Причем эти формы очень активно употребляются в речи. Они никогда не опускаются (как это бывает в русском).

Вот эти формы:

Ед. ч.	Мн. ч.
1 л. (მე) ვარ = я есть	(ჩვენ) ვართ = мы есть
2 л. (შენ) ხარ = ты есть	(თქვენ) ხართ = вы есть
3 л. (ის) არის = он есть	(ისინი) არიან = они есть (суть)

В грузинском глаголе есть как показатели лица, так и числа. Просмотрите внимательно приведенное спряжение и Вы без труда найдете эти показатели. Поэтому местоимения в спряжении даны в скобках. Однако в речи при глаголе употребляется и личное местоимение.

Например:

თქვენ ვინ ხართ? (Кто вы?)	მე ვარ სტუდენტი (Я студент)
რა გვარი ხართ? (Как ваша фамилия?)	— ჩემი გვარია ნესტერენკო
რა გქვიათ? (Как зовут вас?)	— მე მქვია გენადი (Меня зовут Геннадий)
რამდენი წლისა ხართ? (Сколько вам лет?)	მე 19 წლისა ვარ (Мне 19 лет)

¹ В грузинском языке нет инфинитива, поэтому основной (исходной) формой глагола признана форма 3 л., ед. ч., настоящего времени.

სადაური ხართ? (Откуда вы?)	მე კიეველი ვარ (Я из Киева)
თქვენი ამხანაგი სადაურია? (Ваш товарищ откуда?)	ჩემი ამხანაგი მოსკოველია (Мой товарищ из Москвы)
ის რა გვარია? (Как его фамилия?)	მისი გვარია ბელოვი (Его фамилия Белов)
ის რამდენი წლისაა? (Ему сколько лет?)	ისიც ცხრამეტი წლისაა (И ему 19 лет)

При разговоре на «ты» вместо ხართ (=вы есть) используется ხარ (=ты есть). Например:

(შენ) რა გვარი ხარ?	(Как твоя фамилия?)
(შენ) სადაური ხარ?	(Ты откуда?)

Упражнение. Переведите на русский язык, разберитесь в точном значении глаголов.

ჩვენ აქ სამი ამხანაგი ვართ. სამივე (все трое) ლენინგრადიდან ვართ. ლენინგრადიდან აქ სხვებიც (и другие) არიან. თქვენ საიდან ხართ? თქვენი ამხანაგი სადაურია? ის სხვა ქალაქიდან არის.

ЗАНЯТИЕ 10

Еще о глаголе არის

(Прошедшее и будущее время)

Разобранные выше формы относятся к настоящему времени. В прошедшем времени будет так:

Ед. ч.	Мн. ч.
1 л. (მე) ვიყავი = я был (рода нет.)	(ჩვენ) ვიყავით = мы были
2 л. (შენ) იყავი = ты был	(თქვენ) იყავით = вы были
3 л. (ის) იყო = он был	(ისინი) იყვნენ = они были

А вот будущее время:

Ед. ч.	Мн. ч.
1 л. (მე) ვიქნები = я буду	(ჩვენ) ვიქნებით = мы будем
2 л. (შენ) იქნები = ты будешь	(თქვენ) იქნებით = вы будете
3 л. (ის) იქნება = он будет	(ისინი) იქნებიან = они будут

С этим глаголом существительное сочетается в начальной форме (в именительном падеже). Например:

მე ვიყავი მუშა, ახლა ვარ სტუდენტი, მომავალში ვქნები ინჟინერი.
Я был рабочий, теперь я студент, в будущем буду инженером.

Упражнение. Переведите на грузинский язык

Вы откуда? — Я из Ленинграда. А Вы откуда?
Что Вы делаете (აკეთებთ)? — Я учусь. А Вы? — Я тоже учусь.
Где Вы были вчера? — Вчера мы были в кино.
Что смотрели (რა ნახეთ)? — Мы смотрели (ვხანეთ) новый фильм.
Где Вы будете завтра? — Завтра мы пойдем в музей (წავალთ მუზეუმში). (См. стр. 95, контрольный ответ 1.)

Упражнение. Пользуясь знакомыми Вам грузинскими словами, составьте коротенький рассказ о себе и о товарище.

Упражнение. Выучите на рассказ.

ჩემი პალატი

მე ძალიან მიყვარს ჩემი თბილისი, ჩემი მშობლიური ქალაქი. ის ათას-სუთასი წლისაა, მაგრამ ნახეთ მისი ქუჩები და ხიდეები, შენობები და ძეგლები და იტყვი, რომ ეს ქალაქი მარად ახალგაზრდაა. ის ლამაზია და ყოველდღე უფრო ლამაზდება, იზრდება. ის კეთილია, სტუმართმოყვარე და მხიარული, როგორც თვით ქართველი კაცი. (См. контр. отв. 2.)

მშობლიური—родной	იზრდება—растет
ქუჩა—улица	კეთილი—добрый
ხიდი—мост	სტუმართმოყვარე — гостеприим-
შენობა—здание	ნის
მარად—вечно	მხიარული—веселый
ახალგაზრდა—молодой, юный	თვით—сам
ყოველდღე—каждый день, еже-	
дневно	

Упражнение. Переделайте рассказ применительно к вашему городу (селу) и расскажите о нем.

Упражнение. Напишите рассказ „ჩემი ქალაქი“ по памяти, а потом проверьте правильность написания слов и предложений. Исправьте ошибки и перепишите еще раз.

ЗАНЯТИЕ 11

Образование множественного числа существительных

В именит. пад. ед. числа грузинские существительные оканчиваются на гласный:

კაცი, სახელი, საკითხი, კბილი, ფული, საფული, ტანსაცმელი; დედა, ძმა, და, მამა, მაგიდა, დანა; ხე, ტყე, მზე, თვე, რძე, ღვებ, მთა, ღრთ, საღამო, საღარო, თქრო, საბჭო, ტუ, ბუ.

Из конечных гласных *o* является окончанием им. пад., другие же входят в основу.

Множественное число существительных образуется при помощи суффикса *-ებ-* следующим образом:¹

ა) В существительных с конечными *-o*, *-a* отбрасываются эти гласные, к оставшейся части слова прибавляется суффикс *-ებ-*, а после него окончание им. пад. *-o*. Вот так:

გაზეთი — გაზეთები	газета — газеты
წიგნი — წიგნები	книга — книги
კბილი — კბილები	зуб — зубы
თვალი — თვალები	глаз — глаза
თითი — თითები	палец — пальцы
ადამიანი — ადამიანები	человек — люди
სკამი — სკამები	стул — стулья
ადგილი — ადგილები	место — места
წარბი — წარბები	бровь — брови
და — დები	сестра — сёстры
ძმა — ძმები	брат — братья
დანა — დანები	нож — ножи
მაგიდა — მაგიდები	стол — столы
ჭიქა — ჭიქები	стакан — стаканы
გზა — გზები	дорога — дороги
კატა — კატები	кошка — кошки

¹ Примечание. Множественное число изредка образуется при помощи суфф. *-ბ-*, который при склонении чередуется с *-ებ-*. Однако это уже пассивный способ словозменения. (მაქალაქნო — Граждане! — обращение. საბჭოთა კავშირი — Советский Союз. Дословно — Советов Союз)

ბ) В существительных с концевыми -ე, -ო, -უ суффикс -ებ- просто прибавляется к форме ед. ч., после чего ставится оконч. им. пад. -ი. Например:

ხე — ხე-ები	дерево — деревья
ტყე — ტყე-ები	лес — леса
კიბე — კიბე-ები	лестница — лестницы
დღე — დღე-ები	день — дни
მორიგე — მორიგე-ები	дежурный — дежурные
მოლარე — მოლარე-ები	кассир — кассиры
საღამო — საღამო-ები	вечер — вечера
სოკო — სოკო-ები	гриб — грибы
სალარო — სალარო-ები	касса — кассы
ღვინო — ღვინო-ები	вино — вина
გოგო — გოგო-ები	девочка — девочки
რუ — რუ-ები	канавы — канавы
კუ — კუ-ები	черепаха — черепахи

Обратите внимание: во множественном числе все существительные имеют окончание -ი.

В некоторых грузинских существительных при образовании множ. числа происходит стяжение основы, что выражается в выпадении из основы последнего гласного:

ფანქარი — ფანქარ-ები	карандаш — карандаши
მტერი — მტრ-ები	враг — враги
მეგობარი — მეგობარ-ები	друг — друзья
სტუმარი — სტუმარ-ები	гость — гости
მასპინძელი — მასპინძლ-ები	хозяин — хозяева
მეზობელი — მეზობლ-ები	сосед — соседи
სოფელი — სოფლ-ები	село — села

В языке есть закономерности, по которым можно определить, какие именно основы стягиваются. Но об этом потом. (Впрочем, нестяжение основы не затеняет значения слова).

Упражнение. Образуйте множественное число существительных (выделенные гласные выпадают):

ამხანაგი	მეგობარი	ხაცნობი	ბილეთი	ნემსი
товарищ	друг	знакомый	билет	игла

გზა	კვლევი	კაკალი	ფოთოლი	სოფელი
дорога	стена	орех	лист	село
ჟურნალი	საათი	წუთი	ლილი	კაბა
журнал	час	минута	пуговица	платье
ბაფი		მატარებელი	პალტო	
ნიტკა		პოეზი	ნაღები	
მანქანა	ავტობუსი	სახე	საქმე	
машина	ავტობუსი	лицо	дело	
სამუშაო	ყვავილი	ვარდი	წვეთი	სხივი
работа	цветок	роза	капля	луч
ბიჭი	ქალი	გოგონა	ენა	სიტყვა
мальчик	женщина	девушка	язык	слово

Запомним: определение при определяемом всегда стоит в единственном числе, независимо от числа существительного. Например:

ეს ჩემი მეგობარია	ეს ჩემი მეგობარებია
ეს ახალი ვაზეთია	ეს ახალი ვაზეთებია
აქ ლამაზი ყვავილია	აქ ლამაზი ყვავილებია
შენ ჩვენი სტუმარი ხარ	თქვენ ჩვენი სტუმარები ხართ
მე შენი (თქვენი) მასპინძელი ვარ	ჩვენ თქვენი (შენი) მასპინძლები ვართ

Упражнение. Поставьте такие вопросы, на которые можно ответить приведенными выше предложениями.

Образец: ეს ვისი მეგობარია? ეს ჩემი მეგობარია. ესენი ჩემი მეგობარები არიან.

Упражнение. Найдите существительные, определите их число. Обратите внимание на употребление существительных с числительными.

საქართველოში ჩვენ ოცი დღე გავატარეთ. ეს დღეები არასოდეს არ დაგვაფიქვდება. ლამაზია საქართველოს ბუნება, მისი სოფლები და ქალაქები, ვხეხი და მდინარეები. მეტად მოგვეწონა ქართული სიმღერები და ცეცხლოვანი ცეკვები. მეგობრების დახმარებით ჩვენ დავიწყეთ ქართული ენის შესწავლა. უკვე ვიცით მრავალი სიტყვა და ცოტას კიდევაც ვლაპარაკობთ (см. стр. 96, контр. отв. 3).

გავატარეთ — провели (мы)
 არასოდეს — никогда
 დაგვავიწყდება — забудем
 შევიძინეთ — приобрели
 ბუნება — природа
 მდინარე — река
 მეტად — очень, чрезвычайно
 მთგვეწონა — нам понравилось
 სიმღერა — песня

ცეკვა — пляска
 ცეცხლოვანი — огненный
 დახმარებით — с помощью
 დახმარება — помощь
 დაიწყეთ — начали (мы)
 მრავალი — множество, много
 ცოტა — немножко
 კიდევაც — и, даже

Упражнение. Читайте вопросы вслух и отвечайте на них; обратите внимание на различные личные формы глаголов.

თქვენ სად გაატარეთ დღე?
 რამდენი დღე გაატარეთ საქართველოში?

(Где Вы провели 20 дней?)
 (Сколько дней провели в Грузии?)

ვინ შეიძინეთ იქ?
 რა შეიძინეთ იქ?
 რთგორია საქართველოს ბუნება?
 რა მთგვეწონათ საქართველოში?

(Кого приобрели там?)
 (Что приобрели там?)
 (Какова природа Грузии?)
 (Что Вам понравилось в Грузии?)

რთგორია ქართული ცეკვები?
 რის შესწავლა დაიწყეთ?
 ვისი დახმარებით სწავლობთ ქართულ ენას?

(Каковы грузинские пляски?)
 (Изучение чего Вы начали?)
 (С чьей помощью изучаете грузинский язык?)

ЗАНЯТИЕ 12

Глаголы ჰყავს—აქვს, მიჰყავს—მოაქვს и подобные

При выражении наличия (или отсутствия) у кого-то чего-либо или кого-либо грузинский язык выражает одушевленность или неодушевленность предмета разными глаголами. Так, მე მყავს მეგობარი (Я имею друга, у меня есть друг), но მე მაქვს ფული (Я имею деньги, у меня есть деньги).

Глагол მყავს употребляется при обозначении одушевленного предмета, а მაქვს — неодушевленного.

მე აქ ბევრი ნაცნობი მყავს
 მე აქ ნაცნობი არა მყავს
 დღეს მე ბევრი საქმე მაქვს
 დღეს საქმე სულ არა მაქვს

(У меня здесь много знакомых)
 (У меня здесь нет знакомых)
 (Сегодня у меня много дел)
 (Сегодня у меня совсем нет дела)

Спряжение глаголов ჰყავს, აქვს

Настоящее время

Ед. ч.	Мн. ч.
1 л. მე მყავს, მაქვს (имею)	ჩვენ გყავს, გვაქვს (имеем)
2 л. შენ გყავს, გაქვს	თქვენ გყავთ, გაქვთ
3 л. მას ჰყავს, აქვს	მათ ჰყავთ, აქვთ

Прошедшее время

1 л. მე მყავდა, მქონდა (имел)	ჩვენ გყავდა, გვქონდა (имели)
2 л. შენ გყავდა, გქონდა	თქვენ გყავდათ, გქონდათ
3 л. მას ჰყავდა, ჰქონდა	მათ ჰყავდათ, ჰქონდათ

Будущее время

1 л. მე მეყოლება, მექნება (буду иметь)	ჩვენ გვეყოლება, გვექნება (будем иметь)
2 л. შენ გეყოლება, გექნება	თქვენ გეყოლებათ, გექნებათ
3 л. მას ეყოლება, ექნება	მათ ეყოლებათ, ექნებათ

Упражнение. Внимательно изучите все предложения; обратите внимание на формы глаголов и их значение.

- მე ამ ქალაქში გუშინ ნაცნობიც არა მყავდა. დღეს უკვე ორი ამხანაგი მყავს. ხვალ კი მეგობრებიც მეყოლება.
- ახალი გაზეთი გაქვთ?
 — ჯერ არა მაქვს.
 — როდის გექნებათ?
 — მექნება ნახევარ საათში.
- თქვენ მშობლები (родители) სადა გყავთ?
 ჩვენ რიგაში კარგი ბინა გვაქვს. მშობლები იქ არიან. იქ მე და და ძმაც მყავს. მშობლები მუშაობენ (работают), და და ძმა სწავლობენ (учатся) სკოლაში. მე ეცხოვრობ და ვსწავლობ ლენინგრადში. (См. контр. отв. 4).

Упражнение. Составьте вопросы, на которые можно было бы ответить предложениями из предыдущего упражнения.

Образец: თქვენი მშობლები სად ცხოვრობენ? ჩვენ რიგაში ბინა გვაქვს. მშობლები იქ ცხოვრობენ (არიან).

Упражнение. Составьте маленькие предложения с правильным использованием глаголов აქვს, ჰყავს в разных лицах, числах и временах. Помните, когда говорим მექვს и когда — მყავს.

Образец: მე მყავს ძმა. ჩემს ძმას წიგნი აქვს.

ЗАНЯТИЕ 13

Некоторые сведения о грузинском глаголе

Грузинский глагол значительно сложнее русского. Без преувеличения можно сказать, что изучение грузинского глагола фактически означает изучение основных вопросов морфологии и синтаксиса грузинского языка.

В чем заключается сложность грузинского глагола по сравнению с русским?

А вот в чем.

1. Временных форм у грузинского глагола значительно больше, и каждая из них имеет определенное значение. Так, მოვიდა = он (она) пришел, მოხვდა = он оказывается пришел. Время в обоих глаголах прошедшее, лицо — 3, число — единств., но по смыслу они различаются.

2. Русский глагол всегда одноличный, то есть в нем морфологически выражается только действующее лицо в ед. или множ. числе. Грузинский глагол характеризуется многоличием. Это означает, что в одной глагольной форме могут быть выражены как действующее лицо, так и лица, которых касается совершаемое действие. Например, ვუბრალებ — глагол трехличный и в дословном переводе означает: «я ему рисую то (что-то)»; ვებრალებ = «я тебе рисую то (что-то)»; ვიბრალებ = «я себе рисую то (что-то)»; ვბრალებ — глагол двухличный и означает: «я рисую то (что-то)»; ვბრალებ = «я рисую тебя».

Есть и другие своеобразия, о которых будет сказано ниже (см. зан. 31).

Русский и грузинский глаголы имеют и некоторые сходные черты: три лица, два числа, три времени, совершенный и несовершенный вид, переходность, непереходность, и др. Грамматического рода и возвратности в грузинском глаголе нет.

Изученные в предыдущем уроке глаголы მყავს, აქვს — двухличные и обозначают как действующее лицо (кто имеет), так и предмет, который имеется у данного (первого) лица. Разница, как уже сказано, заключается в одушевленности — неодушевленности предмета, представленного в данных глаголах в 3 лице. Эти лица соответственно называются: субъектное лицо (действующее лицо) и объектное лицо (лицо или предмет, которого касается действие). В зависимости от выражаемой мысли лица в глаголе могут меняться.

Например:

მყავს (У меня есть кто-то, я имею кого-то)

მყავხარ (У меня есть ты, я имею тебя)

მყავს (Я есть у кого-то)

Еще один пример:

ვმუშაობ (Я работаю)

ვმუშავეს (Я его заставляю работать)

მამუშავეს (Он заставляет меня работать)

«Заставляет» не надо понимать только как принуждение. Это может означать и разрешение, руководство, помощь, стимул и т. д. Как требует контекст.

Однако сложность грузинского глагола не должна пугать. Чтобы изъясняться по-грузински довольно понятно, достаточно (на первое время) знать основные формы времен и лиц грузинского глагола.

Возьмем глагол მუშაობს (работает) и рассмотрим его основные формы¹.

Настоящее время

Ед. ч.

Мн. ч.

1 л. ვმუშაობ (работаю)

ვმუშაობთ (работаем)

2 л. მუშაობ (работаешь)

მუშაობთ (работаете)

3 л. მუშაობს (работает)

მუშაობენ (работают)

¹ Грамматические категории глагола (время, вид, наклонение) даются несколько упрощенно с целью облегчения составления грузинских предложений.

Будущее время

1 л. ვიმუშავებ (буду работать)	ვიმუშავებთ (будем работать)
2 л. იმუშავებ (будешь работать)	იმუშავებთ (будете работать)
3 л. იმუშავებს (будет работать)	იმუშავებენ (будут работать)

Прошедшее время

Несовершенный вид

1 л. ვმუშაობდი (я работал)	ვმუშაობდით (мы работали)
2 л. მუშაობდი (ты работал)	მუშაობდით (вы работали)
3 л. მუშაობდა (он работал)	მუშაობდნენ (они работали)

Совершенный вид

1 л. ვიმუშავე (я поработал)	ვიმუშავეთ (мы поработали)
2 л. იმუშავე (ты поработал)	იმუშავეთ (вы поработали)
3 л. იმუშავა (он поработал)	იმუშავეს (они поработали)

Повелительное наклонение

2 л. იმუშავე (работай)	იმუშავეთ (работайте)

Условное наклонение

Условное для совершения действия в будущем¹

1 л. ვიმუშაო	ვიმუშაოთ
2 л. იმუშაო	იმუშაოთ
3 л. იმუშაოს	იმუშაონ

Условное для действия, совершённого в прошлом¹

1 л. ვიმუშაებდი	ვიმუშაებდით
2 л. იმუშაებდი	იმუშაებდით
3 л. იმუშაებდა	იმუშაებდნენ

Формы условного наклонения переводятся на русский язык приблизительно и в предложении будут соответствовать:

Услови.	} ვიმუშაო — чтобы мне работать, чтобы я работал იმუშაო — чтобы тебе работать, чтобы ты работал и т. д.
буд.	

¹ Названия даны условно, для удобства различения разных форм.

Услови.	} ვიმუშაებდი — я работал бы... იმუშაებდი — ты работал бы... и т. д.
прошед.	

Составим по одному предложению на каждую форму. Из них получится нехитрый рассказ о трудовой деятельности говорящего.

აღრე ვმუშაობდი მექანიკურ ქარხანაში. იქ სამი წელიწადი ვიმუშავე. ამჟამად მე ვმუშაობ ელექტროქარხანაში. აქ მუშაობა მომწონს და სიამოვნებით ვმუშაობ. ამ ქარხანაში ყველა პირთბაა შექმნილი, რომ ახალგაზრდა სპეციალისტმა ნაყოფიერად იმუშაოს. (См. контр. ответ 5).

აღრე — раньше	პირობა — условие
იქ — там	შექმნილი — созданный
ამჟამად — теперь, в настоящее время	ყველა პირობაა შექმნილი — созданы все условия
აქ — здесь, тут	ახალგაზრდა — молодой
მომწონს — нравится мне	ნაყოფიერად — плодотворно
სიამოვნებით — с удовольствием	
ამ ქარხანაში — на этом заводе	
ყველა — все	

Упражнение. Внимательно прочтите приведенный выше рассказ. Переведите его на русский язык, сохранив точное значение глагольных форм.

Упражнение. Сделайте обратный перевод, т. е. с русского на грузинский язык. Полученный текст сверьте с книгой, определите допущенные ошибки и исправьте их. Потом расскажите его.

Упражнение. Приведенный выше рассказ ведется от первого лица. Вы составьте рассказ о третьем лице (для задания понадобятся другие формы глагола — მომწონს; მისწონს — ему нравится; множ. число: მოგვწონს, მისწონთ).

Упражнение. Составьте вопросы и ответы, используя разные формы глаголов მუშაობს, მისწონს.

Образец: სად მუშაობთ? — ვმუშაობ ქარხანაში. — თუ მოგწონთ თქვენი სამუშაო? — დიახ (და), მე მომწონს ჩემი სამუშაო.

ЗАНЯТИЕ 14

Снова о глаголе

Повторите внимательно занятие 13-ое, особенно формы глаголов.

Подобно глаголу მუშაობს изменяется и глагол ლაპარაკობს (го-

ვორიტ). Стало быть, Вы можете самостоятельно образовать все формы глагола ლაპარაკობს.

Упражнение. Проспрягайте глагол ლაპარაკობს.

Упражнение. Переведите текст на русский язык. Найдите глаголы в грузинском и русском текстах и установите их точное смысловое и грамматическое соответствие.

ჩემი მეგობარი ვიქტორი მალე სწავლობს ენებს. ის უკვე ლაპარაკობს გერმანულად და უკრაინულად. ის ერთი წელი ცხოვრობდა ლატვიაში და კარგად ლაპარაკობს ლატვიურად. ახლა ჩვენ ერთად ვსწავლობთ ქართულს. (См. контрольный ответ 6).

Глагол იცის (знает). Основные формы

Настоящее время

Ед. ч.

Мн. ч.

1 л. ვიცი (знаю)

ვიცით (знаем)

2 л. იცი (знаешь)

იცით (знаете)

3 л. იცის (знает)

იციან (знают)

Прошедшее время

1 л. ვიცოდი (я знал)

ვიცოდით (мы знали)

2 л. იცოდი (ты знал)

იცოდით (вы знали)

3 л. იცოდა (он знал)

იცოდნენ (они знали)

Будущее время

1 л. მეცოდნება (буду знать)

ვეცოდინება (будем знать)

2 л. გვეცოდინება (будешь знать)

გვეცოდინებათ (будете знать)

3 л. ეცოდინება (будет знать)

ეცოდინებათ (будут знать)

Повелительное наклонение

2 л. იცოდე (знай)

იცოდეთ (знайте)

Сослагательное-условное наклонение

(для совершения действия в будущем)

1 л. ვიცოდე

ვიცოდეთ

2 л. იცოდე

იცოდეთ

3 л. იცოდეს

იცოდნენ

(для действия, совершенного в прошлом)

1 л. მეცოდნოდა

გვეცოდნოდა

2 л. გცოდნოდა

გცოდნოდათ

3 л. სცოდნოდა

სცოდნოდათ

Вот простенький рассказ с использованием уже известных Вам глагольных форм.

ქართულ ენას მე ახლა ვსწავლობ. ვერ სუსტად ვიცი, მაგრამ მალე უკეთესად (лучше) მეცოდინება. გერმანული სულ არ ვიცოდი, მაგრამ ერთ წელიწადში ვისწავლე. მე კარგად მესმის (понимаю): ენა რომ ისწავლო, ბევრი უნდა იმუშაო. რომ მეცოდნოდა, ქართული ენა ასე საინტერესოა, უფრო ადრე ვისწავლიდი.

А вот его дословный перевод:

Грузинский язык я теперь изучаю. Пока слабо знаю, но скоро лучше буду знать. Немецкого я совсем не знал, но изучил за год. Я хорошо понимаю: чтобы изучить язык, надо много работать. Если бы я знал, что грузинский язык так интересен, изучил бы раньше.

Упражнение. Внимательно сопоставьте грузинский и русский тексты и найдите соответствия между словами. Особое внимание обратите на использование глагольных форм условного наклонения.

Упражнение. Переведите на грузинский язык (письменно). Проверьте правильность глагольных форм.

Я хорошо знаю русский и немецкий языки. Теперь я изучаю грузинский. Я уже знал, что глагол (ზნა) будет труднее. Но я не боюсь (არ მეშინია). Если буду работать систематически (სისტემატურად), то и это (ესეც) буду знать.

ЗАНЯТИЕ 15

Запомним еще несколько глаголов

(Берем наиболее часто встречающиеся формы)

თხოვნა—просить

გთხოვ (я тебя прошу)

გთხოვთ (я вас прошу, мы вас просим)

გთხოვე (я просил тебя)

მთხოვ (ты просишь меня)
გვთხოვ (ты просишь нас)
მთხოვე (ты попросил меня).
Попроси меня!

გთხოვეთ (я просил вас, мы просили вас)

მთხოვთ (вы просите меня)
გვთხოვთ (вы просите нас)
მთხოვეთ (вы просили меня).
Попросите меня!

შიში — бояться

მეშინია (я боюсь)
გეშინია (ты боишься)
ეშინია (он боится)

გვეშინია (мы боимся)
გეშინიათ (вы боитесь)
ეშინიათ (они боятся)

თქმა — сказать

ვამბობი (я говорю)
ვთქვი (я сказал)
ვიტყვი (я скажу)
ვეტყვი (я скажу тебе)

ვამბობთ (мы говорим)
ვთქვით (мы сказали)
ვიტყვით (мы скажем)
ვეტყვით (я скажу вам, он скажет вам)

გითხარი (я сказал тебе)
ამბობ (ты говоришь)
სთქვი (ты сказал)
იტყვი (ты скажешь)
მეტყვი (ты скажешь мне)
მითხარი (ты сказал мне).
Скажи!

გითხართ (я (мы) сказал(и) вам)
ამბობთ (вы говорите)
სთქვით (вы сказали)
იტყვით (вы скажете)
მეტყვით (вы скажете мне)
მითხართ (вы сказали мне,
Скажите!)

ამბობს (он говорит)
თქვა (он сказал)
იტყვის (он скажет)
მეტყვის (он скажет мне)
გეტყვის (он скажет тебе)
მითხრა (он сказал мне)
გითხრა (он сказал тебе)
გვეტყვის (он скажет нам)
გვითხრა (он сказал нам)

ამბობენ (они говорят)
თქვეს (они сказали)
იტყვიან (они скажут)
მეტყვიან (они скажут мне)
გეტყვიან (они скажут тебе)
მითხრეს (они сказали мне)
გითხრეს (они сказали тебе, вам)
გვეტყვიან (они скажут нам)
გვითხრეს (они сказали нам)

Упражнение. Беседы.

1. — ხომ ვერ მეტყვით, რომელი საათია ახლა?
— ბაღში, მაგრამ მე არ ვიცი, საათი ანა მაქვს. გეტყვით ჩემი მეგობარი.
— ახლა სამის ნახევარია.
— გმადლობთ.
— არაფერს.
2. — გამარჯობათ! გუშინ მე წიგნი გთხოვეთ. ხომ არ გაქვთ?
— გვაქვს, მაგრამ ხელზეა. ჩვენ უკვე ვთხოვეთ და მოიტანენ (принесут).
— ეს მალე იქნება?
— ნუ გეშინიათ, მალე მოიტანენ. დაბრძანდით, იმუშავეთ, როგორც კი მოიტანენ, გეტყვით.
3. — მე გუშინ საღამოს თქვენთან მოვედი, თქვენ კი სახლში არ იყავით. სად იყავით?
— ჩვენ გუშინ საღამოს დასვენების პარკში წავედით. იქ კარგი საკონცერტო პროგრამა იყო. საღამო სასიამოვნოდ და მზიარულად გავატარეთ. ამიტომ დღეს ხალისიანად ვმუშაობთ (см. КОНТР. ОТВ. 7).

Упражнение. Читайте вопросы и отвечайте на них возможно полными ответами.

- სად ცხოვრობთ? (Где живете?)
სად მუშაობთ? (Где работаете?)
რომელი ენები იცით? (Какие языки знаете?)
რომელ ენას სწავლობთ? (Какой язык изучаете?)
სახლში ვინა გყავთ? (Кто у вас дома?)
რა გვარი ხართ? (Как ваша фамилия?)
რა გქვიათ? (Как ваше имя?)
რამდენი წლისა ხართ? (Сколько вам лет?)
ახლა რომელი საათია? (Какой теперь час?)
რა თვე, დღე, რიცხვია დღეს? (Какой месяц, день и число сегодня?)

ბოლმე—выразитель многократности действия

Для выражения многократности, повторяемости действия и личным формам глагола добавляется слово ბოლმე. Например: შემოგვიარე ბოლმე—заходивай;

* ვამბობი და ვლაპარაკობი переводятся на русский глаголом „говорю.“ Однако первое имеет смысл „сообщаю что-то“, а второе больше означает действие, говорение.

წერილი მოგვწერეთ ხოლმე — пишите нам письма;
დამეხმარეთ ხოლმე დავალების შესრულებაში — помогайте мне в
выполнении задания.

ЗАНЯТИЕ 16

Слова вежливого обращения

В грузинском языке имеются слова с одинаковыми значениями, но они различаются по тону употребления: одни звучат очень вежливо, другие — менее, иногда даже грубовато.

Вот некоторые из этих слов.

Значение	Вежливое обращение	Фамильярное обращение
1	2	3
Идите (сюда) Кушайте (пейте)	მობრძანდით მიირთვიტ	მოდით ჭამეთ (დალიეთ)
Садитесь Извольте (берите, возьмите)	დაბრძანდით ინებეთ	დაჯექით აიღეთ
Вам что? (Что вы хотите?)	რა გნებავთ?	რა გინდათ?
Слушаю Вас! Да!	გისმენთ! ბატონო! დიახ!	რა გინდა? რა არის? კი, ჰო.

Словами вежливого тона о себе не принято говорить. Примерные ситуации, в которых употребляются подобные слова и обороты, легко определяются в зависимости от того, с кем и как разговариваем.

Вот маленькие диалоги.

В магазине:

- რა გნებავთ?
- მთმეცით ნახევარი კილო კარაქი (сливочное масло).
- ინებეთ.

Разговор с почтальоном:

- შეიძლება?
- მობრძანდით!
- აქ ცხოვრობს მამალაძე?
- დიახ. მე ვარ. რა გნებავთ?
- თქვენ სახელზე (на ваше имя) დეპეშა (телеграмма), ინებეთ.
- გმადლობთ.

Разговор с ребенком:

- ვოვა, მოდი სახლში.
- რა გინდა, დედა?
- მოდი, ხელები დაიბანე და დაჯექი, საჭმელი უნდა ვჭამოთ.
- ჰო, ახლავე მოვალ. (См. контр. ответ. 8).

ЗАНЯТИЕ 17

Глагольные приставки

В грузинском языке, как и в русском, есть приставки, при помощи которых образуются новые слова или вносятся в значение слова новый оттенок.

Приставки употребляются в глаголах или других словах, образованных от глаголов.

Вот некоторые из грузинских приставок и их основные значения.

მო — обозначает движение в сторону говорящего (сюда):

მოვიდა — пришел, მოვალ — приду, მოიტანა — принес

წა — обозначает движение в сторону от говорящего (туда):

წავიდა — ушел, წავალ — уйду, წაიღო — унес

ა — движение снизу вверх: ავიდა — взшел, ავალ — взойду, აიტანა — поднял наверх

ჩა — движение сверху вниз и вглубь: ჩავიდა, ჩავალ, ჩაიტანა

შე — движение во что-то: შევიდა, შევალ, შეიტანა = в-

გა — движение из чего-то: გავიდა, გავალ, გაიტანა = вы-

მი — движение к чему-то: მივიდა, მივალ, მიიტანა

გადა — движение через что-то (= пере-): გადავიდა, გადავალ, გადაიტანა.

Приставки и вид глаголов

В грузинском глаголе приставки являются основным средством образования совершенного вида и значения будущего времени (аналогичное явление имеем и в русском языке). Без приставки глагол имеет несовершенный вид (время настоящее), а с приставкой — совершенный (время будущее). Примеры.

ვწერ (пишу)	დავწერ (напишу)
აკეთებს (делает)	გაკეთებს (сделает)
ვამთავრებ (оканчиваю)	დავამთავრებ (окончу)
ვფიქრებ (буду думать)	მოფიქრებ (придумаю)

Как и в русском языке, каждая грузинская глагольная основа может соединиться с несколькими приставками, которые образуют совершенный вид, переводят действие в будущее время и вносят в слово новый смысловой оттенок. Например:

წერა — писать, მიწერა — приписать, ჩაწერა — вписать, прописать; გადაწერა — переписать, აღწერა — описать, წარწერა — надписать (надпись), ამოწერა — выписать и т. д.

Иногда приставка значительно меняет значение слова: მოგება — выиграть (выигрыш), წაგება — проиграть (проигрыш), გაგება — понять, узнать, მიგება — ответить, აგება — построить, возвести.

Вот пары предложений, в которых приставочные и бесприставочные глаголы отличаются друг от друга по времени и по виду. I форма — несов. вида (наст. вр.), II — совершенного (буд. вр.)

ამხანაგების დავალებას მე სიამოვნებით ვასრულებ.	Поручение товарищей я с удовольствием выполняю.
თქვენს დავალებას მე სიამოვნებით შევასრულებ.	Ваше поручение я с удовольствием выполняю.
ამ საქმეს მე ხალისით ვაკეთებ.	Это дело я охотно делаю.
ამ საქმეს მე ხალისით გავაკეთებ.	Это дело я охотно сделаю.
ამაზე დიდხანს იფიქრა ჩემმა მეგობარმა და თი რა, მოიფიქრა.	Об этом долго думал мой друг и вот что придумал.
თქვენთან შეხვედრა ჩემთვის სიამოვნო მოგონებად რჩება და მულამ ასე დარჩება.	Встреча с вами для меня остается приятным воспоминанием и всегда таким останется.

და — движение сверху на поверхность чего-то или же действие без пространственного значения (= на-); დადო — положил на... დაავლო — бросил на... დაწერა — написал.

Все приставки, кроме (მო-), обозначают движение, которое отдается от говорящего. Если после них вставить приставку მო-, то получим сложные приставки, которые будут обозначать те же действия, но направленные в сторону говорящего. Например: ვთავის შევლა ოთახში и ვთავის შემოვლა ოთახში переводятся на русский язык одинаково: Девочка вошла в комнату. Между тем в грузинском между ними есть разница: შემოვლა = вошла, при условии, что говорящий находился в комнате, и поэтому действие совершалось в направлении к нему. შევლა тоже = вошла, но говорящий находился вне этой комнаты и поэтому действие «удаляется» от него.

Еще примеры:

მოდის — идет сюда

მოდის — идет туда

ჩავდი — я приехал (пришел, сошел) туда и вниз

ჩამოვდი — я приехал (пришел, сошел) сюда и вниз

წაიყვანა — он увел (увез) его туда

წამოიყვანა — он увел (увез) его сюда

Примечание. Грузинским глаголом не обозначаются различия в передвижении пешком или на каком-либо виде транспорта, а также перемещения кого-либо или чего-либо на транспорте или непосредственно человеком. Поэтому «Я поехал в гости» и «Я пошел в гости» по-грузински будут звучать одинаково: მე წავდი სტუმრად; «Мать увезла ребенка» и «Мать увела ребенка» будет დეიამ წაიყვანა ბავშვი и т. д.

Зато грузинский язык различает перемещение одушевленного или неодушевленного предмета.

По-русски скажем: Фрукты везут в спешальных вагонах. Детей везут на курорт. По-грузински же будет: ხილი მაქვთ სპეციალური ვაგონებით. ბავშვები მაქვთ ავარაკზე (см. зн. 12).

Однако грузинские приставки, как и русские, не всегда выражают направление действия. Часто они обозначают только совершенный вид глагола или являются неотъемлемой частью слова. Например: შეშინდა — я испугался, შეკითხვა — вопрос, ჩაფიქრდა — он задумался и др.

ამ სიტყვებს მე დღეს შესამედ ვი-
მეორებ და, ალბათ, კიდევ ბევრ-
ჯერ გავიმეორებ.

Эти слова я сегодня третий раз
повторяю и, видимо, еще
много раз повторю.

ЗАНЯТИЕ 19

Послелог

В грузинском языке есть т. н. послелоги. Они выполняют роль русских предлогов, однако стоят после слова (откуда и название — послелоги) и пишутся со словом слитно.

Вот некоторые грузинские послелоги и их общие русские со-
ответствия (по значению);

- ში = в: ჩემი ძმა სკოლაში წავიდა. ბიჭი ეზოში თამაშობს.
- ზე = на: ჩიტი ხეზე ზის. ციგა თოვლზე სრიალებს.
- თან = с, у: გუშინ ამხანაგთან ვიყავი. დღეს დედასთან მივდივარ. მა-
გილა ფანჯარასთან დგას.
- დან = из, от, с: წიგნი ბიბლიოთეკიდან გამოვიტანე. სახლიდან თეატ-
რამდე 10 წუთი დრო მინდა. თოვლი გადავყარეთ ბილიკიდან.
- მდე = до: სწამომდე ჩვენ აქ ვიქნებით. მდინარემდე ფეხით მივედით.
- ვით = словно: ცხენი ჩიტივით გაფრინდა. ბავშვივით ლაპარაკობს.
- გან = из, от: ბავშვებმა ქალაქისაგან სათამაშო გააკეთეს. ამხანაგის-
გან მე აღრე წავედი. სიცივისაგან აკანკალებდა.
- კენ = в сторону: ჩვენ ყველა სტადიონისაკენ წავედით.
- თვის = для, ради, к: ეს ფეხსაცმელი ჩემი დისთვის ვიყიდე. ამ საქმეს
მხოლოდ დილისათვის მოვასწრებთ. ცნობისათვის.

Некоторые грузинские послелоги фигурируют в тексте в каче-
стве самостоятельных слов и, следовательно, пишутся раздельно:
გულისათვის = ради, для, из-за: ეს მან ამხანაგის გულისათვის გააკეთა,
შენი გულისათვის მე მითხრეს საყვედური.

შესახებ = о: ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ ამ საკითხის შესახებ:

В этом значении очень часто употребляется и послелог -ზე:
ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ ამ საკითხზე.

მიხედვით = согласно, в соответствии, по: ყველაფერს ვაკეთებდით
ინსტრუქციის მიხედვით.

მიუხედავად = несмотря на..., вопреки: მიუხედავად გაფრთხილებისა,
მინც შევიდნენ მდინარეში.

შორის = между, среди: მათ შორის ჩემი ნაცნობი არ იყო.

ნაცვლად = вместо: მე ვიმორიგევე ამხანაგის ნაცვლად. პასუხის ნაცვლად
წიგნები გამომიგზავნა.

გარეშე = без: ნებართვის გარეშე.

გამო = из-за, по причине: დავიგვიანე ტრამვაის გაჩერების გამო.

გარდა = кроме: ერთი კაცის გარდა, ყველა იქ იყო.

Упражнение. Прочтите текст внимательно, найдите приставки и послелоги,
определите их значение (с этой целью целесообразно перевести текст на рус-
ский язык).

1. ჩვენ ორსართულიან ყაზარმაში ვცხოვრობთ. თითო ოთახში ხუთი-
ექვსი კაცი ვართ. აღვომისა და დაწოლის დრო საზღვარზე ყველა-
სათვის ერთდროულად არ არის განსაზღვრული სადღღამისო მო-
რიგების გამო. ვინც დღისით მორიგეობდა — ღამით სძინავს, ვინც
ღამით მორიგეობდა — დღისით.
2. მივდივართ ორ ჯგუფად — ნაწილი ზღვისკენ, ნაწილი მთაში. მე და
პარხომენკო დაცვის მეორე ხაზს მიეყვებით. ავტომატები გადაკიდე-
ბული გვაქვს. წვიმს. თითქოს ციდან ჩანჩქერი ჩამოდისო. ჩექმები
წყლით აგვევსო. ფეხი ტალახზე ცურავს, ნახევარჯერ ფორთხვით
მივდივართ. მეორე უბანთან პირველები მივედით.
3. ჩვენს გარდა, ჩვენს ოთახში კიდევ სამი ბიჭია. კარგი ბიჭებია. ისინი
ღამით მორიგეობდნენ და ახლა სძინავთ.
— გძინავს?
— არა.
— რაზე ფიქრობ?
— რაზე ვფიქრობ? ამ წუთში, გარდა საზღვრისა, არაფერზე არ
ვფიქრობ.
— მეც საზღვარზე ვფიქრობ (ბ. ლუმბაძე). (См. контр. ответ 9).

Упражнение. Переведите на грузинский язык.

Мы живем в общежитии. В каждой комнате по два человека.
Спим обычно с 12 часов до семи часов утра. Потом встаем, умы-
ваемся, завтракаем и идем на лекции в институт. На улице, в
автобусах — везде наши товарищи. В это время весь город наш.
В это время бессмысленно спросить человека, куда он сходит: у
всех дорога одна — в институт.

Общежитие — საერთო საცხოვრე-
ბელი
каждый — ყოველი
в это время — ამ დროს
весь — მთელი

Глаголы движения

В грузинском, как и в русском, есть т. н. пары глаголов движения. Это такие глаголы, из которых один обозначает движение в определенном направлении, а другой — движение вообще, без конкретного направления. Например: идет — ходит, летит — летает, несет — носит и т. д.

Глаголам типа **ходит, летает, носит** (без определенности направления) обычно соответствуют грузинские глаголы с приставкой **და-**: დადის, დაფრინავს, დააქვს.

Глаголам типа **идет, летит, несет** (с определенным направлением движения) обычно соответствуют глаголы с приставкой **მი-** (в сторону от говорящего) и **მო-** (в сторону говорящего): მიდის, მიფრინავს, მიაქვს или მოდის, მოფრინავს, მოაქვს.

Возьмем примеры:

- ჩიტი დაფრინავს ცაში (Птица летает в небе)
- თვითმფრინავი მიფრინავს მოსკოვში (Самолет летит в Москву)
- ბავშვი დარბის ეზოში (Ребенок бегает во дворе)
- ბავშვი მიბრბის დედასთან (Ребенок бежит к матери)
- წიგნი მიმაქვს ბიბლიოთეკაში (Книгу несу в библиотеку)
- სათვალე დამაქვს თან (Очки ношу с собой)
- დედას ბავშვი დაჰყავს საბავშვო ბაღში (Мать водит ребенка в детский сад)
- დედას ბავშვი მიჰყავს საბავშვო ბაღში (Мать ведет ребенка в детский сад)
- მე საშახურში დავდივარ № 6 ავტობუსით (Я на службу езжу автобусом № 6 (на автобусе № 6))
- დილით მივდივარ 7 საათზე (Утром уезжаю в 7 часов)

Упражнение. Прочтите внимательно предложения. Разберитесь в значении глаголов и предложений в целом. Переведите на русский язык.

- მე თქვენ აქ ყოველდღე ამ დროს გვხვდებით. სად მიდიხართ?
- მე ყოველდღე დავდივარ ამ დროს იმიტომ, რომ ჩემი მუშაობა ყოველდღე ცხრა საათზე იწყება.
- თქვენ სადღა მიდიხართ ამ დროს?

სდმ — გვიძნავს
 обычно — ჩვეულებრივად
 потом — შემდეგ, მერე
 встаем — ვდგებით
 умываемся — ვიბანთ ხელ-პირს
 завтракаем — ვსაუზმობთ
 везде — ყველგან

бессмысленно — უაზრობაა
 спросить — კითხვა, შეკითხვა
 бессмысленно спросить челове-
 ка — უაზრობაა კითხოთ კაცს
 спешит — მიიქარის, ჩქარობს
 у всех дорога одна — ყველას
 ერთი გზა აქვს

Упражнение. Попробуйте составить на грузинском языке маленький рассказ на какую-либо тему, например: ჩემი დღეა, ჩემი საღამო, ჩემი დასვენების დღე.

Послелоги употребляются с именами в определенных падежах:

სახელობითი — ვით (с основами на согласный: ჩიტით)

მთხრობითი — нет

მიცემითი — ვით (с основами на гласный: მზესავით, ქვასავით),
 თან, ზე, ში, შორს, შუა

ნათესაობითი — თვის, გან, კენ, გამო, შესახებ, გარდა

მოქმედებითი — ურთ

ვითარებითი — მღე

წოდებითი — нет

Характерная особенность: при наличии послелога падежное окончание имени часто опускается, это несколько затемняет определение падежа имени, особенно в дательном падеже. В других случаях падежное окончание налицо. Например:

სახ.: ისარი-ვით, ძაღლი-ვით, წყალი-ვით, პერი-ვით

მიც.: ქვასა-ვით, სახლ-თან, მთა-ზე, ბაღ-ში

В последних трех примерах перед послелогам выпало падежное окончание ს.

ნათ.: ამხანაგის-თვის, ქვის-გან, სკოლის-კენ

მოქმ.: ამხანავით-ურთ (= вместе с товарищем)

ვით.: სახლა-მღე, ჩვენა-მღე (перед послелогом выпало падежное დ).

— ჩვენც 9 საათზე გვეწყება სწავლა. ამიტომ აქ გხვდებით ამ დროს, გამოდის, რომ ჩვენ ერთი გზა გვაქვს?

— არ ვიცი. თქვენი ინსტიტუტი სად არის?

— ჩვენი ინსტიტუტი პუშკინის ქუჩაზეა. თქვენ სად მუშაობთ?

— ჩემი სამუშაო ცოტა უფრო შორს არის, პირველ საავადმყოფოსთან.

— მაშ, თუ ნებას მომცემთ, ერთად წავიდეთ.

— წავიდეთ, გზა საერთოა (см. контр. ответ 10).

Упражнение. Установите смысловую разницу, вносимую в родственные слова приставками. Переведите предложения на русский язык.

1. ფეხბურთელმა ბურთი კარში შეაგდო. კალათბურთელმა ბურთი კალათში ჩააგდო. ბავშვმა სათამაშო ჯერ მაღლა ააგდო, მერე ღობის იქით გადააგდო. მან გაზეთი დაბლა დააგდო.

2. საჭირო ცნობები კორესპონდენტმა უბის წიგნაკში ჩაიწერა. ამხანაგმა კონსპექტი გადაიწერა. ეს ცნობები მან ჟურნალიდან ამოიწერა. დამ მას წერილი მისწერა (см. контр. ответ 11).

Упражнение. Расскажите предыдущее упражнение от первого лица. Для этого замените слова *ფეხბურთელმა*, *კალათბურთელმა*, *ბავშვმა*, *მან*, *კორესპონდენტმა*, *ამხანაგმა* местоимением *მე*.

ЗАНЯТИЕ 21

Отрицательные предложения

Грузинский язык имеет три отрицательные частицы *არ*, *ვერ*, *ნუ*. На русский язык все они переводятся частицей *не*, хотя между ними есть смысловая разница. Эта разница заключается в следующем:

არ обозначает отрицание действия при нежелании действующего лица совершить его: *არ წავედი*, *არ გავაკეთე*, *არ მოვიდა*, *არ მომიტანა*? = Я не пошел. Я не сделал. Он не пришел. Не принесешь? У всех этих предложений общий смысл таков: кто-то не сделал чего-то потому, что не хотел, не было желания.

ვერ обозначает отрицание действия, которое человек хотел, но по какой-то причине не смог совершить: *ვერ წავედი*, *ვერ გავაკეთე*, *ვერ დაწერა*, *ვერ მომიტანა*? = Я не смог пойти. Я не смог сделать. Он не смог написать. Не сможешь привести?

При *არ* и *ვერ* глаголы употребляются в одинаковой форме.

Частица *არ* имеет и значение запрещения действия: *არ წახვიდე*, *არ დაგვიანო*, *არ დაგვიწყდეს* = не уходи, не опоздай, не забудь.

Частица *ნუ* тоже запрещает действие, но мягче, просит, не так категорически, как *არ*: *ნუ წახვალ*, *ნუ დაგვიანებ*, *ნუ დაგვიწყდება*.

Запретительные отрицательные частицы *არ*, *ნუ* по смыслу близки друг к другу и, стало быть, взаимозаменяемы. Только нужно помнить, что при них глаголы стоят в разных формах.

В первую очередь запомните употребление отрицательных частиц *არ*, *ვერ*.

При переводе текста на русский язык различия в значениях частиц *არ*, *ვერ*, *ნუ* или теряются, или подчеркиваются другими словами.

Упражнение. Запомните обороты:

მე ვერ გავიგე — я не понял

შენ ვერ გაიგე — ты не понял

მან ვერ გაიგო — он не понял

ჩვენ ვერ გავიგეთ — мы не поняли

თქვენ ვერ გაიგეთ — вы не поняли

მათ ვერ გაიგეს — они не поняли

მე არ მესმის — я не понимаю

შენ არ გვესმის — ты не понимаешь

მას არ ესმის — он не понимает

ჩვენ არ გვესმის — мы не понимаем

თქვენ არ გესმით — вы не понимаете

მათ არ ესმით — они не понимают

მათ ვერ გაიგეს — они не поняли

Есть еще оборот — *არ იხმის*. Он употребляется в значении «не слышно». Эти обороты можно в готовом виде вставить в предложения. Например:

მე ვერ გავიგე ეს სიტყვა, ვთხოვთ ამიხსნათ. ტელეფონი ცუდად მუშაობს. ლაპარაკი არ ისმის. ბოდიში, მაგრამ მე ალბათ კარგად ვერ ვლაპარაკობ და თქვენ ვერ გაიგეთ. მე გავიმეორებ. არ მესმის, რატომ იციანთ? მან კარგად ვერ გაიგო ნათქვამი.

ვთხოვთ ამიხსნათ — просим объяснить (мне)

ბოდიში — простите, извините (извинение)

ალბათ — видимо

გავიმეორებ — повторю

იციანთ — смеетесь

ნათქვამი — сказанное.

Наличие отрицательных частиц не влияет на построение грузинского предложения (ср. русские: я выполнил ваше поручение —

я не выполнил вашего поручения): მე შევასრულე თქვენი თხოვნა — მე ვერ შევასრულე თქვენი თხოვნა — მე არ შევასრულე თქვენი თხოვნა (თხოვნა—просьба).

Запомните обороты:

С частицей ნუ (с оттенком просьбы):

- ნუ იტყვი (Не говорите)
- ნუ დარეკო (Не звоните)
- ნუ წახვალ (Не уходите)
- ნუ დაივიწყებ (Не забудьте)
- ნუ აჩქარდები (Не спешите)
- ნუ დაიგვიანებ (Не опаздывайте)

С частицей არ (со значением запрета):

- არ თქვა (Не говорите)
- არ დარეკო (Не звоните)
- არ წახვიდე (Не уходите)
- არ დაივიწყო (Не забудьте)
- არ აჩქარდე (Не спешите)
- არ დაიგვიანო (Не опаздывайте)

ЗАНЯТИЕ 22

Вопросительные предложения

Вопрос в грузинском предложении, как и в русском, выражается или интонационно, или особыми вопросительными словами и интонацией.

Если вопрос выражен интонационно, то слово, которое выражает интересующую нас мысль, произносится энергичнее, явственнее, тоном вопроса. Вопросительная интонация грузинского предложения близка к русской и дается легко. Сравним

Без вопроса	С вопросом
შენ ზევ წახვალ.	შენ ზევ წახვალ?
Ты послезавтра пойдешь.	Ты послезавтра пойдешь?
თქვენ იცნობთ იმ კაცს.	თქვენ იცნობთ იმ კაცს?
Вы знаете того человека.	Вы знаете того человека?

Если вопрос выражен вопросительным словом (местоимения, наречия, частицы), то интонация несколько слабее, но все же есть тон вопроса:

როდის მიიღე წერილი?	(Когда ты получил письмо?)
სად დაისვენეთ ამ ზაფხულს?	(Где Вы отдыхали этим летом?)
ვინ ვითბრათ ეს თქვენ?	(Кто Вам это сказал?)
ასანთი ხომ არა ვაქვთ?	(Нет ли у Вас ещичек?)
რომელი საათია?	(Какой час?)

Упражнение. Прочтите предложения с соблюдением повествовательной и вопросительной интонации.

1. მე მომშიველა, თქვენ არა გშიათ? ცოტა ხომ არ ვისაუზნოთ? რას მიირთმევთ? რაიმე სახელდახელოდ. 2. ერთ საათში წავალთ. ყველანი მზადა ხართ? ერთ საათში წავალთ? ასე მალე? 3. რა ღირს ეს ფეხსაცმელი? ეს ფეხსაცმელი ღირს ვუ მანეთი. 4. დიდი ხანია მელოდებით? 20 წუთი იქნება, სხვა ამხანაგები სად არიან? ალბათ ისინიც მალე მოვლენ. 5. თქვენ იცით, რა შემემთხვა გზაში? დაახ, ჩვენ ვიცით, რა შემემთხვათ გზაში, და კარგია, რომ ყველაფერი კარგად დამთავრდა. (см. контр. отв. 12).

მომშიველა — я проголодался
 გშიათ — вы хотите есть
 ვისაუზნოთ — перекусим, закусим, позавтракаем
 მალე — быстро, скоро
 ღირს — стоит
 შემემთხვა — случилось со мной
 ყველაფერი კარგად დამთავრდა — всё хорошо кончилось.

Грузинские вопросительные слова легко отличить от соответствующих относительных — с последними очень часто употребляется частица -ც. Сравним:

ვინ—ვინც, რა—რაც, სად—სადაც, როდის—როდესაც, საიდან—საიდანაც, რამდენი—რამდენიც, რატომ—რატომაც, რომელი—რომელიც, ვისი—ვისიც, როგორი—როგორიც.

Вот типичные примеры их употребления:

ღღეს რამდენი კაცი გავა სამუშაოზე? იმდენი, რამდენიც გუშინ. რას ამბობს რადიო? როგორი ამინდი იქნება ხვალ? ძნელია, როგორიც ღღეს—მშრალი.

ვაპო — пойдет, выйдет
 ომღენი — столько
 აპბობს — говорит, сообщает

ამბობი — погода
 ოსეთივე — такой же
 შშრალი — сухой

ЗАНЯТИЕ 23

Некоторые сведения о склонении

Грузинское склонение чрезвычайно просто. В сущности, все склоняемые части речи имеют одни и те же падежные окончания как в единственном, так и во множественном числе. Суффикс множ. числа -ებ- (см. зан. 11) всегда стоит перед падежным окончанием.

Падежей в грузинском языке семь:

სახელობითი — (именительный)
 მოთხრობითი — (повествовательный)
 მიცემითი — (дательный)
 ნათესაობითი — (родительный)
 მოქმედებითი — (творительный)
 ვითარებითი — (обстоятельственный)
 წოდებითი — (звательный)

Как видите, в грузинском нет винительного и предложного падежей, а в русском — повествовательного, обстоятельного и звательного. В повествовательном падеже может стоять только подлежащее, и при нем последогов не бывает. Форма звательного падежа в предложении может быть только обращением (ср. остаточные формы бывшего звательного падежа русского языка: господи, отче, боже). Однако при обращении, например, когда называют по имени и фамилии, в современном грузинском языке звательный падеж иногда заменяется именительным. Значение обстоятельного падежа по-русски передается либо творительным падежом, либо винительным с предлогами *в, за*. Общее значение: что-то превращается во что-то, становится чем-то, принимается за что-то или за кого-то. Например: ვაცად ოქო — стал человеком, წესად მაქვს — это у меня за правило, არაფრად მაჩნება — не ставит ни во что.

Но даже встречающиеся в обоих языках падежи фактически «похожи» друг на друга только названиями, так как в предложе-

нии они «ведут себя» по-разному, в соответствии с нормами своего языка.

Вот некоторые образцы склонения существительных.

	Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч.	Мн. ч.
სახ.	ხელ-ი (рука)	ხელ-ებ-ი	საქმე (дело)	საქმე-ებ-ი
მოთხ.	ხელ-მა	ხელ-ებ-მა	საქმე-მ	საქმე-ებ-მა
მიც.	ხელ-ს	ხელ-ებ-ს	საქმე-ს	საქმე-ებ-ს
ნათ.	ხელ-ის	ხელ-ებ-ის	საქმე-ის	საქმე-ებ-ის
მოქ.	ხელ-ით	ხელ-ებ-ით	საქმე-ით	საქმე-ებ-ით
ვით.	ხელ-ად	ხელ-ებ-ად	საქმე-დ	საქმე-ებ-ად
წოდ.	ხელ-ო	ხელ-ებ-ო	საქმე-ე	საქმე-ებ-ო

(Внимательно прочтите еще раз зан. 11).

В основном так же склоняются отдельно взятые имена прилагательные, числительные и большинство местоимений (кроме личных, которые по падежам изменяются меньше и с некоторыми отклонениями). Так, დიდი, სამი, ჩვენი — как ხელი; მლაშე (соленый), ყრუ (глухой), რვა — как საქმე.

Если же прилагательное, числительное или местоимение выступают как определение к существительному, то их склонение упрощается. Например:

	Ед. ч.	Мн. ч.
სახ.	ახალი სახლი (новый дом)	ახალი სახლები
მოთხ.	ახალმა სახლმა	ახალმა სახლებმა
მიც.	ახალ სახლს	ახალ სახლებს
ნათ.	ახალი სახლის	ახალი სახლების
მოქ.	ახალი სახლით	ახალი სახლებით
ვით.	ახალ სახლად	ახალ სახლებად
წოდ.	ახალ სახლო	ახალ სახლებო
	Ед. ч.	Мн. ч.
სახ.	სუფთა ქუჩა (чистая улица)	სუფთა ქუჩები
მოთხ.	სუფთა ქუჩამ	სუფთა ქუჩებმა
მიც.	სუფთა ქუჩას	სუფთა ქუჩებს
ნათ.	სუფთა ქუჩის	სუფთა ქუჩების

მოკ.	სუფთა ქუჩით	სუფთა ქუჩებით
ვით.	სუფთა ქუჩად	სუფთა ქუჩებად
წოდ.	სუფთა ქუჩავ	სუფთა ქუჩებო

Обратите внимание на следующие обстоятельства:

1. При совместном склонении существительного и прилагательного (как и числительного и местоимения) определение (прилагат., числит., местом.) всегда стоит в единств. числе.

2. Определения с конечными *ო, თ, უ, ე* вообще не изменяются по падежам; в определениях с конечным *ო* некоторые падежные формы повторяются.

3. С количественным числительным существительное всегда стоит в единств. числе (см. зан. 5).

ЗАНЯТИЕ 24

Склонение личных местоимений

სახ.	მე	შენ	ის	ჩვენ	თქვენ	ისინი
მოთხ.	მე	შენ	იმან	ჩვენ	თქვენ	იმათ
მიც.	მე	შენ	იმას	ჩვენ	თქვენ	იმათ
ნათ.	ჩემ-	შენ	იმის	ჩვენ	თქვენ	ემათ
	(კვ, ვან, თვის) — без послелога не употребляется					
მოკ.	—	—	იმით	—	—	—
ვით.	—	—	იმად	—	—	—
წოდ.	—	შენ	—	—	თქვენ	—

Бедность падежных форм личных местоимений I и II лица фактически требует от нас знания форм только именительного падежа. В III лице для ед. ч. активны первые четыре формы, для мн. ч. — всего две. Поэтому падеж личных местоимений и прилагательных определяется по построению предложения (падеж существительного, глагольное управление).

Упражнение. Найдите имена существительные, числительные, местоимения и определите их число и падеж.

მართული თითები

გურამი ვაკეთილგებს სწავლობდა. ის პატარა იყო და ბევრი რამ ვერ კიდევ არ იცოდა. არითმეტიკის დავალება ძნელი გამოდგა, ვერ აკეთებდა. გურამმა ბევრი იფიქრა და მერე დედას მიმართა: დედა, დამეხმარე,

ორს რომ შვიდი მიეგმატოთ, რამდენი იქნება? — თითებზე დათვალე და ისინი დაგეხმარებიანო, — ურჩია დედამ ღიმილით. ბავშვმა თითებით დათვლა დაიწყო. თითებით ანგარიში ბავშვს მოეწონა, პასუხიც მიიღო, მაგრამ მაინც შეწუხდა: ყველა თითი ერთგულად ეხმარებოდა დათვლის დროს და არ იცოდა, რომელი დაეტოვებინა პასუხის გარეშე — მას ზომ ათი თითი ჰქონდა, პასუხში კი ცხრა იყო საჭირო (см. контр. ответ 13).

Упражнение. Прочтите предыдущий рассказ вслух несколько раз, потом расскажите его. Попробуйте рассказать от первого лица.

ЗАНЯТИЕ 25

Фамилий, имена, отчества и другие названия

Грузинские фамилии не имеют родовых признаков — для мужчин и женщины они звучат одинаково. В грузинском языке есть отчества. Для обозначения мужчины к имени отца, стоящему в род. пад., прибавляется *ძე* (= -ич), для обозначения женщины прибавляется *ასული* (= -на). Эти слова пишутся отдельно от имен. Например: დავით გიორგის ძე გურამიშვილი, ივანე ალექსანდრეს ძე ჯავახიშვილი; ნინო ალექსანდრეს ასული ჭავჭავაძე, ქეთევან მიხეილის ასული ტაბიძე.

Склонение имен и фамилий фактически не отличается от склонения нарицательных существительных.

Фамилии на *-ი* (გურამიშვილი, ყაზბეგი, ძიძიგური, მეტრეველი) склоняются, как *ხელი*; фамилия на *-ე* (ჭავჭავაძე, მუნაბდე) склоняются, как *საქმე*, к фамилиям на *ო* (ჯანაშია) падежные окончания просто прибавляются.

Подобно фамилиям изменяются и собственные имена. По этим общим правилам изменяются и географические названия, псевдонимы и т. д.

Для фамилий и имен наиболее активными являются формы падежей: სახელობითი, მოთხრობითი, მიცემითი, ნათესაობითი

სახ.	გურამიშვილი	ჭავჭავაძე
მოთხ.	გურამიშვილმა	ჭავჭავაძემ
მიც.	გურამიშვილს	ჭავჭავაძეს
ნათ.	გურამიშვილის	ჭავჭავაძის

При совместном употреблении имени и фамилии обычно склоняется только фамилия. Например:

ალექსანდრე გრიბოედოვს ძალიან უყვარდა საქართველო და ქართველი ხალხი, აღტაცებული იყო მთაწმინდის სილამაზით. ცოლმა, ნინო ჭავჭავაძემ, შეასრულა ქმრის სურვილი და დაკრძალა მთაწმინდაზე. ნინო ჭავჭავაძე სიკვდილამდე ერთგული დარჩა თავისი უკროდ დაღუპულ ქმრისა და ღირსეული პატივი სცა დიდი მწერლისა და მოღვაწის სახელს და ხსოვნას.

ძალიან — очень	უდროოდ — безвременно
უყვარდა — любил(а)	დაღუპული — погибший
შეასრულა — исполнил(а), выполнил(а)	ღირსეული — достойный, подобающий
ქმარი — муж	პატივი — честь
სურვილი — желание	პატივი დასდო — оказал(а) честь
დაკრძალა, დაბარბა — похоронил(а)	მოღვაწე — деятель
სიკვდილი — смерть	მწერალი — писатель
სიკვდილამდე — до смерти	ხსოვნა — память
ერთგული — верный, преданный	სახელი — имя, слава
დარჩა — остался(ась)	
თავისი — свой	

ЗАНЯТИЕ 26

Некоторые сведения об образовании новых слов

А. Порядковые числительные

პირველი = первый

Другие порядковые числительные образуются от соответствующих количественных при помощи приставки *მე-* и суффикса *-ე*.

От 1—20, 40, 60, 80, 100, 200... 1000 и т. д.: მე-ორ-ე, მე-სამ-ე, მე-ოც-ე, მე-ოთხმოც-ე, მე-ას-ე, მე-ორას-ე и т. д. (Обратите внимание: количественное числительное теряет конечной гласный).

При образовании порядковых числительных от составных количественных *მე-ე* прибавляется к последнему числительному, от которого образуется порядковое (см. выше):

ოცდამეერთე — 21-ი
ოცდამეორე — 22-ი
ოცდამეთვრამეტე — 38-ი
სამოცდამეთოთხმეტე — 74-ი
ასმეთექვსმეტე — 116-ი

Например: პირველი ადგილი, მეორე გამოცემა, მესამე დღე, მეექვსე კლასი, მეათე სართული, მეცხრამეტე საუკუნე.

При склонении вместе с существительным პირველი изменяется как *ახალი* (см. зан. 23). Все другие порядковые числительные при склонении с существительным не изменяются. Вот примеры:

ახლა არის მეოცე საუკუნე. ეს ამბავი მოხდა მეთვრამეტე საუკუნის დასასრულს. ქართულ ლიტერატურულ ძეგლებს ვიცნობთ მეხუთე საუკუნიდან. შოთა რუსთაველი ცხოვრობდა მეთორმეტე საუკუნეში. **Но:** პირველმა კლასმა გამართა კონცერტი, პირველ კლასს ჯილდო მისცეს и т. д.

Упражнение. Вопросы и ответы.

- რომელი სკოლა დაამთავრეთ?
— ოცდამეხუთე.
— ახლა სად სწავლობთ?
— ინსტიტუტში.
— რომელ კურსზე?
— მეორე დავამთავრე და გადავედი მესამეზე.
- ნახეთ კინოფილმი „ომი და მშვიდობა“?
— მხოლოდ პირველი და მეორე სერია ვნახე.
კინოთეატრ „კოსმოსში“ აჩვენებენ მესამე და მეოთხე სერიებს, ხომ არ ვნახათ?

დაამთავრეთ — вы окончили

დავამთავრე — я окончил

გადავედი — я перешел

ნახეთ — вы видели, смотрели

ომი — война

მშვიდობა — мир

აჩვენებენ — показывают

3. მე მყავს და და ძმა. ძმა სწავლობს მეათე კლასში, და კი მერვეში.

Кратность выражается наращением к числительным *-ჯერ*.

Например:

სამჯერ — трижды, три раза

მესამეჯერ — третий раз

«Однажды, один раз» будет ერთხელ, «первый раз» — პირველად.
Примеры:

შვიდჯერ გაზომე და ერთხელ მოსკერი (ანდაზა)¹.
ათვერ გაგონილს ერთხელ ნანახი სჯობიათ (ანდაზა) (см. контр. отв. 14).

ორჯერ ორი ოთხია. მე ამ თეატრში მეოთხეჯერ ვარ და ძალიან მომწონს. პირველად ამ ქუჩის მოძებნა გამიჭირდა.

В значении метржегер, მესამეჯერ, მეოთხეჯერ и т. д. употребляется и другая форма: მეორედ, მესამედ, მეოთხედ и т. д.

ЗАНЯТИЕ 27

Б. Прилагательные

Многие грузинские относительные прилагательные образуются от существительных при помощи префикса *სა-* и суффикса *-ო*.

სახალხო — народный	(ხალხი — народ)
საღესასწაულო — праздничный	(ღესასწაული — праздник)
საბილეთო — билетный	(ბილეთი — билет)
სამკურნალო — лечебный	(მკურნალი — лекарь, врач)
საქალაქო — городской	(ქალაქი — город)
საშინაო — домашний, внутренний	
საგარეო — внешний, выходной	

Прилагательные, обозначающие место, откуда происходит человек или предмет, образуются при помощи суффиксов:

-ელ — когда говорится о человеке:

თბილისელი — тбилисский, тбилисец,
მოსკოველი — московский, москвич,
სოფლელი — сельский, деревенский,
ქალაქელი — городской, горожанин;

-ურ- (-ულ-) — когда говорится о животных или предметах (-ულ- употребляется тогда, когда в слове уже есть звук რ). Примеры: მისკოვერი, თბილისური, სოფლური, ქალაქური, ქართული, რუსული.

¹ ანდაზა — пословица.

О человеке:

ქართველი მსახიობი
ინგლისელი სტუმარი
უკრაინელი ნაცნობი

Обо всем остальном:

ქართული პური
ინგლისური გაზეთი
უკრაინული სიმღერა

Часто подобные прилагательные употребляются для обозначения национальности человека: ქართველი, ინგლისელი, უკრაინელი, იტალიელი, ამერიკელი, ესპანელი, იაპონელი, ჩინელი — грузин, англичанин, украинец, италиец, американин, испанец, японец, китаец или: გრუზინკა, ანგლიჩანკა и т. д. Но: რუსი, ფრანგი, ბერძენი, სომეხი (русский, француз, грек, армянин).

Примечание: вопросительное слово სადაურა (откуда, из каких мест?) одинаково применяется как к человеку, так и к другим существам и предметам.

სადაურია ეს კაცი? ეს კაცი თბილისელია. შენ სადაური ხარ? მეც თბილისელი ვარ. სადაურია ეს კინოფილმი? ეს კინოფილმი ინდურია. სადაურები არიან ეს ტურისტები? ზუსტად არ ვიცი, მგონია, რუმინელები არიან. ავტობუსიც რუმინულია? არა. ავტობუსი ჩვენია, მძღოლიც აქაურია (см. контр. ответ 15).

Упражнение. Составьте словосочетания, подобрав к существительным соответствующие прилагательные, данные тут же.

სიმღერა, საკმელი, წიგნი, ნაცნობი, ამხანაგი, სტუდენტი, ტურისტი, არქიტექტორი, ინჟინერი, ბუნება, მსახიობი, ცხვარი, ღორი, მიწა, პაერი; რუსული, ქართული, უცხოური, უცხოელი, ქართველი, რუსი, ევროპელი, ევროპელი; აზიური, აზიელი, აფრიკელი, აფრიკელი, გერმანული, გერმანელი, ფრანგი, ფრანგული.

ЗАНЯТИЕ 28

В. Существительные

Существительные, обозначающие человека какой-либо профессии, часто образуются по модели მე- + основа, существит. + ე:

ბაღი — მე-ბაღ-ე — садовник
ცხვარი — მე-ცხვარ-ე — пастух
ვენახი — მე-ვენახ-ე — виноградарь
ფთვალადი — მე-ფთვალად-ე — сталева
პური — მე-პურ-ე — пекарь

ჩაი — მე-ჩაი-ე — чайвод
 მანქანა — მე-მანქან-ე — машинист

Многие существительные, обозначающие место деятельности, нахождения человека и происшедшие от прилагательных, образуются по модели სა+основа существит. +თ:

სტუმარი — სა-სტუმრ-თ — гостиница
 ხელოსანი — სა-ხელოსნ-თ — мастерская
 პარიკმახერი — სა-პარიკმახერ-თ — парикмахерская
 სადილი — სა-სადილ-თ — столовая
 მშობელი — სა-მშობლ-თ — родина

(См. выше об образовании прилагательных).

Г. Наречия

Большинство грузинских наречий образа действия представляет собой застывшую форму прилагательного в обстоятельном падеже:

ავად — болен (ავად ვარ = я болен, нездоров)
 ცუდად — плохо
 სწრაფად — быстро
 მძიმედ — тяжело
 მსუბუქად — легко
 ჯიუტად — упорно
 კობტად — изящно
 ლამაზად — красиво
 ჩუმად — тихо
 აღმაცერად — восо
 მხიარულად — весело
 მტკიცედ — твердо

ЗАНЯТИЕ 29

Некоторые частицы

Об отрицательных частицах мы уже говорили (см. зан. 21).

Вопросительные: ვინა = разве, ხომ = ведь, ნუთუ = неужели.

Частица -ვ. Она прибавляется к вопросительному слову и придает ему значение неопределенности: ვინმე — кто-то, некто, სადმე — где-то, როდისმე — когда-то, რომელიმე — какой-то, რაიმე — что-то, როგორმე — как-то, как-нибудь, რამდენიმე — несколько, сколько-то.

Частица -ლა. Она вносит в слово значение единственности оставшегося после какого-то действия предмета: სახლში მელა დავრჩი —

Дома остался только я (подразумевается, что другие ушли из дома); მე წიგნილა მომიტანეს — Мне принесли только книгу (подразумевается, чтоесли еще что-то, но почему-то принесли только книгу). Вместо частицы -ლა в предложении можно использовать слово მხოლოდ (только): სახლში მხოლოდ მე დავრჩი.

Частица -ც. 1. Превращает вопросительные слова в относительные: ვინ — ვინც, რომელი — რომელიც, სად — სადაც.

2. Прибавляясь к слову, вносит в него значение «и то-то», «и так-то»:

დღეაც მოვიდა და შვილიც — Пришли и мать, и сын
 ექსკურსიაზე მეც ვიყავი — На экскурсии был и я
 ფოსტალიონი ხვალაც მოვა — Почтальон придет и завтра.

Частица ხოლმე употребляется как отдельное слово при сказуемом и обозначает многократность, повторяемость действия (см. стр. 39).

Частица აბა побуждает к действию (ა ну, ა ნუ-კა): აბა ნახეთ! — а ну-ка смотрите!

აი = вот: აი ჩემი ბინა — вот моя квартира

აჟო = ведь: აჟო ვთხოვს, ნუ დაივვიანებთ — ведь сказали не опаздывать

ბარემ, დაე = пусть: დაე წავიდეს — пусть уходит

დიახ, კი = да (утвердительный ответ)

არა = нет (отрицательный ответ)

ვითომ = как будто: ვითომ გააკეთა — как будто он сделал

თითქოს = как будто, словно

თითქმის = почти

თურმე = оказывается

იქნებ = может, может быть

კიბალამ = чуть, чуть-чуть (что-то не случилось)

კი — усилит. значение = а: ის კი მალე წავიდა — а он быстро ушел

მანც = все же, хоть бы

შვეე = уже

Частица მამ. Она многозначна. Употребляется как в утвердительном, так и в вопросительном предложениях. Употребляется в предложении, которое подытоживает, завершает какой-либо разговор, диалог.

В вопросительных предложениях:

- მაშ რა გითხრა, როდის მოვალ? (А что же сказал, когда придет?)
 მაშ არ გახსოვს? (Неужели не помнишь?)
 მაშ ვინ შეტყვის, როდის მოვა უფროსი? (Так кто же скажет, когда придет начальник?)

В утвердительных предложениях:

- რაკი წასვლაა საჭირო, მაშ წავიდეთ (Раз нужно идти, так пойдём)
 მაშ ყველაფერი კარგად ყოფილა (Значит, все хорошо)
 Частица მაშ иногда является словом-предложением, по значению близким к русским «конечно», «разумеется». — ხვალ მოხვალ — მაშ.

В сочетании с другой частицей აბა (აბა მაშ) создает побудительную интонацию: აბა მაშ წავიდეთ!

Упражнение. Прочтите предложения, найдите частицы и определите их значения. Переведите предложения на русский язык.

1. ამ რომანის პირველი წიგნიდან ერთი თავილა დამრჩა წასაკითხი, მეორე წიგნი კი ჯერ ვერ ვიშოვე. თუ სადმე შეგხვდეს მეორე წიგნი, ჩემთვისაც იყიდე.
2. ვიდრე არ მუშაობდა, ზურაბი ხშირად დადიოდა ხოლმე ჩემთან. ახლა კი ბევრს მუშაობს და დრო თითქმის სულ აღარა აქვს.
3. თურმე ყინულზე ფეხი ვაუტურდა და წაიქცა. კინაღამ დაშავდა, მაგრამ მაინც ყველაფერი კარგად დამთავრდა. ახლა ის უკვე მუშაობს ჩვეულებრივად.
4. განა არ გითხრეს, რომ დღეს კრებაა? როგორ არა, მითხრეს, და აქ მოვედი კიდევაც. ხომ არ დავიგვიანე? არა, ზუსტად მოხვედი, ახლ ვიწყებთ (см. контр. ответ 16).

ЗАНЯТИЕ 30

Частицы для передачи прямой речи

Для передачи прямой речи в грузинском языке используют частицы -ო, -თქო, -მეთქი.

Частица -ო прибавляется к предложению при передаче слов сказанных третьим лицом.

- დედამ რა თქვა, ვახტანგი სად არისო?
- ვახტანგი უკვე სოფელში წავიდაო.

Частица -ო показывает, что говорящий передает собеседнику слова, сказанные третьим лицом (в данном примере — матерью).

Частица -ო часто прибавляется к пословицам и поговоркам как бы подчеркивая, что говорящий пользуется уже известным оборотом, выражением:

წინა კაცი უკანა კაცის ხელიაო	(Идущий впереди человек — мост для следующего за ним)
კარგ მთქმელს კარგი გამგონი უნდაო	(Хорошему сказителю нужен хороший слушатель)
სწავლა სიბერემდეო	(Учиться — до старости)
ტყუილს მოკლე ფეხები აქვსო	(У лжи — короткие ноги)
სიტყვა სიტყვააო	(Слово есть слово)

Частица -თქო прибавляется к сказанному тогда, когда говорящий просит собеседника передать его (говорящего) слова третьему лицу: ნათელას უთხარი, წიგნს მე თვითონ მოეძებნი-თქო: ამხანაგებს გადაეცი, რომ დრო არა მაქვს და კინოში ვერ წამოვალ-თქო (მოეძებნი — поищу, გადაეცი — передай им).

Частицу -მეთქი говорящий прибавляет к словам, которые он говорил (или намеревался сказать) третьему лицу, а теперь рассказывает собеседнику: მე დაგპირდი (обещал) ამხანაგს, დაგეხმარებო-მეთქი (помогу тебе) და კიდევ დაგეხმარებო. მივწერე, როდის ჩამოხვალ-მეთქი, მაგრამ მიპასუხა (ответил он мне), ჯერ არ ვიციო.

При переводе подобных предложений на русский язык оттенков, вносимый частицами, передается общим строем русского предложения. Например:

ვალენტინამ მთხოვა, წიგნი მიშე- ვო.	(Валентина просила достать ей книгу)
გადაეცი, რომ ვიშოვი-თქო,	(Передай, что достану)
მე უუთხარი, რომ ვიშოვის-მეთქი.	(Я сказал, что ты достанешь)

Вот некоторые предложения из повседневной разговорной речи, в которых употреблены разные частицы.

1. — ხომ არ ვიგვიანებთ?
 — თითქოს ვიგვიანებთ. უკვე ორი საათია და ჯერ ავტობუსი არ არის.
 — ნუ გეშინიათ, არ დავიგვიანებთ. მძღოლმა იცის თავისი დრო და გზაც ძალიან კარგია, აი, ავტობუსიც მოვიდა.

2. — დღეს კვირაც არის და დღესასწაულიც. რა გავაკეთოთ ამ საღამოს?
 — ვერ ვისადილოთ, დავისვენოთ, მერე საღამე წავიდეთ, რაიმე ახალი სურათი ვნახოთ. თუ დრო კიდევ დაგვრჩება, ტელევიზორსაც მოვუსწრებთ.
 — მაშ შევთანხმდით. ოთხ საათზე ჩემთან იქნებით.
3. — გამარჯობა.
 — ვაგიმარჯოს.
 — როგორ მიხვედით გუშინ სახლში?
 — ნულარ მკითხავ. ვიდრე ავტობუსი მოვიდოდა, სულ დავსველდი წვიმაში.
 — ასე იცის სიჯიუტემ. ვითხარი, ნუ წახვალ-მეთქი. შენ კი არ გამიგონე.
 — არ შეიძლებოდა, სახლში არ იცოდნენ, სად ვიყავი (см. контр. ответ 17).

ЗАНЯТИЕ 31

Краткая характеристика грузинского глагола

Выше (см. зан. 13, 14) было сказано, что глагол является самой сложной частью речи в грузинском языке.

Кроме отмеченных в занятии 13 особенностей (многочислие, сложность временных форм), у грузинского глагола есть и другие признаки, которых нет в русском глаголе. Например, версия, контакт, ориентация и др.

Версия (по-грузински ქვევა) показывает, для кого совершается действие. Версий три: нейтральная, для себя, для других.

Н е й т р а л ь н а я (საარვისო ქვევა). Действие не имеет адресата, оно совершается вообще, ни для кого. Нейтральная версия одних глаголах не имеет своего показателя, знака, в других выражается гласным *o*, стоящим перед корнем слова:

წერს,	ჭრის.	თხრის,	აკეთებს,	ამტვრევს,	ალაგებს
(пишет,	режет,	роет,	делает,	ломает,	складывает
					прибирает.

Д л я с е б я (სათავისო ქვევა). Действующее лицо совершает действие для себя. Эта версия обозначается гласным *o*, также стоящим перед корнем:

იწერს	(пишет себе, записывает для себя)
იჭრის	(режет себе, для себя)
ითხრის	(роет, копает себе, для себя)
იკეთებს	(делает себе, для себя) и т. д.

Для других (სასხვისო ქვევა). Действующее лицо совершает действие не для себя. В зависимости от отношения говорящего к действию возможно: действующее лицо совершает действие для меня (1 л.), для тебя (2 л.), для него (3 л.). Показателями действия для 1 и 2 лиц является *o*, для 3 л. — *u*, которые также всегда стоят перед корнем.

Примеры:

მიკეთებს — он мне делает (что-то)
 გიკეთებს — он тебе делает (что-то)
 უკეთებს — он ему делает (что-то).

Вот один глагол во всех версиях, использованный в предложениях:

ჩემი მეგობარი გურამი კარგ საქმეს აკეთებს — ხელმძღვანელობს ლიტერატურულ წრეს (нейтральная версия).

უყურე, მერცხალი ბუდეს იკეთებს ჭერის კუთხეში (для себя)
 თუ ამ საქმეს გამიკეთებ, დიდად მაღლობელი ვიქნები (для меня)
 ვინც სხვას ცუდ საქმეს უკეთებს, ის ზოროტია (для другого).

Версионные формы исключительно разнообразны и обогащают грузинское предложение. Однако на начальном этапе изучения грузинского языка предложения можно строить проще: пользоваться нейтральной версией глагола, а необходимые смысловые оттенки выражать дополнительными словами. Например, по смыслу почти одинаковы:

ის შენ კარგ საქმეს გიკეთებს.	ის შენთვის კარგ საქმეს აკეთებს.
მე საქმელს თვითონ ვამზადებ და ფეხსაცმელსაც თვითონ ვწმენდ.	მე საქმელს თვითონ ვამზადებ და ფეხსაცმელსაც თვითონ ვწმენდ.

Контакт бывает двух видов: непосредственный и посредственный (უშუალო და შუალობითი).

Непосредственный контакт обозначает действие, которое совершается действующим лицом без участия другого лица.

Посредственный контакт обозначает действие, которое совершается кем-либо, побуждаемым действующим лицом. Примеры.

Непосредственный контакт	Посредственный контакт
ვიტყვო — скажу	ვატყვევებ — заставляю его ска- зать
გადავწერ — перепису	გადავწერებ — заставляю его пе- реписать
მოვიტან — принесу	მოვატანებ — заставляю его при- нести
ავანთებ — зажгу	ავანთებებ — заставляю тебя за- жечь
შეველებავ — покрашу	შემალებებებ — заставишь меня покрасить

Контакт присущ глагольным формам во всех временах, лицах и числах.

Ориентация — способность глагола указывать направление движения по отношению к позиции говорящего. Так, русское «Он принес книгу» на грузинский язык может быть переведено в двух вариантах: მან მოიტანა წიგნი, если действие, движение (принесение книги) совершалось в сторону, где находился говорящий, მან მიიტანა წიგნი, если движение совершалось в сторону от говорящего. Ориентация, как и конкретное направление, обозначается глагольной приставкой. Приставка მო- указывает направление в сторону говорящего. Без этой приставки ориентация — в сторону от говорящего (см. зан. 17).

Грузинский глагол имеет еще и ряд других особенностей. Определенные его формы выражают разные отношения действующего лица к объекту и времени действия, а также к самому действию.

Каждая из глагольных форм имеет свое определенное значение, которое при переводе на русский язык часто исчезает. Так აიღო, აუღია, აეღო, აეღოს могут быть переведены глаголом «взял»: употребленным в определенном контексте. Например:

ამხანაგმა ბილეთი უკვე აიღო	(Товарищ уже взял билет)
ამხანაგს ბილეთი უკვე აუღია	(Товарищ, о к а з ы в а е т с я, уже взял билет)

ამხანაგს ბილეთი უკვე აეღო (Товарищ, о к а з а л о с ь, уже
взял билет)
თუ ამხანაგს ბილეთი უკვე აეღოს? (А е с л и товарищ уже взял
билет?)

Однако более полное изучение всего богатства форм грузинского глагола целесообразно начинать после овладения данным начальным курсом грузинского языка.

ЗАНЯТИЕ 32

Некоторые сведения из синтаксиса

Грузинское предложение, как и русское, может быть простым и сложным, полным и неполным, повествовательным, вопросительным и восклицательным и т. д.; имеет главные и второстепенные члены. Разумеется, такое сходство наблюдается в самых общих чертах; при близком знакомстве с конкретным материалом обнаруживается и немало различий.

Простое предложение

Выражение подлежащего. Подлежащее может быть выражено разными словами или словосочетаниями, однако чаще всего оно выражается существительным, местоимением и числительным.

Как известно, русское подлежащее всегда стоит в именит. падеже. Грузинское подлежащее может стоять в трех падежах: именительном, повествовательном, дательном (სახელბითი, მოთხრობითი, მიცემითი). Падеж подлежащего зависит от смысла и формы (главным образом — времени) глагола.

Выражение сказуемого. Сказуемое выражается чаще всего глаголом. Если же сказуемое выражено другой частью речи (существительным, прилагательным, числительным, местоимением или причастием), то в состав такого сказуемого всегда входит вспомогательный глагол в его полном (არის) или сокращенном (-ა) виде: აა, იყო, იქნება (см. ниже).

Прямое дополнение в грузинском предложении может стоять в именительном и дательном падежах. Падеж прямого дополнения тоже зависит от формы глагола.

Таким образом, грузинский глагол является стержнем предложения, определяет падежи как подлежащего, так и прямого дополнения.

Грамматическая связь между подлежащим и сказуемым.

Если сказуемое выражено одноличным (непереходным) глаголом, то подлежащее обычно стоит в именительном падеже.

მატარებელი დიდხანს გაჩერდება	(Поезд будет стоять долго)
მატარებელი დიდხანს გაჩერდა	(Поезд стоял долго)
მატარებელი ხშირად ჩერდებოდა	(Поезд останавливался часто)
მზე ამოდის	(Солнце восходит)
მზე ამოვიდა	(Солнце взошло)
მზე ჩადის	(Солнце заходит)
მზე ჩავიდა	(Солнце зашло)

Примечание: С глаголами-сказуемыми типа სცივა, ეშინია, სძინავს (ему холодно, страшно, он спит) подлежащее стоит в дательном падеже.

Если сказуемое выражено двухличными или трехличными глаголами, то подлежащее может стоять в одном из трех падежей: სახელობითი, მოთხრობითი, მიცემითი в зависимости от формы глагола-сказуемого.

Например:

ამხანაგი წერილს მომწერს	(Товарищ напишет мне письмо)
ამხანაგმა წერილი მომწერა	(Товарищ написал мне письмо)
ამხანაგს წერილი მოუწერია	(Товарищ, оказывается, написал мне письмо)
ის ამბობს, რომ...	(Он говорит, что...)
მან თქვა, რომ...	(Он сказал, что...)
მას უთქვამს, რომ...	(Он, оказывается, сказал, что...)

В грузинском языке распространены предложения с именными сказуемыми. Такое сказуемое состоит из имени (существительного, прилагательного, числительного, местоимения, причастия) и вспомогательного глагола. Именная часть сказуемого выражает основную мысль, а вспомогательный глагол устанавливает грамматическую связь с подлежащим.

Формы вспомогательного глагола:

для будущего времени — იქნება (იქნებოან)
 для прошедшего времени — იყო (იყვნენ)
 для настоящего времени — არის (არაიან)

Очень часто глагол არის стягивается, сокращается до первого звука ა, который сливается с именной частью сказуемого. Примеры:

Н а с т о я щ е е в р е м я

საქმე გაკეთებულია	(Дело сделано)
სალარო დაკეტილია	(Касса закрыта)
ჩემი ძმა ინჟინერია	(Мой брат инженер)
ეს წიგნი შენია	(Эта книга твоя)

П р о ш е д ш е е в რ ე მ ა

საქმე გაკეთებული იყო	(Дело было сделано)
სალარო დაკეტილი იყო	(Касса была закрыта)
ჩემი ძმა ინჟინერი იყო	(Мой брат был инженером)
ეს წიგნი შენი იყო	(Эта книга была твоей)

Б у д у щ е е в რ ე მ ა

საქმე გაკეთებული იქნება	(Дело будет сделано)
სალარო დაკეტილი იქნება	(Касса будет закрыта)
ჩემი ძმა ინჟინერი იქნება	(Мой брат будет инженером)
ეს წიგნი შენი იქნება	(Эта книга будет твоей)

В словах-сказуемых გაკეთებულია, დაკეტილია, ინჟინერია, შენია конечное ა = არის. Эти же предложения можно выразить так: საქმე გაკეთებული არის, სალარო დაკეტილი არის и т. д. Однако нормой является именное сказуемое с конечным ა, без которого настоящее время не образуется.

Еще примеры:

დღეს კარგი ამინდია
 სალამო საინტერესო იყო
 სალამო საინტერესო იქნება
 სალამო საინტერესოა
 თათხში სიცივეა
 თათხში სიცივე იქნება

Упражнение. Перепишите текст, найдите сказуемые и выпишите их—глагольные отдельно, именные с вспомогательным глаголом—отдельно; припишите к ним время и точный русский перевод.

თბილისი საქართველოს დედაქალაქია. იგი დაარსებულია მეხუთე საუკუნეში ვახტანგ გორგასალის მიერ. 15 საუკუნეა იგი ამაყად დგას მტკვარზე. მტრები თავს ესხმოდნენ მას, ანგრევდნენ, ძარცვავდნენ. ქალაქი კი იბრძოდა და ცოცხლობდა.

დიდად გაიზარდა და გალამაზდა თბილისი საბჭოთა ხელისუფლების წლებში. იქ, სადაც ცარიელი ადგილები იყო, ლამაზი ქუჩები და სახლები აშენდა. თბილისი თვალწინ იცვლება. ლამაზი და მდიდარია დღეს იგი. ხვალ კი უკეთესი იქნება (см. контр. ответ 18).

Упражнение. Переведите на грузинский язык.

Сегодня суббота. Сегодня и завтра отдыхаем. Сегодня хорошая погода. Если завтра тоже будет хорошая погода, то рано утром пойдем на экскурсию в лес, который (რომელიც) находится недалеко (близко) от города. Лес осенью очень красив. От города до леса — десять километров (см. контр. ответ 19).

ЗАНЯТИЕ 33

Согласование определения с определяемым

Для разговорного языка нормой является такой порядок, при котором определяющее слово стоит перед определяемым (как в русском). Например: ახალი საათი, ჩემი მეგობარი, რუსული ენა, ქალაქის ფურცელი, თქრის ბეჭედი (золотое кольцо).

В единственном числе определение согласуется с определяемым в числе и падеже, но во множественном числе нет согласования в числе, то есть определение остается в единственном числе и тогда, когда определяемое стоит во множественном числе. Например:

Определение и определяемое стоят в ед. числе	Определяемое стоит во множ. числе, а определение остается в единственном
თბილი დღე	თბილი დღეები
თეთრი კბილი	თეთრი კბილები
კეთილი ადამიანი	კეთილი ადამიანები
ჩემი მეგობარი	ჩემი მეგობრები

ეს ქუჩა
ქართული ვაზეთი
ხის სათამაშო

ეს ქუჩები
ქართული ვაზეთები
ხის სათამაშოები

Это правило сохраняет силу и при совместном склонении **определения и определяемого:**

განიერი ქუჩით = широкой улицей, განიერი ქუჩებით = широкими улицами, მწვანე ფოთოლზე = на зеленом листе (растения), მწვანე ფოთლებზე = на зеленых листьях, ჩემს მეგობართან = у моего друга, ჩემს მეგობრებთან = у моих друзей, ხის სახლში = в деревянном доме, ხის სახლებში = в деревянных домах.

Если же определение употреблено без определяемого слова, которое мыслится во множ. числе, то тогда определение может иметь форму множ. числа: პატარები, თეთრები, ჩემები, ესენი, ახლები. Эта форма часто входит в именное сказуемое: ბავშვი პატარა იყო — ребенок был маленький. ბავშვები პატარები იყვნენ — дети были маленькие.

მდინარეები

დიდი მდინარე პატარა მდინარეებს დასცინოდა: პატარები ხართ, სუსტები ხართ, უჩემოდ თქვენ რა იქნებოდითო? მაშინ ერთმა პატარა მდინარემ უთხრა დიდს: „ნუ დაგვცინი. პატარები ვართ, მაგრამ ჩვენ ყველას ჩვენი წყალი გვაქვს. შენ კი უჩვენოდ სულ არ იქნებოდით.“ (см. контр. ответ 20).

დასცინოდა — насмехался(лась)	დაგვცინი — смеешься над нами
უჩემოდ — без меня	ნუ დაგვცინი — не смейся над нами
იქნებოდით — были бы вы	მი
	უჩვენოდ — без нас!

Упражнение. Ответьте на вопросы

ვის დასცინოდა დიდი მდინარე?
რას ეუბნებოდა დიდი მდინარე პატარებს?
რა უთხრა პატარა მდინარემ დიდს?
ვინ იყო მართალი ამ ლაპარაკში?

Упражнение. Переведите на грузинский язык.

— Сегодня все мы идем в театр.
— Я немножко болен (больна). Вы идите в театр без меня.

- Нет, без Вас мы не пойдем. Вместе интереснее.
 - Спасибо. Завтра, видимо, я буду здоров (კარგად ვიქნები)
 - Кто еще пойдет?
 - Вся наша группа и еще наши новые товарищи.
 - Это хорошо. Познакомимся друг с другом еще лучше.
- (См. контр. ответ 21)

ЗАНЯТИЕ 34

Дополнения

В грузинском предложении дополнение может быть прямым косвенным и простым. Прямое дополнение бывает при переходном глаголе, стоит оно в именит. или дат. падежах и обозначает непосредственный объект, предмет, на который направлено действие. Косвенное дополнение обозначает предмет (лицо), который сам не действует, не является объектом действия, но тесно связан с ним.

Прямое и косвенное дополнения (объекты) выражены в глаголе специальными показателями, поэтому они относятся к главным членам. Наличие специальных показателей лиц, указывающих на деятеля, прямой и косвенный объекты действия делает грузинский глагол многоличным. Это — особенность грузинского глагола.

Простое дополнение в глаголе-сказуемом не имеет своего показателя (соответствует русскому косвенному дополнению). Например: მე ავიღე თეთრი კონვერტი და მაკრატლით ფრთხილად გავკერი მუ — подлежащее (я)

ავიღე — взял (сказуемое, двухличный, переходный глагол: я его)

თეთრი — белый (определение к прямому дополнению)

კონვერტი — конверт (прямое дополнение стоит в им. пад., объект действия)

მაკრატლით — ножницами (простое дополнение, тв. пад.)

ფრთხილად — осторожно (обстоятельство образа действия, выражено наречием)

გავკერი — разрезал (сказуемое, двухличный, переходный глагол: я его).

Обстоятельства

В грузинском предложении обстоятельства те же, что и в русском: образа действия, места, времени, цели, причины и т. д. Их легко можно найти, если понятен смысл предложения.

Обстоятельства образа действия (ვითარების გარემოება) (все обстоятельства напечатаны жирным шрифтом):

სტუმრების მოსვლამ ძალიან გავ- (Приход гостей нас очень обра-
ვახარა. (радовал)

ბადის ისწავლე ლაპარაკი ასე კარ- (Когда научился ты говорить
გად? (так хорошо?)

სასწრაფო დახმარება სწრაფად მო- (Скорая помощь пришла быстро)
ვიდა.

ქუჩაში წელა მივდიოდით და მხი- (Мы шли по улице медленно и
რულად ვსაუბრობდით. (весело разговаривали)

Обстоятельство образа действия отвечает на вопросы: როგორ? (Как? Каким образом?)
ბანაირად?

Обстоятельство места

ახლა ჩვენ მოსკოვიდან ჩამოვედით. (Теперь мы приехали из Мос-
სე კი მე ლენინგრადში ვცხოვ- (квы. А так я живу в Ленин-
რბობ, ეს კი ტულაში. (граде, а он — в Туле)

ჩვენ ხის ქვეშ მწვანე ბალახზე ვის- (Мы сидели под деревом на зе-
ხედით, ჩანთები კი იქვე ახლოს, (леной траве, а сумки лежали
ბუჩქებთან ეწყობ. (там же неподалеку, у кустов)

გარეთ უკვე ძალიან ცივა, შინ კი (На дворе (на улице) уже очень
ამას ვერა ვგრძნობთ. (холодно, а дома (в комна-
(те) этого не чувствуем)

მე ბაღისაკენ წავედი. (Я направился в сторону сада)

Обстоятельство места отвечает на вопросы: სად? საიდან? საით? (Где? Откуда? Куда? В какую сторону?)
საითკენ?

Обстоятельство времени

ხვალ დილით მე ადრე ავდგები. (Завтра утром я рано встану)

— დიდხანს იყავით საზღვარგარეთ? (Долго Вы были за границей?)

— საზღვარგარეთ მე ორი წელი (За границей я работал два
ვმუშაობდი. (года)

- მალე მოხვალთ? (Скоро придете?)
 — ახლავე მოვალ, ხუთი უთის შემდეგ. (Приду сейчас же, через пять минут)
 გუშინ წერილი მივიღე. (Вчера я получил письмо)
 მალე დედა ჩამოვა. (Скоро придет мама)

Обстоятельство времени отвечает на вопросы: როდის? როდისღან? როდემდე? (Когда? С какого времени? До каких пор?)

Обстоятельство цели

- მე ახლა ტელეფონით ხალაპარაკოდ მივდივარ. (Сейчас я иду говорить по телефону)
 ჩვენ დასახვევებლად ზღვაზე წავალთ. (Мы поедем отдыхать на море)
 ჩვენ ყველანი ავადმყოფის სანახავად ვიყავით. (Мы все навестили больного)

Обстоятельство цели отвечает на вопросы: რატომ? რისთვის? რა მიზნით? (Почему? Для чего? С какой целью?)

Обстоятельство причины

- დაღლილობისაგან ფეხზე ძლივს ვიდექით. (От усталости еле стояли на ногах)
 გადაუდებელი საქმის გამო სასწრაფოდ სახლში დავბრუნდი. (Из-за неотложного дела я срочно вернулся домой)
 ეს მოუფიქრებლობით მოუვიდა. (Это с ним случилось из-за недуманности)

Обстоятельство причины отвечает на вопросы: რატომ? რის გამო? რა მიზეზით? (Почему? Из-за чего? По какой причине?)

Обращение

В грузинском языке имеется звательный падеж (წოდებითი ბრუნვა). Слово в звательном падеже всегда является обращением.

Имена с конечным гласным *o* в звательном падеже имеют окончание *o*:

- კაცი—კაცო, გული—გულო, ქალი—ქალო, დიდი—დიდო, ლამაზი—ლამაზო, კარგი—კარგო, ბიჭი—ბიჭო.

Имена с конечными гласными *ა, ე, ო, უ* в звательном падеже могут иметь окончания *o* или *ე*: პატარა — პატარავ, და — დაო, ტყე — ტყეე и т. д. Однако в качестве обращения такие слова иногда употребляются без падежного окончания.

Личные местоимения и собственные имена и фамилии с конечными гласными *ა, ე, ო, უ* в качестве обращения употребляются, как правило, в форме именит. пад. Таким же образом употребляются такие имена, как გიორგი, ალექსი, დიმიტრი, არკადი, ირაკლი, ევგენი, ვალერი, იური, გენადი и подобные.

Собственные имена с конечным *o* (თათარი, ვახტანგი, გურამი, ნოდარი, დავითი, ნუგზარი, რევაზი, ზურაბი, ნესტანი, თამარი, ეთერი и др.) в звательном падеже, то есть в качестве обращения, употребляются без окончания: თათარ, ვახტანგ, გურამ, ნოდარ, ნესტან, თამარ, ეთერ и т. д.

Фамилии на *o* (გურამიშვილი, წერეთელი, მეტრეველი) в зват. пад. имеют окончание *o* (გურამიშვილო, წერეთელო, მეტრეველო).

Приведем несколько примеров употребления обращений в предложении:

- სად იყავ, კაცო, აქამდე, რატომ დაიგვიანე? ნახვამდის, საქართველო, მშვენიერო მხარე! დედა, ჩემთვის წერილი ხომ არ მავიდა? გურამ და არკადი, მოდიო აქ! მახარაშვილო, დავადება შეასრულეთ?

ЗАНЯТИЕ 35

О сложном предложении

Сложное предложение состоит из двух или нескольких простых предложений, которые соединяются между собой или союзом, или интонацией.

В одних сложных предложениях простые предложения структурно и по смыслу относительно самостоятельны — такие предложения называются сложносочиненными. Например:

- ქარი ქრის და ხე ქანობს. (Ветер дует, и дерево качается).
 უკვე დაბნელდა და ქუჩაში სინათლეები ავსდა. (Уже стемнело, и на улицах зажглись огни).

В других сложных предложениях одно простое (или простое предложение структурно и по смыслу зависит от другого. Такие простые предложения называются главным (от которого зависит другое) и придаточным (которое зависит от другого), а сложное предложение в целом является сложноподчиненным. Например:

თვითმფრინავი ვერ გაფრინდა, რადგანაც ამინდი გაფუჭდა.	(Самолет не вылетел, так как испортилась погода).
ჩვენ ყველამ მივიხედეთ იქით, საიდანაც ხმა მოგვესმა.	(Мы все посмотрели туда, откуда донесся голос).
სახლში რომ დავბრუნდით, უკვე ბნელდა.	Когда вернулись домой, уже было темно.

Нетрудно заметить, что выделенные предложения (придаточные) зависят от главных, без которых они почти непонятны.

Бы, должно быть, заметили, что у сложных предложений грузинского и русского языков очень много общего в структуре и во взаимосвязи. Это верно. Если умеем составлять простые предложения, соединить их в сложные не такое уж сложное дело. Тем более, что чуть ниже даны почти все нужные на первое время союзы и союзные слова грузинского языка. Вот пример.

Скажем, хотим по-грузински высказать следующую мысль: Сегодня мы смотрели фильм, который вчера вышел на экраны. Переводим это предложение на грузинский язык (нужные слова знаем или найдем в словаре): დღეს ჩვენ ვნახეთ ფილმი, რომელიც გუშინ გამოვიდა ეკრანებზე.

Еще примеры

Приехать смогу только тогда, когда возьму отпуск.	ჩამოსვლას შევძლებ მხოლოდ მაშინ, როდესაც ავიღებ შვებულებას.
На парад я не смог пойти, хотя очень хотел.	პარადზე წასვლა ვერ შევძელი, თუმცა ძალიან მიხდოდა.
Если Вам нравится мое предложение, то сообщите срочно.	თუ თქვენ მოგწონთ ჩემი წინადადება, მაცნობეთ სასწრაფოდ.
Сделаем так, как для Вас будет удобнее.	გავაკეთოთ ისე, როგორც უფრო მოსახერხებელი იქნება თქვენთვის.

78

Упражнение. Прочтите внимательно помещенные ниже рассказы (в текстах для чтения) и найдите в них сложные предложения. Попробуйте составить аналогичные предложения, но другого содержания.

Союзы сложного предложения

Наиболее часто употребляются союзы и союзные слова:

და — и	მიიტომ, რომ — потому, что
მაგრამ — но	თუ — если
რაც — что	თუმცა — хотя
რომ — чтобы, что, когда	ან — или
როცა, როდესაც — когда	თორემ — а то
საიდანაც — откуда	როგორც — как
სადაც — где	როგორც კი — как только
ვინც — кто	რომელიც — который
	ვისიც — чей

Возьмем несколько примеров.

1. კვირა დღე იყო და ყველანი ვისვენებდით. 2. კარგი ამინდი და სახლში არავის უნდა ჯდომა. 3. ბევრი ვეძებე ეს ქუჩა, მაგრამ ვერ მოვძებნე. 4. ვიცი, მაგრამ ვერ გეტყვით. 5. მე ვიცოდი, რომ მალე წერილი მოვიდოდა (რომ = что). 6. მე მას ვუთხარი, რომ დროზე მოვიდეს (რომ = чтобы). 7. რომ გათენდა, ჩვენ უკვე ფეხზე ვიყავით (რომ = когда). 8. როდესაც მეტყვი, მაშინ მოვალ. 9. როცა ჩავალ, მაშინ გამოგიგზავნი დეპეშას. 10. სადაც მშობლები ცხოვრობენ, თვითონაც იქ არის. 11. საიდანაც ჩამოვიდა, ისევ იქ წავიდა. 12. მოვალ, თუ დრო მექნება. 13. ვერ მთვები იმიტომ, რომ დრო არა მქონდა (см. კონტრ. ответ 22).

Как и в русском языке, союзные слова могут стоять в косвенных падежах. Например:

მოვიდა ყველა, ვინც გამოძახებული იყო; მოვიდა ყველა, ვისაც გამოუძახეს; მოვიდა ყველა, ვისგანაც განცხადებები მივიღეთ.

Сравните с русскими союзными словами: Пришли все, **кто** был вызван. Пришли все, **кого** вызвали. Пришли все, **от кого** поступили заявления.

Союзы же не изменяются.

По построению грузинские сложные предложения в общих чертах похожи на аналогичные русские сложные предложения: зави-

смысле (придаточные предложения могут стоять перед, посл и в середине главного предложения).

Разумеется, между русским и грузинским сложными предложениями есть и существенные различия, изучение которых потребует дальнейшей работы.

ТЕКСТЫ ДЛЯ ЧТЕНИЯ

1. — საიდან მოდიხარ?
— გამოიცანი. (Угадай).
— კინოდან?
— არა,
— ბიბლიოთეკიდან?
— არა!
— ამხანაგისაგან?
— არა, სამუშაოდან მოვდივარ.
— ასე გვიან რას აკეთებდი?
— პატარა საქმე მქონდა და დავამთავრე. არ მიყვარს მიტოვებული საქმე.

დავამთავრე — закончил
მიტოვებული — оставленный

2. — სად იშთვე ეს წიგნი?
— რა, მოგწონს?
— მეც ძალიან მჭირდება.
— კარგი, ჩაიწერე მალაზიის მისამართი: გრიბთედოვის ქუჩა, ნომერი თოთხმეტი. გრიბთედოვის ძეგლის ახლოს.
— დიდი მადლობა. ახლავე წავალ და ვიყიდი. მალაზია ხომ ჯერ ღიაა?
— მალაზია იკეტება საღამოს შვიდ საათზე, ახლა კი მხოლოდ ხუთიას მოასწრებ.

მოასწრებ — успеешь
მხოლოდ — только

3. — როდის ამთავრებ სამუშაოს?
— ხუთ საათზე.
— მერე ჩემთან მოდი. საქმე მაქვს...
— რა საქმე?
— ამხანაგები იქნებიან ჩემთან. კარგი ხალხია. ვაგაცნობ.
— ვინ არიან?

— ისტორიკოსები არიან. ეგვიპტეში იყენენ, პირამიდები და ასუანის კაშხალი ნახეს. ბევრი რამ საინტერესო იციან და მოგვითხრობენ.

ეგვიპტე — Египет
კაშხალი — плотина

საინტერესო — интересный
მოგვითხრობენ — расскажут

- როგორი ამინდია?
- დრუბლიანი და ცივი დღეა.
- მაშ თბილად ჩავიცვათ?
- კი, თბილად უნდა ჩავიცვათ, თარემ მთელი დღე მინდორში ვიქნებით და შეგვცივა.
- რა წავიღოთ თან?
- ასანთი არ დაგავიწყდეს. ჩაიდანაც წავიღოთ. იქ ჩაის ავადუღებთ. შაქარიც წავიღოთ.
- იქ შეშა არის?
- შეშა ბევრია. ირგვლივ ტყეა.
- რით მივდივართ?
- დახურული მანქანა მოგვცა უფროსმა.
- კარგია.

თბილად ჩავიცვათ — тепло оденемся
მინდორი — поле
შეგვცივა — нам будет холодно, озябнем
წავიღოთ თან — возьмем с собой
შეშა — дрова
ბევრი — много

ტყე — лес
ასანთი — спички
არ დაგავიწყდეს — не забудь
ჩაიდან — чайник
ავადუღებთ — вскипятим
ირგვლივ — кругом
დახურული — крытый
უფროსი — начальник

ავადმყოფი ექიმი და მნახველი

ერთი ექიმი ავად გახდა. მასთან სანახავად მოვიდნენ მეგობრები და ბევრი ილაპარაკეს. ერთმა მეგობარმა ხუმრებით ჰკითხა ექიმს:

— აქამდე შენ რჩევას ავადმყოფებს აძლევდი, ახლა ჯანმრთელებს რას ურჩევო.

ექიმმა უპასუხა:

— დადესაც ავადმყოფთან მოხვალთ, ბევრი ლაპარაკით ნუ შეაწუხებთ.

ავადმყოფი — больной
 ექიმი — врач
 მნახველი — посетитель
 ავად გახდა — заболел (он)
 მასთან — к нему
 სანახავად მოვიდნენ — пришли
 проведать, посетили его
 მეგობარი — друг
 ბევრი — много
 ილაპარაკეს — говорили
 ხუმრობით — шутя

აკამდე — до сих пор
 რჩევა — совет
 აძლევდი — давал (ты)
 ახლა — теперь
 ჯანმრთელებს — здоровым
 ურჩევ — посоветуешь (ты ему,
 им)
 როდესაც — когда
 მიხვალთ — придете
 ნუ შეაწუხებთ — не беспокойте

გლეხი და მეფე

ერთ გლეხს ღამით ხარები მოჰპარეს. მეორე დღეს გლეხი მეფესთან მივიდა და თავისი გასაკირი მოუთხრო. მეფემ ჰკითხა გლეხს:
 — ღამე შენ და შენი შვილები რას აკეთებდითო?
 — მუშაობით დაღლილები ვიყავით და გვეძინათ, — უპასუხა გლეხმა.
 მეფემ დაცინვით უთხრა: ღამე მეც მეძინა და არ ვიცი, ვინ მოიპარა შენი ხარებიო.
 გლეხმა გაიგო დაცინვა და თქვა:
 — მართალს ბრძანებთ, მეფეო. იმ ქვეყანაში, სადაც ყველას სძინავს, ქურდს ვინ დაიჭერსო.

გლეხი — крестьянин
 მეფე — царь
 ხარი — бык, вол
 მოჰპარეს — украли (у него они)
 მეორე დღეს — на другой день
 გასაკირი — нужда, горе
 მოუთხრო — рассказал
 ჰკითხა — спросил
 ღამე — ночь
 შვილები — сыновья, дети
 რას აკეთებდით — что делали (вы)
 დაღლილები — усталые, уставшие
 მუშაობით დაღლილები — уставшие от работы
 გვეძინა — мы спали

დაცინვით — насмешливо
 მეძინა — я спал
 არ ვიცი — не знаю
 ვიცი — знаю
 ვინ — кто
 მოიპარა — украд (он)
 გაიგო — понял (он)
 დაცინვა — насмешка
 მართალს ბრძანებთ — правду говорите
 ქვეყანა — страна
 იმ ქვეყანაში — в той стране
 სადაც — где
 ყველა — все
 სძინავს — спит
 ქურდი — вор
 დაიჭერს — поймает

მოხუცი და ვაშლის ხე

მოხუცი ვაშლის ხეს რგავს. მას პატარა ბიჭი ეკითხება:
 — რად გინდა ეგ ხე? შენ ხომ მაგის ვაშლს ვერ მოესწრები?
 — სხვა მოესწრება და მადლობას მეტყვისთ, — უპასუხა მოხუცმა.

მოხუცი — старик, старый
 ვაშლის ხე — яблоня
 რგავს — сажает
 მას — его
 ბიჭი — мальчик
 ეკითხება — спрашивает
 რად გინდა ეგ ხე — зачем тебе это дерево
 მაგის — его

მოესწრები — доживешь, дождешься
 ვერ მოესწრები — не доживешь до...
 სხვა — другой
 მადლობა — спасибо, благодарности
 მადლობას მეტყვის — скажет мне спасибо
 უპასუხა — ответил (он)

ტვირთი

გზაში ერთ მოხუცს ახალგაზრდა წამოეწია და ცოტა დაცინვით უთხრა: რა ნელა მოდიხარ, გამთადგი ფეხით. მოხუცმა უპასუხა: მეც რომ ცარიელი ვიყო, შენსავით ჩქარა ვივლიო.
 ჰაბუკს გაუკვირდა: შენც ცარიელი არა ხარ? მარტო ერთი ჯახი გიჭირავს ხელშიო.
 — ხელში ერთი ჯახი მიჭირავს, ზურგზე კი სამთცდაათი წელი მკიდიათ, — გაუსწორა მოხუცმა.

ტვირთი — груз
 ახალგაზრდა — молодой, юноша
 წამოეწია — догнал (он его)
 დაცინვით — насмешливо
 უთხრა — сказал (он ему)
 რა ნელა მოდიხარ — что так медленно идешь
 გამთადგი ფეხი — шагай быстрее
 ცარიელი — пустой, без груза, налегке
 მეც რომ ცარიელი ვიყო — будь и я без груза...

შენსავით — как ты
 შენსავით ჩქარა ვივლიო — как ты, быстро ходил бы
 ჰაბუკი — юноша
 გაუკვირდა — удивился (он)
 მარტო — только, лишь
 ჯახი — палка
 გიჭირავს — держишь
 ზურგი — спина
 ზურგზე — за спиной, на спине
 მკიდიათ — висит на мне
 გაუსწორა — поправил (он его)

მეფე და მხატვარი

იყო ერთი ცალთვალა მეფე. მას ჰყავდა მხატვარი. მეფე ეძებდა მიზეზს, რომ მხატვარი დაესაჯა, ერთხელ მეფემ უბრძანა მხატვარს — დამხატვო.

მხატვარი შეწუხდა: თუ დავხატავ ორთვალას — მომკლავს: შე ასეთი სამა ვაძნეობს. თუ დავხატავ ცალთვალას — მაინც მომკლავს: როგორ გამიბედო.

ბევრი ფიქრა მხატვარმა და ასე მოიქცა: სურათზე მეფეს თოფი ეჭიქა და ირემს უმიზნებდა სალი თვალით. ბრმა თვალი კი დახუჭული ჰქონდა.

ასე აიცილა მხატვარმა სიკვდილი.

მეფე — царь	ასეთი — такой
მხატვარი — художник	მაინც — всё равно
ცალთვალა — одноглазый	გამიბედე — ты осмелился (мне)
ეძებდა — искал (он)	ფიქრა — думал (он)
მიზეზი — причина	ასე მოიქცა — так поступил (он)
დასჯა — наказать	თოფი — ружье
სამა დაესაჯა — чтобы наказать	ეჭიქა — держал (он)
ერთხელ — раз, однажды	ირემი — олень
უბრძანა — приказал (он)	უმიზნებდა — целился.
დამხატვო — нарисуй, мол, меня	სალი — здоровый
შეწუხდა — встревожился, обеспокоился (он)	ბრმა — слепой
ორთვალა — двухглазый, с обоими глазами	დახუჭული — закрытый
მომკლავს — убьет меня	აიცილა — избежал (он)
	სიკვდილი — смерть

სად არის ცეილონი

— მამა, სად არის ცეილონი? — ეკითხება შვილი მამას, რომელიც ტელევიზორს უყურებს.

— შენ თვითონ მოძებნე, — უპასუხებს მამა.

— მე ვეძებ, მაგრამ ვერ მიპაფავია, — გვლავ წუწუნებს ბავშვი.

— მაშინ დედას ჰკითხე, ის ალაგებს ხოლმე შენს ტანსაცმელს, — ბრაზობს მამა.

სამედიც ტელევიზორს უყურებს	ვეძებ, მაგრამ ვერ მიპაფავია — ищу,
— который смотрит телевизор	но не могу найти
თვითონ მოძებნე — сам поищи	გვლავ — опять

წუწუნებს — жалуется

ჰკითხე — спроси

ის ალაგებს ხოლმე შენს ტანსაცმელს — бразит — сердится

მეღს — она прибирает твою

одежду

თეატრი

სპექტაკლის მსვლელობის დროს ორი ქალი განუწყვეტლივ ლაპააკობდა, რითაც ხელს უშლიდა სხვებს.

ერთმა კაცმა, რომელიც ამ ქალების უკან იჯდა, შენიშვნა მისცა:

— ბოდიში, მაგრამ თქვენ ისე ლაპააკობთ, რომ მე მიჭირს მთხმენა.

— არც არის საჭირო, რომ გვისმენდეთ: ჩვენ ჩვენს პირად საქმეებზე ვლაპააკობთ, — მიუგეს ქალებმა.

მსვლელობის დროს — в ходе, во время შენიშვნა მისცა — замечание сделал

ქალი — женщина მე მიჭირს მოსმენა — мне трудно слушать

განუწყვეტლივ — все время, беспрерывно არც არის საჭირო — и не нужно

ლაპააკობდა — говорил(а) რომ გვისმენდეთ — чтобы вы слушали нас

ხელს უშლიდნენ — мешали ჩვენს პირად საქმეებზე — о наших личных делах

უკან იჯდა — сидел сзади, позади მიუგეს — ответили

მეტროში

მეტროს ვაგონში სხედან დედა და ორი მისი შვილი. დედა რაღაც საინტერესო წიგნის კითხვითაა გართული.

— დედა, — რაღაცის თქმა უნდა გოგონას.

— ნუ მიშლი ხელს, — აწყვეტინებს დედა.

ბავშვი ჩუმდება.

ერთ გაჩერებაზე დედამ წიგნი დახურა, ჩანთაში ჩადო, წამდგა და შვილს მიმართა:

— ჩავდივართ, შენი ძმა სადღაა?

— ის უკვე ჩავიდა, — უპასუხა შვილმა.

— როდის? — გაუკვირდა დედას.

— მე რომ ხელი შევიშალე, — დააზუსტა გოგონამ.

წიგნის კითხვითაა ვართული —
 увлечена чтением книги
 ნუ მიშლი ხელს — не мешай мне
 აწყვეტინებს — прерывает
 ბავშვი — ребенка
 ჩუმდება — умолкает
 გაჩერება — остановка
 დახურა — закрыл(а)
 ჩანთაში ჩაღო — в сумку положил(а)
 შვილი — сын, дочь, дитя
 მიმართა — обратилась (ся)

რაღაცის თქმა უნდა — что-то хочеть сказать
 გოგონა — девочка
 ჩავდივართ — ходим, выходим
 შენი ძმა სადღა? — а где твой брат?
 ის უკვე ჩავიდა — он уже вышел
 უპასუხა — ответил(а)
 როდის? — когда?
 გაუკვირდა — удивилась (ся)
 მე რომ ხელი შეგიშალე — когда я тебе помешал(а)
 დააზუსტა — уточнил(а)

ორი დედა

ერთი დედა შესჩივის მეორეს:
 — ჩემი ბიჭი უკვე აღარ მემორჩილება: თარიანებს იღებს, საღამოობით ხანდახან გვიან ბრუნდება სახლში, მგონია, პაპიროსსაც კი ეწევა ჩუმ-ჩუმად. თქვენი შვილი როგორია?
 — ჩემი ბიჭი კი უჩემოდ ფეხსაც არ ადგამს, არც საღამოთი იგვიანებს. არც პაპიროსს ეწევა — ეს მე ზუსტად ვიცი. — იღიმება მეორე დედა.
 პირველი გულწრფელად ულოცავს:
 — ბედნიერი დედა ყოფილხარო! რა ხნისაა თქვენი ვაჟი?
 — რვა თვისაა, — იცინის ბედნიერი დედა.

შესჩივის — жалуется
 ბიჭი — мальчик, сын
 აღარ მემორჩილება — уже не слушается
 თარიანებს იღებს — получает двойки
 საღამოობით — по вечерам
 ხანდახან — иногда
 გვიან — поздно
 ბრუნდება — возвращается
 მგონია — кажется, думаю
 ეწევა — курит
 ჩუმ-ჩუმად — потихоньку, тайном

უჩემოდ ფეხსაც არ ადგამს — без меня и шагу не делает
 ზუსტად ვიცი — точно знаю
 იღიმება — улыбается
 გულწრფელად ულოცავს — искренне поздравляет
 ბედნიერი ყოფილხარო — счастливы вы
 რა ხნისაა — какого возраста
 ვაჟი — сын
 რვა თვისა — восемь месяцев
 იცინის — смеется
 ბედნიერი — счастливая (ый)

უსარგებლო ოქრო

ერთმა კაცმა მიწაში ოქრო დამალა. ყოველ ღამეს მიდიოდა და ამოწმებდა, იყო თუ არა ადგილზე მისი დამალული ოქრო. ეს დაინახა მეორე კაცმა და ის ოქრო ჩუმად ამოიღო, მის ნაცვლად კი ქვა ჩაღო. ღამით პატრონი კვლავ მოვიდა. მაგრამ ოქრო რომ ვერ ნახა, ხმაძილდა დაიწყო ტირილი. მეორე კაცმა უთხრა: რატომ სტირი? შენთვის სულ ერთი არ არის, რა იღება მიწაში უსარგებლოდ — ოქრო თუ ქვაო.

მიწა — земля
 ოქრო — золото
 დამალა — спрятал (он его)
 ყოველი — каждый
 მიდიოდა — шел, приходил
 ამოწმებდა — проверял (он его)
 ადგილი — место
 დამალული — спрятанный
 დაინახა — увидел (он его)
 ჩუმად — тихо, без шума
 ამოიღო — достал (он его)
 ნაცვლად — вместо, взамен
 ქვა — камень
 ჩაღო — положил, заложил (он его)

ღამით — ночью
 პატრონი — хозяин, владелец
 კვლავ — опять
 ვერ ნახა — не увидел (он)
 ხმაძილდა — громко
 დაიწყო — начал (он)
 ტირილი — плач, плакать
 რატომ — почему?
 სტირი — плачешь
 შენთვის — для тебя
 სულ ერთი არ არის? — не все ли равно?
 იღება — будет лежать
 უსარგებლოდ — бесполезно, без пользы

საქართველოს ისტორია

ქართველ ხალხს მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აქვს. თბილისი ათას ხუთასი წლისაა, ხოლო საქართველოს ძველი დედაქალაქი მცხეთა მასზე თითქმის ათასი წლით უფროსია. ქუთაისი ძველ ბერძნებს ნახსენები აქვთ თარიათას შვიდასი წლის წინ, როგორც ძველი ქალაქი, კოლხიდას კი ისინი აყვავებულ ქვეყანას უწოდებდნენ.

ძველია ქართული დამწერლობაც. ქართული ანბანი ჩამოყალიბდა სულ ცოტა ორიათას ხუთასი წლის წინ. ჩვენამდე მოღწეული პირველი ქართული მხატვრული ნაწარმოები მეხუთე საუკუნისაა. იგი დღესაც დიდი ინტერესით იკითხება. ეს არის „შუშანიკის წამება“, დაწერილი იაკობ ცურტაველის მიერ.

ქართული ლიტერატურის ყველაზე დიდი და მნიშვნელოვანი ძეგლია შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“, რომელიც მეთორმეტე საუკუნე-

შია დაწერილი. ათი, თხუთმეტი საუკუნის ისტორია აქვთ ისეთ არქიტექტურულ ძეგლებს, როგორიცაა სვეტიცხოველი, ჯვარი, გელათი, ვაზბა და სხვა.

მრავალსაუკუნოვანი — многовековой
დედაქალაქი — столица
უფროსია — старше
ძველი — старый, древний
ბერძენი — грек
ნახსენები აქვთ — упоминают
ქალაქი — город
აყვავებული ქვეყანა — цветущая страна
უწოდებდნენ — называли
დამწერლობა — письменность
ჩამოყალიბდა — оформился

ანბანი — азбука, алфавит
ჩვენამდე მოღწეული — дошедший до нас
პირველი — первый
მხატვრული ნაწარმოები — художественное произведение
საუკუნე — век
იკითხება — читается
წამება — мученичество
მნიშვნელოვანი — значительный
ძეგლი — памятник
დაწერილი — написанный

რუსთავი

თბილისიდან 30 კილომეტრის მანძილზე მდებარეობს ქალაქი რუსთავი. იგი სულ ახალგაზრდა ქალაქია — 30 წლისაა. იქ დიდი მეტალურგიული ქარხანაა. არის სხვა ქარხნებიც. ფართო და ლამაზ ქუჩებს ამშვენებენ მრავალსართულიანი შენობები. ეს არის თანამედროვე ქალაქი. მხოლოდ მტკვრის ნაპირზე შემორჩენილი ძველი ნანგრევები გვაგონებენ, რომ აქ ოდესღაც იყო ქალაქი, რომელიც მტრებმა დაანგრიეს. საბჭოთა ხალხმა კვლავ გააცოცხლა ძველი ქალაქი, რუსთავი ინტერნაციონალური ქალაქია. იქ ცხოვრობენ და შრომობენ ქართველები, რუსები, უკრაინელები და სხვა ხალხების შვილები.

მანძილზე — на расстоянии
მდებარეობს — находится
ახალგაზრდა — молодой
ქარხანა — завод
ფართო — широкий
ქუჩა — улица
ამშვენებენ — украшают
მრავალსართულიანი — многоэтажный

ნანგრევები — развалины
გვაგონებენ — напоминают (нам)
ოდესღაც — когда-то
რომელიც — который
მტრებმა — враги
დაანგრიეს — разрушили
საბჭოთა — советский
ხალხი — народ
კვლავ — опять

შენობა — здание
თანამედროვე — современный
მტკვარი — Квара
მტკვრის ნაპირზე — на берегу
Курь
შემორჩენილი — сохранившийся

გააცოცხლა — оживил, вдохнул
жизнь (он ему)
ცხოვრობენ — живут
შრომობენ — трудятся
შვილები — дети

ღვინო და სადღევრძელო

საქართველო უძველესი დროიდან ითვლება მეღვინეობის ქვეყნად. ქართველი კაცი პირდაპირ თავიანთ სცემს ვაზს, არ იშურებს მისთვის იმ დიდ შრომას, რომლის გარეშეც ყურძენი არ მოდის. ვაზზე მრავალი მშვენიერი ლეგენდა, თქმულება, ლექსი და სიმღერაა შექმნილი. ვაზის მტევნები და ფოთლებია ამოკვეთილი ქვის ჩუქურთმებზე. ვაზის გაჩეხვა, დაზიანება, ვაზის შესახებ ცუდი სიტყვის თქმაც კი საძრახის საქმედ ითვლებოდა.

მაგრამ საქართველოში არასოდეს არ ყფილა და არც არის ღვინის კულტი. ღვინოს სვამენ არა იმიტომ, რომ დათვრნენ. „ეგ ღვინის დაღვევის ღირსი არ არისო“, — ამბობენ კაცზე, რომელმაც ღვინო ზამაზე მეტი დალია და აღარ ესმის, რას აკეთებს.

ქართულ სუფრაზე ღვინო გართობის, მხიარულების, მახდენილი სიტყვისა და სიმღერის სტიმულია. მაგრამ მთავარი ეს არ არის. მთავარი ის არის, რომ ღვინო სადღევრძელად თქმის საბაბია, სადღევრძელად და მასთან დაკავშირებული საუბარი კი ადამიანების გაცნობის, დაახლოების, პატივისცემისა და ურთიერთგაგების მშვენიერი ფორმაა. ეს არის აგრეთვე ახალგაზრდობის აღზრდის ერთ-ერთი ქმედითი ტრადიცია. ლაპარაკი, ცხადია, გარე სუფრაზე თქმულ კარგ სადღევრძელთაზე.

ღვინო — вино
სადღევრძელო — тост, здравница
უძველესი დროიდან ითვლება — с древнейших времен считается
მეღვინეობის ქვეყნად — страной виноделия
პირდაპირ თავიანთ სცემს — прямо поклоняется
ვაზი — виноградная лоза, виноградный куст

არ მოდის — здесь: не бывает.
не получается
მრავალი — множество
მშვენიერი — прекрасный
თქმულება — сказание
ლექსი — стихотворение
სიმღერა — песня
შექმნილი — созданный
მტევანი — гроздь
ფოთლი — лист
ამოკვეთილი — высеченный

არ იშურებს მისთვის — не жалеет для нее
 იმ დიდ შრომას — тот большой труд
 რომლის ვარემუც — без которого
 ყურძენი — виноград
 სამრახისი საქმე — недостойное дело
 ითვლებოდა — считалось მაგრამ — но
 არასოდეს არ ყოფილა — никогда не было
 სვამენ არა იმიტომ, რომ დათვრნენ — пьют не для того, чтобы напиться
 ეგ ღვინის დაღვეის ღირსი არ არის — он не достоин пить вино
 ამბობდნენ — говорили
 ზომზე მეტი — через меру
 დალია — выпил
 აღარ ესმის, რას აკეთებს — не понимает, что делает
 ქართული სუფრა — грузинский стол
 ვართობა — развлечение
 მხიარულება — веселье
 მოხდენილი სიტყვა — красивое слово

ქვის ჩუქურთმები — каменные орнаменты
 ვაჩეხვა — вырубка
 დაზიანება — повреждение, нанесенные ущербы
 ვაზის შესახებ — о лозе
 ცუდი სიტყვის თქმა — сказать дурное слово
 მთავარი ეს არ არის — главное не это
 საღვებრძოლს თქმის საბაბი — повод для тоста
 მასთან დაკავშირებული — связанный с ним
 საუბარი — беседа
 ადამიანები — люди
 ვაცნობა — знакомство
 დაახლოება — сближение
 პატივისცემა — уважение
 ურთიერთვაგება — взаимопонимание
 აგრეთვე — также
 ახალგაზრდობა — молодежь
 აღზრდა — воспитание
 ერთ-ერთი — одна из...
 ქმედითი — действенная
 ლაპარაკია, ცხადია... — говорится, разумеется...
 კარგ სუფრაზე თქმულ კარგ საღვებრძოლზე — о хорошем тосте, сказанном за хорошим столом.

Из афоризмов Шота Руставели

ლეკვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნდა ხვადია.
 Льва щенки равны друг другу, будь то самка или самец.
 (Перевод Ш. Нуцубидзе)

რასაცა გასცემ შენია, რაც არა, დაკარგულია.
 Что раздашь — к тебе ж вернется, а что нет — считай пропащим
 (Перевод Ш. Нуцубидзе)

სჯობს სიცოცხლესა წაზრახსა სიკვდილი სახელთვანი.
 Лучше смерть, но смерть со славой, чем бесславных дней позор.
 (Перевод А. Цагарели)

სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მისახვეჭელსა.
 Всех богатств добытых лучше добыванье доброй славы.
 (Перевод Ш. Нуцубидзе)

სხვა სხვისა თმში ბრძენია.
 Каждый мнит себя стратегом, видя бой со стороны.
 (Перевод Ш. Нуцубидзе)

სიყვარული აღგვამაღლებს.
 Любовь нас возвышает.
 (Перевод А. Цагарели)

ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია.
 Кто себе друзей не ищет, самому себе он враг.
 (Перевод Ш. Нуцубидзе)

Грузинские пословицы (картули ანდაზები)

მასთან მიმავალი გზა მუდამ მოკლეაო.
 დამათან მიმავალი გზა მუდამ მოკლეაო.
 Идущая к брату дорога всегда коротка.
 უძმობა ხომ ძნელია, უმეგობრობა უფრო ძნელიაო.
 უძმოობა ხომ ძნელია, უმეგობრობა უფრო ძნელიაო.
 შლოხი არა იმეტი ბრათა, არა უფრო ხუჯე არა იმეტი დრუჯი.
 Плохо не иметь брата, но еще хуже не иметь друзей.
 ძმა მისთვისათ — შავი ღღისთვისათ.
 ძმა დამიშვსათ — შავი დამიშვსათ.
 ბრათა (დრუჯი) უნუხი უფრო ყველაზე ბრათა ბედა.
 ერთი თბილისი გული ცხრა ძმამ გაიყო.
 ერთი თხილისი გული ცხრა ძმამ გაიყო.
 Один орешек девять братьев поделили.
 რაც მტრობას დაუბრუნებია, სიყვარულს უშენებია.
 რაც მტრობას დაუბრუნებია, сиварულს ушенибია.
 Что вражда разрушает, то любовь строит.

ყველი და პური—კეთილი გული.

квели да пури—кетили гули.

Сыр и хлеб—да доброе сердце. (Говорят хозяйева, когда перед гостями хотят извиниться за скромное угощение).

სტუმარი ღეთისაა.

стумари хвтисаа.

Гость—от бога. (Говорят хозяйева, принимая в гости незнакомого человека).

თუ სტუმრობა გიყვარს, მასპინძლობაც უნდა გიყვარდესო.

ту стумроба гивварс, маспиндლობაც унда гиввардесо.

Если любишь в гости ходить, надо любить и гостей принимать.

სტუმარი თავშეკავებულია კარგი, მასპინძელი კი გულუხვიო.

стумари тавшекавебуღია карги, маспинძელი კი гулухвио.

Гость хорош сдержанный, а хозяин—щедрый.

ღვინოში მეტი ხალხი იხრჩობა, ვიდრე წყალშიო.

гвиноши мети халхи ихрчობა, видре цхалшио.

В вине тонет больше людей, чем в воде.

გამარჯობა, არაყო—მშვიდობით, ჭკუავ!

гамарджობა, арако—мишвидობит, чкуав!

Здравствуй, водка—прошай, разум!

ზრდილობას ბაზარზე ვერ იყიდი.

зрдиლობас базарზე вер ийиди.

Воспитанность на базаре не купишь.

ყბელი ვინ მოლალა და—მუნჯმაო.

кбеди вин могала да—мунджмао.

Кто болтуна ододел?—Немой. (Говорят в оправдание нежелая поддерживать бесконечную болтовню).

გეშინოდეს მისი, ვისაც შენი ეშინია.

гешинодес миси, вिसაც шени эшиниа.

Бойся того, кто боится тебя.

თვალი რომ თვალს დაშორდება, გულიც გადასხვავდებოდა.

твали ром твале дашорდება, гулиц гадасхваперდება.

Когда люди разлучаются, и сердце меняется

(ср. русское: С глаз долой—из сердца вон).

ყველა საქმე ძნელია, თუ გაკეთება გეზარებაო.

квела сакме ძნელია, თუ გაკეთება გезარებაო.

Всякое дело трудно, если лень его делать.

არ ვარგა ენა საქმეზე გრძელი.

არ ვარგა ენა сакმეზე გრძელი.

Не годятся язык длиннее дела.

აგორებულ ქვას ხავსი არ მთევიდება.

агоребуღ კვას ხავსი არ მთვიდება.

Катающийся камень мхом не обрастет. (Скажут о человеке, который занимается разными делами без прилежания и поэтому терпит неудачи).

ვაგონიღს ნახული სჯობია.

ვაгонიღს ნახული сджобია.

Виденное лучше слышанного.

ახალი ცოცხი კარგად ვვს.

ახალი цоцхи карგად გვის.

Новая метла хорошо метет.

ათჯერ გაზომე და ერთხელ მოსჭერი.

атджер газоме да эртхел мосчери.

Десять раз измерь и один раз отрежь.

არც მწვალი ღაიწვას, არც შამფური.

არც мцვაღი ღაიწვას, არც шампури.

Ни шамлыка не сжечь, ни вертела. (Говорят, советуя решить вопрос разумно, осторожно).

არცოდნა არ ცოდვაო.

არცოდნა არ цодვაо.

Незнание не грех.

ზოგჯერ ბრძენიც შეცდება.

ზოჯერ брдзениц шецდება.

Иногда и мудрец ошибается.

ზოგჯერ მართალსაც ხუმრობით ამბობენ.
ზოგჯერ მართალსაც ხუმრობით ამბობენ.
Иногда и правду шутя говорят.

თავში ცეცხლი არ დაიმალება.
თავში ცეცხლი არ დაიმალება.
тивашаи цецхли ар даималеба.
В сене огня не спрячешь.

თევზი წყალში არ დაფასდება.
თევზი წყალში არ დაფასდება.
თევზი წყალში არ დაფასდება.
Рыба в воде не оценивается.

არც წყალია, არც ღვინო.
არც წყალია, არც ღვინო.
არც წყალია, არც ღვინო.
Ни вода, ни вино (ср. русское: Ни рыба, ни мясо).

არც ისე წვიმს, როგორც ქუხს.
არც ისე წვიმს, როგორც ქუხს.
არც ისე წვიმს, როგორც ქუხს.
Не так льет (дождь), как гремит.

ავი შეილი დედ-მამის მაგინებელიათ.
ავი შეილი დედ-მამის მაგინებელიათ.
ავი შეილი დედ-მამის მაგინებელიათ.
За непутёвого сына мать и отца ругают.

ბრიყვი ნურც მტრად გინდა, ნურც მოყვარდა.
ბრიყვი ნურც მტრად გინდა, ნურც მოყვარდა.
ბრიყვი ნურც მტრად გინდა, ნურც მოყვარდა.
С дураком не води ни вражды, ни дружбы.

შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც
შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც
შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც

შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც
შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც
შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც

შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც
შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც
შურიახი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამბედაობაც

ზოგი კაცი ჩრდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამოგიდგება
ზოგი კაცი ჩრდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამოგიდგება
ზოგი კაცი ჩრდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამოგიდგება

ზოგი კაცი ჩრდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამოგიდგება
ზოგი კაცი ჩრდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამოგიდგება
ზოგი კაცი ჩრდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამოგიდგება

Иной человек, словно тень — только в солнечный день встанет
Иной человек, словно тень — только в солнечный день встанет
Иной человек, словно тень — только в солнечный день встанет

ნათქვამი სიტყვა ხანჯალი არ არის — ქარქაშში ველარ ჩააგებ.
ნათქვამი სიტყვა ხანჯალი არ არის — ქარქაშში ველარ ჩააგებ.
ნათქვამი სიტყვა ხანჯალი არ არის — ქარქაშში ველარ ჩააგებ.
Сказанное слово не кинжал — обратно в ножны не вложишь.

სიტყვის ვატება მირთმეული ძღვნის მთპარვია.
სიტყვის ვატება მირთმეული ძღვნის მთპარვია.
სიტყვის ვატება მირთმეული ძღვნის მთპარვია.
Отступление от слова — все равно что кража поднесенного тобой
Отступление от слова — все равно что кража поднесенного тобой
Отступление от слова — все равно что кража поднесенного тобой

მელამ თავისი კული მოწმედ მოიყვანაო.
მელამ თავისი კული მოწმედ მოიყვანაო.
მელამ თავისი კული მოწმედ მოიყვანაო.
Лиса в свидетели свой хвост назвала. (Скажут о свидетеле, явно
Лиса в свидетели свой хвост назвала. (Скажут о свидетеле, явно
Лиса в свидетели свой хвост назвала. (Скажут о свидетеле, явно

თბი კურდღლის მღევარი ვერც ერთს ვერ დაიჭერსო.
თბი კურდღლის მღევარი ვერც ერთს ვერ დაიჭერსო.
თბი კურდღლის მღევარი ვერც ერთს ვერ დაიჭერსო.
Кто гонится за двумя зайцами, не поймает ни одного.

თავება თხარა, თხარაო — კატა გამოთხარაო.
თავება თხარა, თხარაო — კატა გამოთხარაო.
თავება თხარა, თხარაო — კატა გამოთხარაო.
Мышка рылась, рылась — до кошки дорылась. (Скажут о человеке,
Мышка рылась, рылась — до кошки дорылась. (Скажут о человеке,
Мышка рылась, рылась — до кошки дорылась. (Скажут о человеке,

КОНТРОЛЬНЫЕ ОТВЕТЫ ПО НЕКОТОРЫМ ЗАДАНИЯМ

1. К стр. 28.

— თქვენ საიდან ხართ? მე ლენინგრადიდან ვარ. თქვენ საიდან? რას
— თქვენ საიდან ხართ? მე ლენინგრადიდან ვარ. თქვენ საიდან? რას
— თქვენ საიდან ხართ? მე ლენინგრადიდან ვარ. თქვენ საიდან? რას

МОЙ ГОРОД

2. К стр. 28.

Я очень люблю мой Тбилиси, мой родной город. Ему 1500 лет.
Я очень люблю мой Тбилиси, мой родной город. Ему 1500 лет.
Я очень люблю мой Тбилиси, мой родной город. Ему 1500 лет.
Но поглядите его улицы и мосты, здания и памятники и скажете,
Но поглядите его улицы и мосты, здания и памятники и скажете,
Но поглядите его улицы и мосты, здания и памятники и скажете,
что этот город вечно молод. Он хорош и с каждым днем все

больше хорошеет и растет. Он добр, гостеприимен и весел, как сами грузины.

3. К стр. 31.

В Грузии мы провели двадцать дней. Этих дней мы никогда не забудем. Прекрасна природа Грузии, ее деревни и города, дороги и реки. Очень понравились грузинские песни и плясовые пляски. С помощью друзей мы начали изучать грузинский язык. Уже знаем немало слов и немножко даже разговариваем.

4. К стр. 33.

У нас в Риге хорошая квартира. Мои родители там. Там у меня есть сестра и брат. Родители работают, сестра и брат учатся в школе. Я живу и учусь в Ленинграде.

5. К стр. 37.

Раньше он работал на механическом заводе. Поработал там три года. Теперь он работает на электростанции. Работа ему нравится, работает с удовольствием. На этом заводе созданы все условия, чтобы молодой специалист работал плодотворно.

6. К стр. 38.

Мой друг Виктор быстро изучает языки. Он уже говорит по-немецки и по-украински. Он один год жил в Латвии и хорошо говорит по-латышски. Теперь мы вместе изучаем грузинский язык.

7. К стр. 41.

Беседы

1. — Не скажете ли, который час?
— Простите, но не знаю — у меня нет часов. Скажет мой друг.
— Теперь половина третьего.
— Спасибо.
— Пожалуйста.
2. — Здравствуйте! Вчера я просил книгу. Есть?
— Есть, но на руках. Мы уже попросили и принесут.
— Скоро это будет?

— Не бойтесь. Скоро принесут. Садитесь, работайте. Как только принесут, скажем.

3. — Вчера вечером я пришел к вам, а вас дома не было. Где вы были?

— Мы вчера вечером пошли в парк отдыха. Там была хорошая концертная программа. Вечер провели приятно и весело. Потому сегодня так хорошо работаем.

3. К стр. 42.

В магазине:

— Что хотите?

— Дайте пожалуйста сливочного масла.

— Пожалуйста.

Разговор с почтальоном:

— Можно?

— Пожалуйста! Прощу!

— Здесь живет Мамаладзе?

— Да. Это я. Слушаю вас!

— На ваше имя телеграмма. Получите!

— Благодарю!

Разговор с ребенком:

— Вова, иди домой!

— Что хочешь, мама?

— Или, мой руки и садись! Будем обедать (завтракать).

— Да, сейчас приду.

9. К стр. 47.

1. Мы живем в двухэтажной казарме. В каждой комнате — пять-шесть человек. Время подъема и отбоя на границе определено не для всех одинаково из-за круглосуточного дежурства. Кто днем дежурил — ночью спит, кто ночью дежурил — днем.

2. Идем двумя группами: одна — к морю, другая — в горы. Я и Пархоменко следуем вдоль второй линии охраны. Автоматы у нас за спиной. Дождь льет, словно с неба водопад низвергается. Сапоги водой наполнились. Нога скользит в грязи. Наполовину идем ползком. До второго участка дошли нервыми.

3. Кроме нас, в нашей комнате еще трое. Хорошие ребята. Они ночью дежурили и теперь спят.

— Спишь?

— Нет.

— О чем думаешь?

— О чем думаю? В эту минуту, кроме границы, ни о чем не думаю.

— И я о границе думаю.

(Н. Думбадзе).

10. К стр. 49.

— Я вас здесь каждый день в это время встречаю. Куда идете?

Я каждый день хожу в это время потому, что моя работа каждый день в девять часов начинается.

— А вы куда идете в это время?

— И у нас учеба начинается в девять часов. Потому и встречаемся тут в это время. Выходит, что у нас одна дорога.

— Не знаю. Где ваш институт?

— Наш институт на ул. Пушкина. Вы где работаете?

— Моя работа чуть дальше, у первой больницы.

— Значит, если разрешите, вместе пойдем.

— Пойдем, дорога общая.

11. К стр. 50.

1. მე ბუნთი კარში შევაგლე, მე ბუნთი კალათში ჩავაგლე, მე სათმაშაო ქვეშ მალა ავაგლე, მერე ღობეს იქით გადავაგლე. მე ვაზეთი დედა დავაგლე.

2. საკინთ ცნობები მე უბის წიგნაკში ჩავიწერე, მე კონსპექტი გადავიწერე. ეს ცნობები მე უკრანლიდან ამოვიწერე. მე ძმას წერილი მივწერე.

12. К стр. 53.

1. Я проголодался. Вы не хотите есть? Не перекусить ли немножко? Что будете кушать? Что-нибудь на скорую руку. 2. Пойдем (поедем) через час. Вы все готовы? Пойдем (поедем) через час? Так быстро? 3. Сколько стоит эта обувь? Эта обувь стоит 32 рубля. 4. Давно ожидаете меня? Будет минут двадцать. Другие

товарищи где? Видимо, и они скоро придут. 5. Вы знаете, что со мной случилось в пути? Да, мы знаем, что с вами случилось в пути, и хорошо, что все хорошо кончилось.

13. К стр. 56

Верные Пальцы

Гурам учил уроки. Он был еще маленький и многого не знал: задание по арифметике оказалось трудным — никак не справился. Долго думал Гурам и потом обратился к матери: мама, помоги, сколько будет, если к двум прибавить семь? Сосчитай на пальцах, они помогут тебе. — улыбаясь посоветовала мать. Мальчик стал считать на пальцах. Такой счет ему понравился. Получил и ответ. Однако ребенок все же был недоволен: все пальцы верно помогли ему при счете, и он не знал, какой из них оставить вне ответа — ведь у него было десять пальцев, а для ответа нужно было девять.

14. К стр. 60

Семь раз отмерь, один раз отрежь.

Лучше увидеть один раз, чем услышать десять раз.

15. К стр. 61.

Откуда этот человек? Этот человек из Тбилиси (тбилисец). Ты откуда? И я из Тбилиси (тбилисец). Чей этот фильм? (дословно: откуда этот фильм?) Этот фильм индийский. Откуда эти туристы? Точно не знаю, везется, из Румынии. И автобус румынский? Нет. Автобус наш. И водитель местный.

16. К стр. 64.

1. Из первой книги этого романа у меня осталась непрочитанной одна глава. А вторую книгу еще не достал. Если где-нибудь встретишь вторую книгу, купи и для меня.

2. Пока не работал, Зураб часто ходил ко мне. А теперь много работает и времени у него почти совсем нет.

3. Оказывается, он поскользнулся на льду и упал. Чуть не ушибся, но все хорошо кончилось. Теперь он уже работает, как обычно.

4. Разве тебе не сказали, что сегодня собрание? Как же, ска-

зали, и вот я пришел. Не опоздал? Нет, ты точно пришел, теперь начинаем.

17. К стр. 65.

1. — Не опаздываем ли мы?
— Как будто опаздываем. Уже два часа, а автобуса еще нет.
— Не бойтесь, не опоздаем. Водитель знает свое время, и дорога очень хорошая. Вот и автобус пришел.
2. — Сегодня и воскресенье, и праздник. Что будем делать в этот вечер?
— Пока пообедаем, отдохнем, потом куда-нибудь пойдём, какую-нибудь новую картину посмотрим. Если время еще останется успеем и к телевизору.
— Значит, договорились. В четыре часа будете у меня.
3. — Здравствуй!
— Здравствуй!
— Как ты пришел вчера домой?
— Не спрашивай. Пока пришел автобус, я весь промок под дождем.
— Да. Не надо быть упрямым (дословно: так знает упрямство). Говорил я тебе — не уходи, а ты не послушался меня.
— Нельзя было. Дома не знали, где был я.

18. К стр. 72.

Тбилиси—столица Грузии. Он основан в пятом веке Вахтангом Горгасалом. 15 веков он гордо стоит над Курой. Враги нападали на него, разрушали, грабили. А город боролся и жил.

Сильно вырос и похорошел Тбилиси за годы Советской власти. Там, где были пустыри, теперь красивые улицы и дома. Тбилиси меняется на глазах. Красив и богат он сегодня. А завтра будет еще лучше.

19. К стр. 72.

დღეს შაბათია. დღეს და ხვალ ვისვენებთ. დღეს კარგი ამინდია. თუ ხვალაც კარგი ამინდი იქნება, დილით ადრე წავალთ ექსკურსიაზე ტყეში, რომელიც ქალაქთან ახლოს მდებარეობს. შემოდგომაზე ტყე ლამაზია. ქალაქიდან ტყემდე ათი კილომეტრია.

20. К стр. 73.

Р е к и

Большая река над маленькими речками насмеялась: маленькие вы, слабые, без меня вы—ничто. Тогда одна маленькая речка ответила большой: «Не смейся над нами. Мы маленькие, но каждая из нас имеет свою воду. А вот тебя без нас совсем не было бы».

21. К стр. 73.

- დღეს ჩვენ ყველანი თეატრში მივდივართ.
- მე ცოტა ავად ვარ. თქვენ წადით თეატრში უჩემოდ.
- არა, უთქვენოდ ჩვენ არ წავალთ. ერთად უფრო საინტერესოა.
- გმადლობთ. ხვალ ალბათ კარგად ვიქნები.
- კიდევ ვინ წამოვა?
- მთელი ჩვენი ჯგუფი და კიდევ ჩვენი ახალი მეგობრები.
- ეს კარგია. უკეთესად გავიცნობთ ერთმანეთს.

22. К стр. 79.

1. Был воскресный день, и все мы отдыхали. 2. Хорошая погода, и никто не хочет сидеть дома. 3. Долго искал я эту улицу, но не нашел. 4. Знаю, но не могу сказать. 5. Я знал, что скоро придет письмо. 6. Я ему сказал, чтобы он пришел своевременно. 7. Когда рассвело, мы уже были на ногах. 8. Когда скажешь, тогда и приду. 9. Когда приеду, тогда и пошлю телеграмму. 10. Где родители живут, сам тоже там. 11. Оттуда приехал, туда же и уехал. 12. Приду, если будет время. 13. Я не пришел, потому что я не имел времени.

ОСНОВНЫЕ ФОРМЫ НЕКОТОРЫХ ГЛАГОЛОВ

Пояснения. 1. Приведенные в таблицах формы названы основными сугубо условно и выбраны из других форм с тем расчетом, что с их помощью можно составлять простейшие предложения в настоящем, будущем и прошедшем времени, а также предложения со значением повелительности и условности (последняя форма, которая употребляется и для перевода русского инфинитива (неопред. формы).

2. Отсутствие у некоторых глаголов отдельных форм объясняется тем, что в элементарном курсе можно обойтись без них.

3. При отборе форм основное внимание уделялось их смысло-

вой близости к формам соответствующих русских глаголов, без помощи которых не обойтись в первое время.

4. Данные в скобках показатели лица как после корня, так и перед ним образуют формы множественного числа. Они или просто прибавляются к форме единственного числа (ვაჩ=я есть, ვაჩთ=мы есть, ვაწყებ=я начинаю, ვაწყებთ=мы начинаем), или чередуются с другим личным знаком, выделенным черточкой. Так, (გვ)მ-ობღა следует прочесть или как მობღა (=я хочу), или как გვობღა (=мы хотим), то есть чередуются გვ и მ; მოსწონს-ს(თ) следует прочесть или как მოსწონს (=ему, ей нравится), или как მოსწონთ (=им нравится), то есть чередуются ს и თ; მო-(გვ)მ-ეწონა прочтем: მომეწონა (=мне понравилось то) и მოგვეწონა (=нам понравилось то).

5. По значению глагольные формы поданы в такой последовательности: исходная форма (переведена здесь только инфинитивом, хотя возможен и перевод через существительное: სიყვარული—любить и любовь и т. д.); лицо (1, 2, 3); настоящее время, будущее время, повелительное наклонение (только для второго лица); прошедшее время (видовое разграничение иногда дается больше по смыслу); одна из форм, образующих условные предложения. Е. выбор обусловлен тем, что она чаще других употребляется при переводе русских предложений, содержащих инфинитив. Данная форма особенно удобна для составления оборотов типа «я хочу сказать»; «мы хотим высказать» и т. д.: მე მინდა გამთავბატო ჩემ სიხარული «я хочу выразить мою радость»; მე მინდა აღვნიშნო რომ... «я хочу отметить, что...» თქვენ უნდა იცოდეთ «вы должны знать...»; ჩვენ უნდა ვაკეთოთ «мы должны сделать» и т. д. Или же: რომ გამთავბატო ჩემი სიხარული... «чтобы выразить свою радость»; რომ აღვნიშნო... «чтобы отметить» и т. д. В конце даются или некоторые образцы использования этой формы, или же пояснения относительно использования с данным глагольным корнем разных приставок. В таких случаях примеров употребления глагола нет из-за отсутствия места. Вот перевод одного глагола:

ვხედავ(თ)	დავინახავ(თ)	დაინახე(თ)	ვხედავდი(თ)	დავინახე(თ)
вижу	увиджу	посмотри	я видел	я увидел
видим	увидим	посмотрите	мы видели	мы увидели

დავინახავ(თ)

чтобы я увидел (чтобы мне увидеть)
чтобы мы увидели (чтобы нам увидеть)

Например, хотим сказать по-грузински: «Я вчера читал газету» и ищем нужную форму глагола. Нужна форма 1 лица, ед. числа, несовершенного вида прошедшего времени. В таблице ვაჩებღა—«читать» ее находим в строке второй личных форм. От нее отбрасываем данное в скобках (თ)—знак множ. числа и получаем ვაჩებღა. Это и есть «я читал(а)».

Еще пример. Ищем глагол для предложения «Нам нравится кино». В таблице მოსწონება—«понравиться» берем наст. время 1 лица. Там написано მო(გვ)მ-წონს. Нам нужно множ. число. Поэтому отбрасываем მ- (знак единственного числа 1 лица) и раскрываем скобки. Получаем მოგვეწონს=нам нравится.

быть—ყოფნა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვაჩ(თ)
	2	ხაჩ(თ)
	3	აჩი-ს(ან)
Будущее время	1	ვაქნები(თ)
	2	იქნები(თ)
	3	იქნებ-ა(ან)
Повелит. накл.	2	ყოფი(თ)
Прошедш. время	1	ვაყოფი(თ)
	2	ყოფი(თ)
	3	ყო-ა(ვნებ)
Форма для выражения условности	1	ვაყოფ(თ)
	2	ყოფ(თ)
	3	ყო-ას(ვნებ)

აქ რომ ვაყოფ... Будь я там...
Если бы я был там...
Чтобы мне быть там...

видеть — დაინახა (ხედავ)

	Лицо	Личные формы	
Настоящее время	1	ვხედავ(თ)	
	2	ხედავ(თ)	
	3	ხედავ-ს(ენ)	
Будущее время	1	დავინახავ(თ)	
	2	დაინახავ(თ)	
	3	დაინახავ-ს(ენ)	
Повелит. накл.	2	დაინახე(თ)	
Прошедшее в р.	Соверш. вид	1	დავინახე(თ)
		2	დაინახე(თ)
		3	დაინახ-ა(ეს)
	Несов. вид	1	ვხედავდი(თ)
		2	ხედავდი(თ)
		3	ხედავდი-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	დავინახო(თ)	რომ ყველამ დაინახოს Чтобы все увидели
	2	დაინახო(თ)	
	3	დაინახო-ს(ენ)	

возвращаться — დაბრუნება

	Лицо	Личные формы
Настоящ. время	1	ვბრუნდები(თ)
	2	ბრუნდები(თ)
	3	ბრუნდები-ა(იან)
Будущее время	1	დავბრუნდები(თ)
	2	დაბრუნდები(თ)
	3	დაბრუნდები-ა(იან)
Повелит. накл.	2	დაბრუნდი(თ)

	Лицо	Личные формы	
Прошедшее время	Соверш. вид	1	დავბრუნდი(თ)
		2	დაბრუნდი(თ)
		3	დაბრუნდი-ა(ნენ)
	Несов. вид	1	ვბრუნდებოდი(თ)
		2	ბრუნდებოდი(თ)
		3	ბრუნდებოდი-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	დავბრუნდე(თ)	რომ დავბრუნდე... Чтобы мы вернулись...
	2	დაბრუნდე(თ)	
	3	დაბრუნდე-ს(ენ)	

вспоминать — მოგონება

	Лицо	Личные формы	
Настоящ. время	1	ვიგონებ(თ)	
	2	იგონებ(თ)	
	3	იგონებ-ს(ენ)	
Будущее время	1	მოვიგონებ(თ)	
	2	მოიგონებ(თ)	
	3	მოიგონებ-ს(ენ)	
Повелит. накл.	2	მოიგონე(თ)	
Прошедшее время	Соверш. вид	1	მოვიგონე(თ)
		2	მოიგონე(თ)
		3	მოიგონ-ა(ეს)
	Несов. вид	1	ვიგონებდი(თ)
		2	იგონებდი(თ)
		3	იგონებდი-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	მოვიგონო(თ)	რომ ყველაფერი მოიგონოს... Чтобы все вспомнил (он)...
	2	მოიგონო(თ)	
	3	მოიგონო-ს(ენ)	

выполнить — შესრულება

		Лицо	Личные формы
Настоящее время	1		ვასრულებ(თ)
	2		ასრულებ(თ)
	3		ასრულებ-ს(ენ)
Будущее время	1		შევასრულებ(თ)
	2		შეასრულებ(თ)
	3		შეასრულებ-ს(ენ)
Повелит. накл.	1		შეასრულე(თ)
Прошедшее вр.	Соверш. вид	1	შევასრულე(თ)
		2	შეასრულე(თ)
		3	შეასრულე-ს(ენ)
	Несов. вид	1	ვასრულებდი(თ)
		2	ასრულებდი(თ)
		3	ასრულებდი-ს(ენ)
Форма для выражения условности	1	შევასრულო(თ)	რომ ეს დაპირება შევასრულოთ. Чтобы это обещание выполнить.
	2	შეასრულო(თ)	
	3	შეასრულო-ს(ენ)	

говорить — ლაპარაკი

		Лицо	Личные формы
Настоящее время	1		ვლაპარაკობ(თ)
	2		ლაპარაკობ(თ)
	3		ლაპარაკობ-ს(ენ)
Будущее время	1		ვილაპარაკებ(თ)
	2		ილაპარაკებ(თ)
	3		ილაპარაკებ-ს(ენ)
Повелит. накл.	2		ილაპარაკე(თ)

		Лицо	Личные формы	
Прошедш. время	1		ვილაპარაკე(თ)	
	2		ილაპარაკე(თ)	
	3		ილაპარაკე-ს(ენ)	
Форма для выражения условности	1		ვილაპარაკო(თ)	ვარჯელ რომ ილაპარაკო... Чтобы хорошо говорить...
	2		ილაპარაკო(თ)	
	3		ილაპარაკო-ს(ენ)	

думать — ფიქრობ

		Лицо	Личные формы
Настоящее время	1		ვფიქრობ(თ)
	2		ფიქრობ(თ)
	3		ფიქრობ-ს(ენ)
Будущее время	1		მოვიფიქრებ(თ)
	2		მოიფიქრებ(თ)
	3		მოიფიქრებ-ს(ენ)
Повелит. накл.	2		მოიფიქრე(თ)
Прошедшее вр.	Соверш. вид	1	მოვიფიქრე(თ)
		2	მოიფიქრე(თ)
		3	მოიფიქრე-ს(ენ)
	Несов. вид	1	ვიფიქრე(თ)
		2	იფიქრე(თ)
		3	იფიქრე-ს(ენ)
Форма для выражения условности	1	მოვიფიქრო(თ)	Приставка მო- образует совершенный вид, а без нее вид несовершенный
	2	მოიფიქრო(თ)	
	3	მოიფიქრო-ს(ენ)	

жить — ცხოვრება

		Лицо	Личные формы
Настоящее время	1		ვცხოვრობ(თ)
	2		ცხოვრობ(თ)
	3		ცხოვრობ-ს(ენ)

	Лицо	Личные формы
Будущее время	1	ვიცხოვრებ(თ)
	2	იცხოვრებ(თ)
	3	იცხოვრებ-ს(ენ)
Повелит. накл.	2	იცხოვრე(თ)
Прошедш. время	1	ვცხოვრობდი(თ)
	2	ცხოვრობდი(თ)
	3	ცხოვრობდი-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	ვიცხოვრო(თ)
	2	იცხოვრო(თ)
	3	იცხოვრო-ს(ენ)
აღამიანმა შრომით უნდა იცხოვროს. Человек должен жить трудом		
знать — ცოდნა		

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვიცი(თ)
	2	იცი(თ)
	3	იცი-ს(ან)
Будущее время	1	(გვ)მ-ეცოდინება
	2	გეცოდინება(თ)
	3	ეცოდინება(თ)
Повелит. накл.	2	იცოდე(თ)
Прошедш. время	1	ვიცოდი(თ)
	2	იცოდი(თ)
	3	იცოდი-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	ვიცოდე(თ)
	2	იცოდე(თ)
	3	იცოდე-ს(ენ)
რომ იცოდეთ, როგორ შინდა... Если бы вы знали, как хочу...		
иметь (одушевл.) — უფლება		

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	(გვ)მ-ყავს
	2	გყავს(თ)
	3	ჰყავს(თ)

	Лицо	Личные формы
Будущее время	1	(გვ)მ-ეყოლება
	2	გეყოლება(თ)
	3	ეყოლება(თ)
Повелит. накл.	2	გყავლე(თ)
Прошедш. время	1	(გვ)მ-ყავდა
	2	გყავდა(თ)
	3	ჰყავდა(თ)
Форма для выражения условности	1	(გვ)მ-ყავდეს
	2	გყავდეს(თ)
	3	ჰყავდეს(თ)
მე რომ იქ მეგობარი მყავდეს... Если бы там был я друга...		

иметь (неодушевл.) — ქონა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	(გვ)მ-აქვს
	2	გაქვს(თ)
	3	აქვს(თ)
Будущее время	1	(გვ)მ-ექნება
	2	გექნება(თ)
	3	ექნება(თ)
Повелит. накл.	2	გქონდე-ს(თ)
Прошедш. время	1	(გვ)მ-ქონდა
	2	გქონდა(თ)
	3	ჰქონდა(თ)
Форма для выражения условности	1	(გვ)მ-ქონდეს
	2	გქონდეს(თ)
	3	ჰქონდეს(თ)
იმედი რომ გვქონდეს... Чтобы иметь нам надежду..		

любить—სიყვარული

	Лицо	Личные формы	
Настоящее время	1	(გვ)მ-იყვარს	
	2	გიყვარ-ს(თ)	
	3	უყვარ-ს(თ)	
Будущее время	1	შევიყვარებ(თ)	
	2	შეიყვარებ(თ)	
	3	შეიყვარებ-ს(ენ)	
Повелит. накл.	2	გიყვარდე-ს(თ)	
Прошедшее время.	Соверш. вид	1	შე(გვ)მ-იყვარდა
		2	შეგიყვარდა(თ)
		3	შეუყვარდა(თ)
	Несов. вид	1	(გვ)მ-იყვარდა
		2	გიყვარდა(თ)
		3	უყვარდა(თ)
Форма для выражения условности	1	(გვ)მ-იყვარდეს	საქმე რომ გვიყვარდეს, იგი უნდა ვიცოდეთ. Чтобы любить дело, его надо знать
	2	გიყვარდე-ს(თ)	
	3	უყვარდე-ს(თ)	

начать—დაწყება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვიწყებ(თ)
	2	იწყებ(თ)
	3	იწყებ-ს(ენ)
Будущее время	1	დავიწყებ(თ)
	2	დაიწყებ(თ)
	3	დაიწყებ-ს(ენ)
Повелит. накл.	2	დაიწყე(თ)

	Лицо	Личные формы	
Прошедшее вр.	Соверш. вид.	1	დავიწყე(თ)
		2	დაიწყე(თ)
		3	დაიწყე-ს(ენ)
	Несов. вид.	1	ვიწყებდი(თ)
		2	იწყებდი(თ)
		3	იწყებდი-ს(ენ)
Форма для выражения условности	1	დავიწყო(თ)	გაცმა საქმე დროზე უნდა დაიწყოს. Человек должен начать дело своевременно
	2	დაიწყო(თ)	
	3	დაიწყო-ს(ენ)	

остаться—დარჩება

	Лицо	Личные формы	
Настоящ. время	1	ვრჩები(თ)	
	2	რჩები(თ)	
	3	რჩებ-ა(იან)	
Будущее время	1	დავრჩები(თ)	
	2	დარჩები(თ)	
	3	დარჩებ-ა(იან)	
Повелит. накл.	2	დარჩი(თ)	
Прошедшее время	Соверш. вид	1	დავრჩი(თ)
		2	დარჩი(თ)
		3	დარჩი-ა(ნენ)
	Несов. вид	1	ვრჩებოდი(თ)
		2	რჩებოდი(თ)
		3	რჩებოდი-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	დავრჩენილიყავი(თ)	აბ ვიცოდით, სად დავრჩენილიყავით. Не знали, где бы нам остаться
	2	დარჩენილიყავი(თ)	
	3	დარჩენილიყ-ვ(ენენ)	

ОТДЫХАТЬ—დასვენება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვისვენებ(თ)
	2	ისვენებ(თ)
	3	ისვენებ-ს(ენ)
Будущее время	1	დავისვენებ(თ)
	2	დაისვენებ(თ)
	3	დაისვენებ-ს(ენ)
Повелит. накл.	2	დაისვენე(თ)
Прошедшее вр. Соверш. вид	1	დავისვენე(თ)
	2	დაისვენე(თ)
	3	დაისვენ-ა(ეს)
Прошедшее вр. Несов. вид	1	ვისვენებდი(თ)
	2	ისვენებდი(თ)
	3	ისვენებდ-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	დავისვენო(თ)
	2	დაისვენო(თ)
	3	დაისვენო-ს(ენ)

ჯერ ვიმუშაოთ, მერე დავისვენოთ. Сначала поработаем, потом отдохнем

переводить—თარგმნა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვთარგმნი(თ)
	2	თარგმნი(თ)
	3	თარგმნი-ს(ან)
Будущее время	1	გადავთარგმნი(თ)
	2	გადათარგმნი(თ)
	3	გადათარგმნი-ს(ან)
Повелит. накл.	2	გადათარგმნე(თ)

	Лицо	Личные формы
Прошедшее вр. Соверш. вид	1	გადავთარგმნე(თ)
	2	გადათარგმნე(თ)
	3	გადათარგმნ-ა(ეს)
Прошедшее вр. Несов. вид	1	ვთარგმნიდი(თ)
	2	თარგმნიდი(თ)
	3	თარგმნიდ-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	ვთარგმნო(თ)
	2	თარგმნო(თ)
	3	თარგმნო-ს(ენ)

ჩვენ გვინდა ვთარგმნათ ეს წიგნი. Мы хотим перевести эту книгу

писать—წერა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვწერ(თ)
	2	წერ(თ)
	3	წერ-ს(ენ)
Будущее время	1	დავწერ(თ)
	2	დაწერ(თ)
	3	დაწერ-ს(ენ)
Повелит. накл.	2	დაწერე(თ)
Прошедшее вр. Соверш. вид	1	დავწერე(თ)
	2	დაწერე(თ)
	3	დაწერ-ა(ეს)
Прошедшее вр. Несов. вид	1	ვწერდი(თ)
	2	წერდი(თ)
	3	წერდ-ა(ნენ)
Форма для выражения условности	1	დავწერო(თ)
	2	დაწერო(თ)
	3	დაწერო-ს(ენ)

მინდა დავწერო წერილი. Хочу написать письмо. Можно заменить приставку: მივწერო(თ), გადავწერო(თ), ჩავწერო(თ)

პოგნაკომიფსი — გაცნობა

	ლიცო	ლიჩნე ფორმე	
ნაფსიყ. ვრემა	1	ვეცნობ-ი(ფ)	
	2	ეცნობი(ფ)	
	3	ეცნობ-ა(იან)	
ბუფსიყე ვრემა	1	გავეცნობი(ფ)	
	2	გაეცნობი(ფ)	
	3	გაეცნობ-ა(იან)	
პოველიტ. ნაკლ.	2	გაეცანი(ფ)	
პროფიყსიყე ვრემა	სოვერშ. ვიფ	1	გავეცანი(ფ)
		2	გაეცანი(ფ)
		3	გაეცნ-ო(ენ)
	ნესოვ. ვიფ	1	ვეცნობოფი(ფ)
		2	ეცნობოფი(ფ)
		3	ეცნობოფ-ა(ნენ)
ფორმა დღე ვრეყენიყა უფსოვნიყი	1	გავეცნო(ფ)	
	2	გაეცნო(ფ)	
	3	გაეცნო-ს(ენ)	

ვეყეფაფეფს უნლა გავეცნოთ... ნოთ... ნუჟნო პოგნაკომიფსი სო ვსემ

პოღეყიფ, პრეყიფ — პოღეყა

	ლიცო	ლიჩნე ფორმე
ნაფსიყსიყე ვრემა	1	ვიღებ(ფ)
	2	იღებ(ფ)
	3	იღებ-ს(ენ)
ბუფსიყე ვრემა	1	მივიღებ(ფ)
	2	მიიღებ(ფ)
	3	მიიღებ-ს(ენ)
პოველიტ. ნაკლ.	2	მიიღე(ფ)

	ლიცო	ლიჩნე ფორმე	
პროფიყსიყე ვრ.	სოვერშ. ვიფ	1	მივიღე(ფ)
		2	მიიღე(ფ)
		3	მიიღო-ო(ენ)
	ნესოვ. ვიფ	1	ვიღებოფი(ფ)
		2	იღებოფი(ფ)
		3	იღებოფ-ა(ნენ)
ფორმა დღე ვრეყენიყა უფსოვნიყი	1	მივიღო(ფ)	
	2	მიიღო(ფ)	
	3	მიიღო-ს(ენ)	

პასუხი რამ სწორი პოგნაკომიფსი...
Чтобы ответ получить правильный...

პონრავიფსიყე — მოწონება

	ლიცო	ლიჩნე ფორმე	
ნაფსიყსიყე ვრემა	1	მო(გე)მ-წონს	
	2	მოგწონ-ს(ფ)	
	3	მოსწონ-ს(ფ)	
ბუფსიყე ვრემა	1	მო(გე)მ-ეწონება	
	2	მოგეწონება(ფ)	
	3	მოგეწონება(ფ)	
პროფიყსიყე ვრ.	სოვერშ. ვიფ	1	მო(გე)მ-ეწონა
		2	მოგეწონა(ფ)
		3	მოგეწონა(ფ)
	ნესოვ. ვიფ	1	მო(გე)მ-წონლა
		2	მოგეწონლა(ფ)
		3	მოსწონლა(ფ)
ფორმა დღე ვრეყენიყა უფსოვნიყი	1	მო(გე)მ-ეწონოს	
	2	მოგეწონო-ს(ფ)	
	3	მოგეწონო-ს(ფ)	

ზნეყენი გღეგოლა: ყფოყი ყფო-ყო (ყო-ყო) პონრავიფსიყე მიყე, თებე, ემუ, ნამ ი თ. დ.

პრეყიფაფ — ჩამოყვლა

	ლიცო	ლიჩნე ფორმე
ნაფსიყ. ვრემა	1	მოყვლიყვარ(ფ)
	2	მოღიხარ(ფ)
	3	მოღიხ-ს(ან)

	Лицо	Личные формы		
Будущее время	1	ჩამოვალ(თ)		
	2	ჩამოხვალ(თ)		
	3	ჩამოვ-ა(ლენ)		
Повелит. накл.	2	ჩამოდი(თ)		
Прошедшее время	Соверш. вид	1	ჩამოვედი(თ)	
		2	ჩამოხვედი(თ)	
		3	ჩამოვიდ-ა(ნენ)	
	Несов. вид	1	მოვლიოდი(თ)	
		2	მოდიოდი(თ)	
		3	მოდიოდ-ა(ნენ)	
Форма для выражения условности	1	ჩამოვლდე(თ)	კარგი იქნება, რომ ჩამოხვიდეთ. Хорошо будет, если приедете	
	2	ჩამოხვიდეთ(თ)		
	3	ჩამოვიდეს(ნენ)		

работать—მუშაობა

	Лицо	Личные формы	
Настоящее время	1	ვმუშაობ(თ)	
	2	მუშაობ(თ)	
	3	მუშაობ-ს(ენ)	
Будущее время	1	ვიმუშაავებ(თ)	
	2	იმუშაავებ(თ)	
	3	იმუშაავებ-ს(ენ)	
Повелит. накл.	2	იმუშავე(თ)	
Прошедш. время	1	ვიმუშავე(თ)	
	2	იმუშავე(თ)	
	3	იმუშავე-ა(ეს)	
Форма для выражения условности	1	ვიმუშაო(თ)	მინდა ვიმუშაო ამ საკითხზე. Хочу работать над этим вопросом
	2	იმუშაო(თ)	
	3	იმუშაოს(ენ)	

радоваться—გახარება

	Лицо	Личные формы		
Настоящее время	1	(გვ)მ-იხარია		
	2	გიხარია(თ)		
	3	უხარია(თ)		
Будущее время	1	ვა(გვ)მ-იხარლებ		
	2	ვაგიხარლებ(თ)		
	3	ვაუხარლებ(თ)		
Повелит. накл.	2	გიხაროდეს(თ)		
Прошедшее вр.	Соверш. вид	1	ვა(გვ)მ-იხარლა	
		2	ვაგიხარლა(თ)	
		3	ვაუხარლა(თ)	
	Несов. вид	1	(გვ)მ-იხაროდა	
		2	გიხაროდა(თ)	
		3	უხაროდა(თ)	
Форма для выражения условности	1	ვა(გვ)მ-იხარდეს	რომ ვამიხარდეს... Чтобы обрадоваться...	
	2	ვაგიხარდეს(თ)		
	3	ვაუხარდეს(თ)		

сделать—გაკეთება

	Лицо	Личные формы		
Настоящее время	1	ვაკეთებ(თ)		
	2	აკეთებ(თ)		
	3	აკეთებ-ს(ენ)		
Будущее время	1	ვააკეთებ(თ)		
	2	ვააკეთებ(თ)		
	3	ვააკეთებ-ს(ენ)		
Повелит. накл.	2	ვააკეთე(თ)		
Прошедшее вр.	Соверш. вид	1	ვააკეთე(თ)	
		2	ვააკეთე(თ)	
		3	ვააკეთე-ა(ეს)	
	Несов. вид	1	ვააკეთებდი(თ)	
		2	აკეთებდი(თ)	
		3	აკეთებდი-ა(ნენ)	

	Лицо	Личные формы	
Форма для выражения условности	1	გაეკეთა(თ)	Приставка образует совершенный вид
	2	გააკეთა(თ)	
	3	გააკეთა-ს(ებ)	

сказать — თქმა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვამბობ(თ)
	2	ამბობ(თ)
	3	ამბობ-ს(ებ)

	Лицо	Личные формы
Будущее время	1	ვიტყვი(თ)
	2	იტყვი(თ)
	3	იტყვი-ს(ან)

	Лицо	Личные формы
Повелит. накл.	2	თქვი(თ)

Прошедшее вр.	Соверш. вид.	1	ვთქვი(თ)
		2	თქვი(თ)
		3	თქვ-ა(ებს)
	Несов. вид	1	ვამბობდი(თ)
		2	ამბობდი(თ)
		3	ამბობდი-ა(ებნ)

Форма для выражения условности	Лицо	Личные формы	
	1	ვთქვა(თ)	სწორად რომ ვთქვათ... Чтобы сказать правильно
	2	თქვა(თ)	
	3	თქვა-ს(ებ)	

учить(ся) — სწავლა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვსწავლობ(თ)
	2	სწავლობ(თ)
	3	სწავლობ-ს(ებნ)

	Лицо	Личные формы
Будущее время	1	ვისწავლი(თ)
	2	ისწავლი(თ)
	3	ისწავლი-ს(ან)

	Лицо	Личные формы
Повелит. накл.	2	ისწავლე(თ)

	Лицо	Личные формы
Прошедшее вр. Соверш. вид	1	ვისწავლე(თ)
	2	ისწავლე(თ)
	3	ისწავლე-ა(ებს)

Прошедшее вр. Несов. вид	1	ვსწავლობდი(თ)
	2	სწავლობდი(თ)
	3	სწავლობდი-ა(ებნ)

Форма для выражения условности	Лицо	Личные формы	
	1	ვისწავლო(თ)	ეს რომ ვისწავლო... Чтобы это выучить...
	2	ისწავლო(თ)	
	3	ისწავლო-ს(ებ)	

хотеть — ნდობა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	(გვ)მ-ინდა
	2	გინდა(თ)
	3	უნდა(თ)

	Лицо	Личные формы
Будущее время	1	მ(გვ)მ-ინდება
	2	მთგინდება(თ)
	3	მთუნდება(თ)

	Лицо	Личные формы
Повелит. накл.	2	მოინდომე(თ)

	Лицо	Личные формы
Прошедшее время	1	(გვ)მ-ინდოდა
	2	გინდოდა(თ)
	3	უნდოდა(თ)

Форма для выражения условности	Лицо	Личные формы	
	1	(გვ)მ-ინდოდეს	მათ რომ უნდოდეთ... Если бы они хотели...
	2	გინდოდეს(თ)	
	3	უნდოდეს-ს(თ)	

читать (спросить)¹ — კითხვა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვკითხულობ(თ)
	2	კითხულობ(თ)
	3	კითხულობ-ს(ებნ)

¹ Приставочные формы имеют только одно значение — читать.

	Лицо	Личные формы		
Будущее время	1	წავიკითხავ(თ)		
	2	წავიკითხავ(თ)		
	3	წავიკითხავ-ს(ენ)		
Повелит. накл.	2	წავიკითხე(თ)		
Прошедшее вр.	Соверш. вид	1	წავიკითხე(თ)	
		2	წავიკითხე(თ)	
		3	წავიკითხ-ა(ეს)	
	Несов. вид	1	ვკითხულობდი(თ)	
		2	კითხულობდი(თ)	
		3	კითხულობდ-ა(ნენ)	
Форма для выражения условности	1	წავიკითხო(თ)	მხდა წერილი წავიკითხო. Хочу прочесть письмо.	
	2	წავიკითხო(თ)		
	3	წავიკითხო-ს(ნ)		

Краткий русско-грузинский разговорник

Приветствия, ответы на них, выражение признательности

Приветствие	მისალმება ¹ მისალმება
Вежливость	თავაზიანობა თავაზიანობა
Разговор, манера разговаривать	სიტყვა-პასუხი სიტყვა-პასუხი
Невоспитанность, грубость	უზრდელობა უზრდელობა
Здравствуй!	გამარჯობა! გამარჯობა!
Здравствуй! (ответ)	გაგიმარჯობ! გაგიმარჯობ!
Как поживаете?	როგორ ბრძანდებით? როგორ ბრძანდებით?
Благодарю, хорошо!	გმადლობ, კარგად! გმადლობ, კარგად!
Спасибо! Благодарю!	გმადლობ! გმადლობ!
Извините! Простите!	ბოდიში! მაპატიეთ! ბოდიში! მაპატიეთ!
Не стоит. Пожалуйста. Не за что	არაპერს აბაფუგას
Прошу, просим	გთხოვთ გთხოვთ

¹ Об ударении см. занятие I.

Простите. Если можно...

Можно? Разрешите?

Можно. Пожалуйста

Заходите. Проходите. Пожа-
луйте

Садитесь

Здравствуйте, дорогие друзья!
Я очень рад (рада) встрече
с вами!

Здравствуйте, здравствуйте! Мы
тоже рады видеть вас.

Здравствуйте! Я получил(а) ва-
ше письмо (книгу, посылку),
за которое от души благода-
рю!

— Здравствуйте! Как поживае-
те?

— Благодарю, хорошо. А вы
как?

— Также хорошо

— До свидания! Спешу на ра-
боту.

ბიდიში, თუ შეიძლება...
ბოლოში, თუ შეიძლება...

შეიძლება?
შეიძლება?

შეიძლება
შეიძლება

მობრძანდით
მობრძანდით

დაბრძანდით
დაბრძანდით

გამარჯობათ, ძვირპასო მეგობ-
რებო! ძალიან მიხარია თქვენ-
თან შეხვედრა!

გამარჯობათ, ძვირფასო მეგობრე-
ბო! ძალიან მიხარია თქვენთან
შეხვედრა.

გაგიმარჯობთ, გაგიმარჯობთ!
ჩვენც გვიხარია თქვენი ნახ-
ვა.

გავიბარჯეთ, გავიბარჯეთ! ჩვენც
გვიხარია თქვენთან ნახვა.

გამარჯობათ! მე მივიღე თქვენი
წერილი (წიგნი, ანაბათი), რის-
თვისაც დიდად გმადლობთ!

გამარჯობათ! მე მივიღე თქვენი
წერილი (წიგნი, ანაბათი), რის-
თვისაც დიდად გმადლობთ!

— გამარჯობათ! როგორ ბრძან-
დები?

— გმადლობთ, კარგად. თქვენ რო-
გორ გიკითხვთ?

— მეც კარგად ვარ.

— ნახვამდის. მეჩქარება სამუ-
შაოზე.

— გამარჯობათ! რა ვიცი ბრძანდებ-
ით?

— გმადლობთ, კარგად. თქვენ რა-
ვად ვიკითხვით?

— მეც კარგად ვარ.

— ნახვამდის, მეჩქარება სამუშაო-
ზე.

Передайте мой привет вашей
семье (матери, отцу, брату,
сестре, детям, друзьям)!

გადაეცით ჩემი სალამი თქვენს
ოჯახს (დედას, მამას, ძმას,
დას, ბავშვებს, მეგობრებს)!

გადაეცით ჩემი სალამი თქვენს
ოჯახს (დედას, მამას, ძმას,
დას, ბავშვებს, მეგობრებს)!

Привет от моей семьи (от ма-
тери, отца, брата, сестры,
детей, товарищей)!

სალამი ჩემი ოჯახისაგან (დე-
დისაგან, მამისაგან, ძმისაგან,
დასაგან, ბავშვებისაგან, აზნაურებისაგან)!

სალამი ჩემი ოჯახისაგან (დედისა-
გან, მამისაგან, ძმისაგან, დასა-
გან, ბავშვებისაგან, აზნაურებისა-
გან)!

Спасибо за внимание! Мы очень
довольны (Я очень доволен,
довольна).

გმადლობთ ყურადღებისათვის! ჩვენ
ძალიან კმაყოფილები ვართ (მე
ძალიან კმაყოფილი ვარ).

გმადლობთ ყურადღებისათვის!
ჩვენ ძალიან კმაყოფილები ვართ
(მე ძალიან კმაყოფილი ვარ).

— Не нужно ли еще чего-ни-
будь? (Не желаете ли еще че-
го-нибудь?)

— კიდევ ხომ არ გნებავთ რაიმე?

— Нет, спасибо! Всего достаточ-
но.

— არა, გმადლობთ! ყველაფერი საკმა-
რისია.

— არა, გმადლობთ! ყველაფერი საკმა-
რისია.

— В таком случае больше не
буду беспокоить. Спокойной
ночи! До утра.

— მაშ მეტი აგარ შეგაუხებთ.
გამე მშვიდობისა! დილაში.
— მაშ მეტი აღარ შეგაუხებთ.
ღამე მშვიდობისა დილაში.

— Доброе утро! Как отдохнули?
Как спали?

— Благодарю! Очень хорошо. У
вас тут спокойно и уютно.

— დილა მშვიდობისა! როგორ და-
ისვენეთ? როგორ გეძინათ?
— დილა მშვიდობისა! როგორ და-
ისვენეთ? როგორ გეძინათ?

— გმადლობთ! ძალიან კარგად. აკ-
თვინიანი სიმშვიდე და მკუდ-
რობა.

— გმადლობთ! ძალიან კარგად. აკ-
თქვენთან სიმშვიდე და მკუდ-
რობა.

Поздравление — მილოცვა

Поздравление

მილოცვა
მილოცვა

От всей души

სულითა და გულით

Поздравляем вас

გილოცავთ
გილოცავთ

Поздравляю (я тебя)

გილოცავ
გილოცავ

Праздник

დგესაცაული
დღესასწაული

Новый год

ახალი წელი

Первое мая

პირველი მაისი

Седьмое ноября

შვიდი ნოემბერი
შვიდი ნოემბერი

Да здравствует Советская Гру-
зия!

გაუმარჯოს საბჭოთა საქართვე-
ლოს!
გაუმარჯოს საბჭოთა საქართველოს!

Да здравствует братский гру-
зинский народ!

გაუმარჯოს მოძმე ქართველ ხალხს!
გაუმარჯოს მოძმე ქართველ ხალხს!

Да здравствует Коммунистичес-
кая партия Советского Союза!

გაუმარჯოს საბჭოთა კავშირის
კომუნისტურ პარტიას!
გაუმარჯოს საბჭოთა კავშირის კო-
მუნისტურ პარტიას!

Будьте здоровы!

კარგად იყავით!
კარგად იკავით!

Да здравствует дружба наро-
дов!

გაუმარჯოს ხალხთა მეგობრობას!
გაუმარჯოს ხალხთა მეგობრობას!

Да здравствуют наши гости!

გაუმარჯოს ჩვენს სტუმრებს!
გაუმარჯოს ჩვენს სტუმრებს!

Да здравствуют наши хозяева!

გაუმარჯოს ჩვენს მასპინძლებს!
გაუმარჯოს ჩვენს მასპინძლებს!

Спасибо! Будьте и вы здоровы!

გმადლობთ! თქვენც კარგად იყა-
ვით!
გმადლობთ, თქვენც კარგად იყა-
ვით!

Желаем вам новых успехов!

გისურვებთ ახალ წარმატებებს!
გისურვებთ ახალ წარმატებებს!
ნება მომეცით ჩემი მეგობრების
სახელით მოგესალმეთ და გი-
სურვებთ წარმატებებს!

Позвольте от имени моих дру-
зей приветствовать вас и по-
желать вам здоровья и успе-
хов!

ნება მომეცით ჩემი მეგობრების
სახელით მოგესალმეთ და გი-
სურვებთ წარმატებებს!

Позвольте поздравить вас с
этим...

ნება მომეცით მოგილოცოთ ეს...

Позвольте мне...

ნება მომეცით...

Прекрасный

მშვენიერი

Гостеприимство

სტუმართმოყვარეობა
სტუმართმოყვარეობა

Грузин (грузинка)

Грузинский (о неодушевл. предметах и животных)

Мужчины

Женщины

— Поздравляем Вас с днем рождения и желаем здоровья, счастья и успехов!

— Благодарю за теплые поздравления! И вам желаю всех благ!

Поздравляю с Новым годом (с праздником, со счастьем)!

Позвольте мне поздравить Вас с Новым годом (с праздником)!

За наше знакомство!

За нашу дружбу!

За наши успехи!

За наших родных!

კართველი
ქართველი

კარტული
ქართული

მათაკაეები
მათაკაეები

მანდილოსნები (კალეხი)
მანდილოსნები (ქალები)

გილოცავთ დაბადების დღეს და გისურვებთ ჯანმრთელობას, ბედნიერებას და წარმატებას!

გმადლობთ გულბილი მოლოცვის! თქვენც გისურვებთ ყველაფერს!

გილოცავთ ახალ წელს (დღესასწაულს, ბედნიერებას)!

ნება მომეცით მოგილოცოთ ახალ წელი (დღესასწაული)!

ჩვენს გაცნობას გაუმარჯოს! ჩვენს მეგობრობას გაუმარჯოს!

ჩვენს წარმატებებს გაუმარჯოს! ჩვენს მშობლებს გაუმარჯოს!

ჩვენს მშობლებს გაუმარჯოს!

За наших друзей!

За тех, кого мы любим!

За всех вас (нас)!

Поздравьте за меня вашего брата (сестру, друга, подругу)...

Знакомство—გაცნობა

Знакомство

Я познакомился с ним (ней)

Я знаю его (ее)

Я знаю (я не знаю) вас

Вы знаете (вы не знаете) меня

Он знает (не знает) его

Я хочу (желаю) с вами познакомиться

Сколько вам лет?

ჩვენს მეგობრებს გაუმარჯოს!
ჩვენს მეგობრებს გაუმარჯოს!
იმათ გაუმარჯოს, ვინც ჩვენ გვიყვარს!

ჩვენს მეგობრობას გაუმარჯოს!

ჩვენს წარმატებებს გაუმარჯოს!

ჩვენს მშობლებს გაუმარჯოს!

მიულოცეთ ჩემს მაგნერ თქვენს ძმას (დას, მეგობარს)...
მიულოცეთ ჩემს მაგნერ თქვენს ძმას (დას, მეგობარს)...

გაცნობა

გაცნობა

გაცნობა

მე გავიცანი ის

მე გავიცანი ის

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

მე ვიცი მას

Мне... лет

Где вы работаете (учитесь)?

Я работаю в...

Я учусь в....

А вы где работаете?

Как вас зовут?

Меня зовут...

Как ваша фамилия?

Моя фамилия...

Где живете?

Я живу (мы живем)...

Откуда приехали? (вы)

Мы приехали...

Когда приехали?

Когда уезжаете?

მე... ძლისა ვარ
მე ... წლისა ვარ

სად მუშაობთ (სწავლობთ)?
სად მუშაობთ (სწავლობთ)?

მე ვმუშაობ ... -ში
მე ვმუშაობ ... -ში

მე ვსწავლობ ... -ში
მე ვსწავლობ ... -ში

თქვენ სად მუშაობთ?
თქვენ სად მუშაობთ?

რა გკვირთ?
რა გკვირთ?

მე მკვია ...
მე მკვია ...

რა გვარი ხართ?
რა გვარი ხართ?

ჩემი გვარია ...
ჩემი გვარია ...

სად ცხოვრობთ?
სად ცხოვრობთ?

მე ვცხოვრობ (ჩვენ ვცხოვრობთ)
მე ვცხოვრობ (ჩვენ ვცხოვრობთ)

საიდან ჩამოხვედით?
საიდან ჩამოხვედით...

ჩვენ ჩამოვდით ...
ჩვენ ჩამოვდით ...

როდის ჩამოხვედით?
როდის ჩამოხვედით?

როდის მიდიხართ? (მიემგზავრებთ?)
როდის მიდიხართ? (მიემგზავრებთ?)

როდის მიდიხართ? (მიემგზავრებთ?)
როდის მიდიხართ? (მიემგზავრებთ?)

Дайте ваш адрес

Запишите

— Кто из близких родственников у вас есть?

— Есть мать и отец. Еще один брат и одна сестра

— Есть и другие родственники

— А как их зовут?

— Отца зовут Георгий Иванович, мать — Тамара Шалвовна, брата — Гурам, а сестру — Лела.

— Где живут твои родители?

— Мои родители живут в Гория (в Кутаиси, в районе)

— А что делают брат и сестра?

მომეცით თქვენი მისამართი

ჩაიწერეთ

— ახლო ნათესაებიდან ვინა გკავთ?

— ახლო ნათესაებიდან ვინა გკავთ?

— მკავს დედა და მამა. კიდევ ერთი ძმა და ერთი და.

— მკავს სხვა ნათესაებიც.

— რა ჰკვირთ მათ?

— რა ჰკვირთ მათ?

— მამას ჩემი გიორგი ივანეს ძე,

დედას — თამარა შალვას ასული, ძმას — გურამი, დას — ლელა.

— მამას ჩემი გიორგი ივანეს ძე, დედას — თამარა შალვას ასული, ძმას — გურამი, დას — ლელა.

— მამას ჩემი გიორგი ივანეს ძე, დედას — თამარა შალვას ასული, ძმას — გურამი, დას — ლელა.

— სად ცხოვრობენ შენი მშობლები?

— სად ცხოვრობენ შენი მშობლები?

— ჩემი მშობლები ცხოვრობენ გორში (ქუთაისში, რაიონში).

— ჩემი მშობლები ცხოვრობენ გორში (ქუთაისში, რაიონში).

— ძმა და და რას აკეთებენ?

— ძმა და და რას აკეთებენ?

— Брат и сестра там же учатся в школе.	— ძმა და და იქვე სწავლობენ სკოლაში
— А мои родители живут в... ... и работают на фабрике	— ჩემი მშობლები კი იხორბენ -ში და მუშაობენ ფაბრიკაში — ჩემი მშობლები კი ცხატვრობენ -ში და მუშაობენ ფაბრიკაში
— Один брат в армии служит, сестра замужем	— ერთი ძმა ჯარში მსახურობს, და გათხოვილია
У моей подруги (у моего друга) отца нет, мать — пенсионерка	— ჩემს მეგობარს მამა არა ჰყავს, დედა პენსიონერია
— Передай(те) мой привет твоим (вашим) родителям, брату, сестре, друзьям.	— გადაეცი(თ) ჩემი სალოამი შენს (თქვენს) მშობლებს, ძმას, დას, მეგობრებს

Выражение чувств—გრძნობების გამოხატვა

Я устал	მე დავიგალე
Отдохнем	მე დავისვენებ
Приятно (неприятно)	სასიამოვნოა (არასასიამოვნოა)
Жаль	სამწუხაროა
Хорошо	კარგია

Плохо (не годится)	ცუდია (არ ვარგა)
Прекрасно	მშვენიერია
Красиво	ლამაზია
Очень	ძალიან
Немного	ძოტა
Чувство	გრძნობა

Почта—ფოსტა

Где тут почта?	სად არის აქ ფოსტა?
Далеко ли?	შორს არის?
Хочу отправить письмо (посылку, бандероль)	მინდა გაგზავნო წერილი (ამხანათი, ბანდეროლი)
Дайте один конверт и одну марку	მომეცი ერთი კონვერტი და ერთი მარკა
Нет ли у вас открытое с видами Тбилиси (Грузии)?	ხომ არ გაქვთ ღია ბარათები თბილისის (საქართველოს) ხედებით?
Откуда можно послать телеграмму?	საიდან შეიძლება დეპეშის გაგზავნა?

Откуда можно говорить по телефону с Москвой .	საიდან შეიძლება ტელეფონით ლაპარაკი მოსკოვთან?
Каков индекс этого почтового отделения?	რა ინდექსი აქვს ამ საფოსტო განყოფილებას?
Прошу проверить, правильно ли я написал адрес?	გთხოვთ შეამოწმონ, მისამართი სწორად დავწერე?
Где можно узнать адрес?	სად შეიძლება მისამართის გაგება?
В справочном бюро	ინობათა ბიუროში

Магазин. Рынок—მალაზია, ბაზარი

Где тут универмаг?	სად არის უნივერსალი?
Где тут рынок	სად არის ბაზარი?
Хочу купить...	მინდა ვიყიდო...
Когда открывается магазин?	როდის იღება მალაზია?
Когда закрывается?	როდის იკეტება?
Хлеб (белый, черный)	პური (თეთრი, შავი)
Вода (вода с сиропом)	ცკალი (სიროპიანი ცკალი) წყალი (სიროპიანი წყალი)

Сыр	ჩველი ყვეჭო
Колбаса	ძვეხვი ძებვი
Мясо (говядина, баранина, свинина)	ხორცი (ძროხის, ძეხვის, ღორის) ხორცი (ძროხის, ცხვარის, ღორის)
Масло растительное	ვეთი ზეთი
Масло сливочное	ვარკი კარაჭი
Рыба	თევზი თევზი
Молоко	რძე რძე
Сахар	შაქარი შაქარი
Фрукты	ხილი ხილი
Яблоко	ვაშლი ვაშლი
Груша	მსხალი მსხალი
Виноград	კურდენი კურდენი
Мандарин	მანდარინი მანდარინი
Апельсин	პორтоხალი ფორთოხალი
Арбуз	საზამტრო საზამტრო
Инжир	ღებვი ღებვი

Айва	კომში კომში	Помидоры	პამიდორი პამიდორი
Персик	აჭამი ატამი	Баклажаны	ბადრიჯანი ბადრიჯანი
Орех (грецкий)	ნაგალი კაკალი	Огурец	კიტრი კიტრი
Орех (лесной, мелкий)	ტხილი თხილი	Напитки	სასმელები სასმელები
Сушеные фрукты	ჩირი ჩირი	Вино	გვინო ღვინო
Черешня	ბალი ბალი	Грузинское вино	კარტული გვინო ქართული ღვინო
Вишня	ალუბალი ალუბალი	Пиво	ლუდი ლუდი
Слива	ელიავი ქლიავი	Лимонад	ლიმონატი ლიმონატი
Дыня	ნესვი ნესვი	Водка	არაკი არაკი
Гранат	ბროცეული ბროცეული	Одежда	ტანსაცმელი ტანსაცმელი
Овощи	ბოსტნეული ბოსტნეული	Шапка	კუდი ქუდი
Картофель	კარტოიანი კარტოფილი	Обувь	პეხსაცმელი ფეხსაცმელი
Капуста	კომბოსტო კომბოსტო	Белье	ტეტრეული თეთრეული
Лук	ჩახვი ჩახვი	Размер (большой, малый, сред- ний)	ზომა (დიდი, პატარა, საშუალო)
Зелень	მწვანელი მწვანელი	Сколько стоит?	რა გირს? რა ღირს?
Морковь	ეტაილი სტაფილი	Взвесьте один (полкило, два, три...) килограмм	ამიწონეთ ერთი (ნახევარი, ორი, სამი...) კილო

Дайте три метра этой ткани	მომეცით სამი მეტრი ეს ქსოვილი
Дайте этот костюм (платье, носки, чулки, расческу)	მომეცით ეს კოსტიუმი (ვაბა, პინდები, სავარცხელი)
Темного цвета	მუკი პერის მუქი ფერის
Светлого цвета	ღია პერის ღია ფერის
Длинный	გრძელი გრძელი
Короткий	მოკლე მოკლე
Широкий	განიერი განიერი
Кусок	ნაჭერი ნაჭერი
Новый, свежий	ახალი ახალი
Мороженый	გავინული გაციხული
Старый	ძველი ძველი

Болезнь. Лечение — ავადმყოფობა. მკურნალობა

Я плохо себя чувствую (мне нездоровится)	მე თავს ცუდად ვგრძნობ (ცუდად ვარ)
	მე თავს ცუდად ვგრძნობ (ცუდად ვარ)

У меня температура (у вас температура)	მე სიცხე მაქვს (თქვენ სიცხე გაქვთ)
Я простудился	მე გავცივდი მე გავცივდი
Нужно вызвать врача	საჭიროა ექიმის გამოძახება
Нужно (мне) купить в аптеке лекарство	აპთიაქში წამალი უნდა ვიყიდო
Давление	ცნევა წნევა
Кашель	ხველება ხველება
Нужно лежать	საჭიროა პოლა საჭიროა წოლა
Кто за вами ухаживает (присматривает)?	ვინ გივლით? ვინ გივლით?
У меня тут друг (подруга)	მე აქ მეგობარი მყავს
Бодит голова (горло, зуб...)	მტკივა თავი (გული, კბილი...) მტკივა თავი (ყელი, კბილი...)
Перевязка	შეხვევა შეხვევა
Рана, порез	ჭრილობა ჭრილობა
Вырвать (зуб)	ამოგება (კბილის) ამოღება (კბილის)
Я вырвал зуб	კბილი ამოვიღე კბილი ამოვიღე
Вам нужно лечиться	თქვენ მკურნალობა გჭირდებათ თქვენ მკურნალობა გჭირდებათ

Да, мне нужно лечиться	დიახ, მე მკურნალობა მჭირდება
Болят (у меня)	მტკივა მტკივა
Болят (у тебя, у вас)	გტკივა, გტკივთ
Болят (у него, у нее)	სტკივა
У меня разболелся зуб (голова)	კბილი (თავი) ამტკივდა
Что-то нога болит	რაგაძი პეხი მტკივა
У меня болит сердце, что.... (=переживаю)	გული მტკივა, რომ ... გული მტკივა, რომ ...
Ничего не болит у меня (у вас, у него)	არაფერი მტკივა (გტკივთ, სტკივს)
Уже ничего не болит	უკვე აღარაფერი მტკივა

Отдых и развлечение—დასვენება და გართობა

Завтра (послезавтра) выходной день	ხვალ (ზეგ) დასვენების დღეა
Как нам провести отдых?	როგორ გავატაროთ დასვენება?
С завтрашнего дня у меня отпуск	ხვლიდან მე შვებულება მაქვს
Посмотрим, в каком кинотеатре или театре что идет	ვინაოთ, რომელ კინოთეატრში ან თეატრში რა გადის
Где идет новая картина?	სად გადის ახალი სურათი?

Новых картин много	ახალი სურათი ბევრია
А что во Дворце спорта?	სპორტის სასახლეში რა არის?
Там баскетбол. Встречаются сборные команды. Наша и Украины	იქ კალათბურთია. ხვდებიან ჩვენი და უკრაინის ნაკრები გუნდები
Очень хочу посмотреть грузинский театр	ძალიან მინდა ქართული თეატრის ნახვა
Тогда пойдем в театр Руставели. Там блестящая труппа	მანქანა ცავიდეთ რუსთაველის თეატრში. იქ ბრწყინვალე დასია
А билеты достанем?	ბილეთებს ვიშოვით?
Достанем. Сколько билетов нам нужно?	ვიშოვით. რამდენი ბილეთი გვინდა?
Надо уточнить, кто пойдет	უნდა დავაზუსტოთ, ვინ წამოვა
Нам нужно три билета	ჩვენ სამი ბილეთი გვინდა
Где в Тбилиси парки отдыха?	სად არის თბილისში დასვენების პარკები?
В Тбилиси несколько парков: имени Орджоникидзе, в Ваке, на Мтацминда, Дома офицеров и др.	თბილისში რამდენიმე პარკია: ორჯონიკიძის სახელობის, ვაკის პარკი, მთაწმინდაზე, ოპიцерთა სახლისა და სხვა

	თბილისში რამდენიმე პარკია: ორ- ჯონიკიძის სახელობის, ვაკის პარ- კი, მთაწმინდაზე, ოფიცერთა სახ- ლისა და სხვა
Там есть и площадки для тан- цев	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Я уже знаю, где шахматный клуб	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Смех, смеяться	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Громко	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Тихо	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის

Время. Поездка—დრო. მოგზაურობა

Год (Новый год)	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Месяц	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Неделя	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
День	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Час	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Минута	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Секунда	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის ჩი საეკვათ მოედნებიც არის

Ночь	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Вечер	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Утро	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Поздно	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Рано	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Утром	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Вечером	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Дни недели.	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Понедельник	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Вторник	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Среда	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Четверг	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Пятница	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Суббота	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის
Воскресенье	ჩი საეკვათ მოედნებიც არის

Месяцы:	тვეზბი თვეები:
Январь	იანვარი იანვარი
Февраль	თებერვალი თებერვალი
Март	მარტი მარტი
Апрель	აპრილი აპრილი
Май	მაისი მაისი
Июнь	ივნისი ივნისი
Июль	ივლისი ივლისი
Август	აგვისტო აგვისტო
Сентябрь	სექტემბერი სექტემბერი
Октябрь	ოქტომბერი ოქტომბერი
Ноябрь	ნოემბერი ნოემბერი
Декабрь	დეკემბერი დეკემბერი
Зима	ზამთარი ზამთარი
Лето	ზაფხული ზაფხული

Весна	გაზაფხული გაზაფხული
Осень	შემოდგომა შემოდგომა
Теперь какой год?	ახლა რომელი წელია? ახლა რომელი წელია?
Теперь 1978 год	ახლა ათას ცხრაას სამოცდათორამეტი წელია
Какой месяц?	რომელი თვეა? რომელი თვეა?
Теперь май	ახლა მაისია
Сегодня какой день?	დღეს რა დღეა? დღეს რა დღეა?
Сегодня вторник	დღეს სამშაბათია
Который час?	რომელი საათია? რომელი საათია?
Теперь 20 минут второго	ახლა ორის ოცი წუთია
Теперь без десяти два	ახლა ორს ათი წუთი აკლია
Какое число?	რა რიცხვია? რა რიცხვია?
Сегодня 27-е число	დღეს ოცდაშვიდია
Вчера	გუშინ გუშინ
Позавчера	გუშინწინ გუშინწინ

Завтра	ხვალ ხვალ	Автобус придет...	ავტობუსი მოვა... ავტობუსი მოვა...
Послезавтра	ზეგ ზეგ	Автобус уйдет...	ავტობუსი წავა... ავტობუსი წავა...
На пять минут раньше	ხუთი წუთით ადრე	Мы едем поездом	ჩვენ მივდივართ მატარებლით
На 10 минут позже	ათი წუთით გვიან	Мы летим самолетом	ჩვენ მივფრინავთ თვითმფრინავით
В какое время придете?	რომელ საათზე მახვალთ?	Машина	მანკანა მანქანა
Приду в половине пятого	მოვალ ხუთის ნახევარზე	На машине	მანკანიტ, მანკანაზე მანქანიტ, მანქანაზე
В шесть часов	ექვს საათზე	Быстро, скоро	ჩქარა ჩქარა
К семи часам	შვიდი საათისთვის	Медленно, скоро	ნელა ნელა
До четырех часов	ოთხ საათამდე		
С трех часов	სამი საათიდან		
За два часа	ორ საათში	Завтрак	საუზმე საუზმე
За 20 минут	ოც წუთში	Обед	სადილი სადილი
Поезд отходит в 10 часов вечера по тбилисскому времени	მთარებელი გადის საგამოს ატ საათზე თბილისის დროით	Ужин	ვახშამი ვახშამი
Самолет вылетает в 7 часов 10 минут утра	თვითმფრინავი მიფრინავს დღის შვიდ საათსა და ათ წუთზე	Блюдо	კერძი კერძი
		Ложка	კოვზი კოვზი
		Вилка	ჩანგალი ჩანგალი

В столовой — სასადილოში

Нож	дანი ღანა
Тарелка	თეპი თეფში
Стакан	ჩიკა ჭიქა
Соль	მარილი მარილი
Перец (молотый)	პილილი პილპილი
Скатерть, стол с едой	სუპრა სუფრა
Стул	სკამი სკამი
Стол	მაგიდა მაგიდა
Гость	სუმარი სტუმარი
Хозяин	მასპინძელი მასპინძელი
Столовая	სასადილო სასადილო
Хочу есть, проголодался	მშია, მომშივდა, ჭამა მინდა მშია, მომშივდა, ჭამა მინდა
Зайдем в столовую (ресторан)	შევიდეთ სასადილოში (რესტორანში) შევიდეთ სასადილოში (რესტორანში)
Кто тут обслуживает?	აკ ვინ ემსახურება? აკ ვინ ემსახურება?

Подойдите к нам (сюда)	აკ მობრძანდით აკ მობრძანდით
Мы спешим	ჩვენ გვეჩქარება ჩვენ გვეჩქარება
Что у вас есть?	რა გაქვთ? რა გაქვთ?
Мясо (рыба) свежее?	ხორცი (თევზი) ახალია? ხორცი (თევზი) ახალია?
Что на первое?	პირველი რა გაქვთ? პირველი რა გაქვთ?
А вино какое?	გვინო რომელი გაქვთ? ღვინო რომელი გაქვთ?
Принесите три харчо, три шашлыка, салат, бутылку вина гурджаани, три лимонада и грузинский хлеб, только горячий. Он очень вкусный	მოგვიტანეთ სამი ხარჩო, სამი მწვადი, салათა, ჰრტი გვინო გურჯაანი, სამი ლიმონათი და ქართული პური, მხოლოდ ცხელი, ის ძალიან გემრიელია
Еще принесите...	კიდევ მოგვიტანეთ...
Сколько с нас?	რამდენი გერგებათ? რამდენი გერგებათ?
Принесите счет	მოგვიტანეთ ანგარიში მოგვიტანეთ ანგარიში
Получите	მიიტეთ მიიტეთ
До свидания	ნახვამდის ნახვამდის

Все было вкусно — наитки, квелაპერი გემრიელი იყო, სასმე-
 блюда, хлеб. Великолеჲна ლი, საჩმელი, პური. დიდე-
 грузинская кухня ბულია კარგული სამზარეულო
 ყველაფერი გემრიელი იყო, სასმე-
 ლიც, საჭმელიც, პურიც დიდე-
 ბულია კარგული სამზარეულო

Цвета — ფერები

Цвет	პერი ფერი
Белый	თეთრი
Черный	შავი შავი
Красный	წითელი
Зеленый	მწვანე
Желтый	ყვითელი
Синий	ლურჯი
Серый	რუხი, ნაცრისფერი
Коричневый	კავისფერი
Голубой	ციცინფერი
Золотистый	ოქროსფერი
Темный цвет	მუქი პერი მუქი ფერი

Светлый цвет	ღია პერი ღია ფერი
Блондин, блондинка	ვერა ქერა
Брюнет, брюнетка	შავფერმანი შავფერმანი
Рыжий, рыжая	წითელი წითელი
Полосатый	ბოლიანი ზოლიანი

Части человеческого тела — ადამიანის სხეულის ნაწილები

Человек	ადამიანი ადამიანი
Тело	სხეული, ტანი სხეული, ტანი
Голова	თავი თავი
Волос (волосы)	ტმა (ტმები) თმა (თმები)
Лоб	შუბლი შუბლი
Ухо	კური კური
Глаз (глаза)	ტვალი (ტვალეხი) თვალი (თვალეხი)
Бровь (брови)	ქარბი (ქარბეხი) წარბი (წარბეხი)
Ресницы	წამწამეხი წამწამეხი
Щека	ლოკა ლოკა

Подбородок	ნიკანი ნიკაბი	Ладонь	ხელიგული ხელისგული
Губа (губы).	ტუჩი (ტუჩები), ბაგე (ბაგეები) ტუჩი (ტუჩები), ბაგე (ბაგეები)	Плечо	მხარი მხარი
Зуб (зубы)	კბილი (კბილები) კბილი (კბილები)	Подмышки	იგლია იღლია
Лицо	სახე სახე	Бок	გვერდი გვერდი
Рот	ღირი პირი	Спина	სურგი ზურგი
Нос	ცხვირი ცხვირი	Спина, талия	ქელი წელი
Ноздри	ნოსტოები ნოსტოები	Колено	მუხლი მუხლი
Шея (ниже подбородка), горло	კელი შელი	Локоть	იდაკვი იდაკვი
Шея	ვისერი ვისერი	Сердце	გული გული
Грудь	მკერდი მკერდი	Движение, состояние — მოძრაობა, მდგომარეობა	
Живот	მუცელი მუცელი	Шаг	ნაბიჯი ნაბიჯი
Рука	ხელი ხელი	Ходьба	სიარული სიარული
Нога	პეხი ფეხი	Бег	სირბილი სირბილი
Палец	ტიტი თითი	Прыгать	ხტომა ხტომა
Ноготь	პრჩხვილი ფრჩხილი	Стоять	დგომა დგომა

Сидеть
 Лежать
 Сон, спать
 Путешествие
 Нет
 Да
 Я иду
 Он стоит
 Я сижу
 Я уже лежу
 Хочу спать
 Не спится
 Мне жарко
 Мне холодно
 Холодно

მჯდომა
 ჯდობა
 ცოლა
 წოლა
 ძვილი
 ძილი
 მგზავრობა, მოგზაურობა
 მგზავრობა, მოგზაურობა
 არა
 არა
 კი, დიახ
 კი, დიახ
 მე მივდივარ
 მე მივდივარ
 ის დგას
 ის დგას
 მე ვსიჯი
 მე ვსიჯი
 მე უკვე ვიწვი
 მე უკვე ვიწვი
 მეძინება
 მეძინება
 არ მეძინება
 არ მეძინება
 მცხელა
 მცხელა
 მცივა
 მცივა
 ცივა
 ცივა

Жарко
 Мне неприятно, обидно
 Мне приятно
 Меня радует
 Тебя радует
 Тебе неприятно
 Тебе приятно
 Нам неприятно
 Нам приятно
 Я люблю путешествовать
 Я хорошо переношу путеше-
 ствие
 Я быстро устаю
 — Немного отдохнем, а то ус-
 тал (а)

ცხელა
 ცხელა
 მცხინე
 მწყინს
 მსიამოვნებს
 მსიამოვნებს
 მახარებს
 მახარებს
 გახარებს
 გახარებს
 გცივს
 გწყინს
 გსიამოვნებს
 გსიამოვნებს
 გვიწყინს
 გვიწყინს
 გვახარებს
 გვახარებს
 გვსიამოვნებს
 გვსიამოვნებს
 მე მიყვარს მოგზაურობა
 მე მიყვარს მოგზაურობა
 მე კარგად ვიტან მოგზაურობას
 მე კარგად ვიტან მოგზაურობას
 მე მალე ვიღებ
 მე მალე ვიღებ
 — ცოტა დავისვენოთ, თორემ დავი-
 გალ
 — ცოტა დავისვენოთ, თორემ დავი-
 ვიღებ

- Хорошо Присядем вот на эту скамейку — ვარგი. ჯამოვხვდეთ ამ ამ სკამზე
- Трудно подняться по этому подъему, но приятно посмотреть на город отсюда — ძველია ამ აღმართზე ამოსვლა, მაგრამ სასიამოვნოა აქედან ქალაქის დანახვა
- Да. Отсюда отсрывается чудесный вид. — დიახ. აქედან დიდებული ხედი იშლება
- А дети совсем не устают. Смотрите, как они бегают и прыгают. Приятно смотреть. — ბავშვები კი სულ არ იღლებიან. შეხედეთ, როგორ დარბიან და დახტიან, საამო საცქერალია
- Еще бы. Во-первых, движение — стихия детей. Во-вторых, тут такая красивая природа, что и взрослому захочется пошамить. — რა თქმა უნდა. ჯერ ერთი, მოძრაობა ბავშვების სტიქიაა. მეორეც, აქ ისეთი ლამაზი ბუნებაა, რომ დიდსაც კი მოუწონდება გათამაშება
- До каких пор работает канатная дорога? — როდემდე მუშაობს საბაგირო გზა?

- Канатная дорога работает до 11 часов вечера. Так что мы успеем посмотреть все. — საბაგირო გზა მუშაობს საღამოს ტერმეტ საათამდე. ისე რომ ყველაფრის ნახვას მოვასწარებთ.

Отношение к кому-либо, к чему-либо — დამოკიდებულება ვინმესადმი, რაიმესადმი

Нравиться	მოძონება მეწონება
Любовь, любить	სიყვარული სიყვარული
Ненависть, ненавидеть	სიძულვილი სიძულვილი
Уважение	პატივისცემა პატივისცემა
Уважаемый	პატივცემული პატივცემული
Неуважение	უპატივცემლობა უპატივცემლობა
Страх, боязнь	შიში შიში
Равнодушие, безразличие	გულგრილობა გულგრილობა
Внимание, внимательность	ყურადღება ყურადღება
Радость	სიხარული სიხარული
Сожаление, печаль, горе	მწყურარება მწყურარება

Лицемерие	პირპერობა პირტუერობა	Вы	ტკვენ თქვენ
Сочувствие, соболезнование	თანაგრძნობა თანაგატანობა	Враг	მტერი მტერი
Осторожность	საფრთხილე ხელახლობა	Ласкательное обращение	გენაძვალე განაძვალა
Друг	მეგობარი მეგობარი	Я боюсь	მე მესიინა მე მესიინა
Дорогой	დავირიასი (დავირიასო — обра- щение) ძვირფასი (ძვირფასო)	Я радуюсь, я рад	მე მიხარია მე მიხარია
Товарищ	ამხანაგი ამხანაგი	Я боюсь его	მე მესიინა მისი მე მესიინა მისი
Знакомый, знакомая	ნაცნობი ნაცნობი	Я боюсь, что...	მე მესიინა, რომ... მე მესიინა, რომ...
Знакомство	ნაცნობობა ნაცნობობა	Я люблю его (её)	მე მიყვარს ის მე მიყვარს ის
Далекий, дальний	შორეული შორეული	Я не люблю его (её)	მე არ მიყვარს ის მე არ მიყვარს ის
Чувство	გრძნობა გრძნობა	Ты любишь	შენ გიყვარს შენ გიყვარს
Мой	ჩემი ჩემი	Он любит... (его)	მას უყვარს... (ის) მას უყვარს... (ის)
Мой (обращение)	ჩემო ჩემო	Мне нравится он (она)	მე მომეწონს ის მე მომეწონს ის
Ваш	თქვენი თქვენი	Тебе нравится	შენ მოგეწონს შენ მოგეწონს
Твой	შენი შენი	Ему нравится	მას მოეწონს მას მოეწონს
Ты	შენ შენ	Мам нравится	ჩვენ მოგვწონს ჩვენ მოგვწონს

Нам нравится ваше внимание	ჩვენ მოგვწონს თქვენი ყურადღებ
Я ненавижу его (то)	მე მძულს ის
Я ненавижу (мне противно), когда..	მე მძულს, როცა...
Я ненавижу ложь	მე მძულს ტყუილი
Я люблю правду	მე მიყვარს სიმართლე
Нужна осторожность	საჭიროა სიფრთხილე
Осторожно	ფრთხილად
Надо подумать	უნდა მოვიფიქრო
Подумаю	მოვიფიქრებ
Уважаем вас	პატივს გცემთ
Уважаете нас	პატივს გვცემთ
Уважьте (нас). Окажите нам уважение	პატივი გვეცით
Мы оказали вам уважение	პატივი გვცით
Человека надо уважать (надо оказывать уважение)	ადამიანს პატივი უნდა ვცეთ
Гостя надо уважать	სტუმარს პატივისცემა უნდა

Небольшой подарок	მცირე საჩუქარი
Примите, получите; получили (вы)	მიიღეთ
Получили (мы)	მივიღეთ
Этого мы не забудем	ეს ჩვენ არ დაგვავიწყდება
Мы не забудем уважения, оказанного нам вами	თქვენი პატივისცემა ჩვენ არ დაგვავიწყდება
Не забудьте нас	არ დაგვავიწყდეთ
Погода — ამინდი	
Небо	ცა
Солнце	მზე
Туча, облако	გრუბელი
Ветер	ღრუბელი
Дождь	კარი
Снег	ქარი
Буря, вьюга	ცვიმა
Ветерок	წვიმა
	თოვლი
	თოვლი
	კარბუკი
	ქარბუქი
	ნიავი
	წავეი

Жара	სიციხე სიცხე
Холод	სიცივე სიცივვე
Прохлада	სიგრილე სიგრილვე
Мороз, стужа	კინვა კობვა
Жаркий, горячий	ციხელი ციხელო
Теплый	თბილი თბილო
Холодный	ცივი ცივო
Ветренный	კარიანი ქარიანი
Дождливый	ცივმიანი წვიმიანი
Солнечный	მზიანი მზიანი
Снежный	თოვლიანი თოვლიანი
Идет дождь	ცივიმს წვიმს
Идет снег	თოვს თოვს
Ветрено, дует ветер	კარია, კარი კრის ქარია, ქარი ქრის
Холодно	ცივა ცივო

Тепло	თბილა თბილო
Жарко	ციხელა ციხელო
Прохладно	გრილა გრილო
У вас	თქვენთან თქვენთან
У нас	ჩვენთან ჩვენთან
Хорошая погода	კარგი ამინდი კარგი ამინდი
Ненастная погода	უდი ამინდი ცუდი ამინდი
— Какая сегодня погода?	— როგორი ამინდია დღეს? — როგორი ამინდია დღეს?
— Сегодня солнечная (дождливая, теплая, холодная...) погода	— დღეს მზიანი (წვიმიანი, თბილი, ცივი...) ამინდია — დღეს მზიანი (წვიმიანი, თბილი, ცივი...) ამინდია
— У нас уже (пока еще) тепло. Скоро и тут будет зима (весна).	— ჩვენთან უკვე (ჯერ კიდევ) თბილა. მალე აქაც იქნება ზამთარი (გაზაფხული)
— Погода, кажется, меняется... (прояснится, пойдет дождь, похолодает, потеплеет).	— ამინდი თითქოს იცვლება... (გამთილარებს, წვიმა მოვა, აცივდება, დათბება)

— Да. В это время года у нас погода часто меняется. Март—месяц капризный

— Почему опоздали?

— Самолет не вылетел из-за плохой погоды

— В Москве плохая погода?

— Теперь уже нет.
Там тоже солнце светит.

— დიახ. ცელიადის ამ დროს ყველანაირად ხშირად იცვლება. მარტი ჩირვეული თვეა

— დიახ. წელიწადის ამ დროს ჩვეულებრივად ამინდი ხშირად იცვლება. მარტი კინვეული თვეა

— რატომ დაიგვიანეთ?
— რატომ დაიგვიანეთ?

— თვითმფრინავი ვერ გამოფრინდა ცუდი ამინდის გამო.

— მოსკოვში ცუდი ამინდია?
— მსკოვში ცუდი ამინდია?

— ახლა უკვე აგარ. იქაც მზე ანათებს.
— ახლა უკვე აგარ. იქაც მზე ანათებს.

Родственники—ნათესავები

Отец	мама მამა
Мать	деда დედა
Сестра	და და
Брат	ძმა ძმა
Сын	ვაჟიშვილი ვაჟიშვილი
Дочь	კალიშვილი ქალიშვილი

Дядя

Тетя (по матери)

Тетя (по отцу)

Дед

Бабушка

Двоюродный брат, сестра

Внук, внучка

Имею (об одушевленном)

ბიძა
ბიძა

დედა
დედა

მამიდა
მამიდა

პაპა
პაპა

ბებია
ბებია

ბიძაშვილი (დედაშვილი, მამიდაშვილი)
ბიძაშვილი (დედაშვილი, მამიდაშვილი)

შვილიშვილი
შვილიშვილი

მეგავს
მეგავს

Разные вопросы

Тут (там) что написано?	აკ (იქ) რა ჩერია? აქ (იქ) რა წერია?
Это (то) что такое?	ეს (ის) რა არის? ეს (ის) რა არის?
Это кто такой?	ეს ვინ არის? ეს ვინ არის?
Это (то) что виднеется?	ეს (ის) რა ჩანს? ეს (ის) რა ჩანს?
Где это?	სად არის? სად არის?
Что говорит?	რას ამბობს? რას ამბობს?
Что сказал (он)?	რა თქვა? რა თქვა?

Некоторые слова и обороты из области счета

- ანგარიში — счет, расчет
 მიმატება — сложение
 მიკუმატოთ — прибавим, прибавить
 გამოკლება — вычитание
 გამოკვლოთ — вычтем, вычесть
 გამრავლება — умножение
 გაამრავლოთ — умножим, умножить
 გაყოფა — деление
 გაყოთ — разделим, разделить
 პლუს — плюс
 მინუს — минус
 ციფრი — цифра
 რიცხვი — число
 მთელი — целое
 წილადი — дробь

Образцы оборотов

- სამჯერ სამი იქნება ცხრა ($3 \times 3 = 9$) (трижды три)
 ოცს გამოკვლოთ შვიდი დარჩება ცამეტი ($20 - 7 = 13$)
 სამოცი გაამრავლოთ ორზე იქნება ასოცი ($60 \times 2 = 120$)
 თხუთმეტს მიკუმატოთ თერთმეტი იქნება თცდაექვსი ($15 + 11 = 26$)
 თთხმოცდაერთი გაყოთ ცხრაზე იქნება ცხრა ($81 : 9 = 9$)

-ჯერ = -жды: ორჯერ, სამჯერ, ხუთჯერ, ათჯერ — дважды,

трижды, пять раз, десять раз

- ერთნახევარი — полтора
 ორნახევარი — два с половиной
 მანეთნახევარი — полтора рубля
 კილონახევარი — полтора кило
 სამის ნახევარი — половина третьего (время)
 ორკილომეტრნახევარი — два с половиной километра
 მეტრნახევარი — полтора метра

Краткий грузинско-русский словарь антонимов¹

ა

- ადგამა — встать
 დაჯდამა — сесть
 ადრე — рано
 გვიან — поздно
 ავადმყოფი — больной
 ჯანმრთელი — здоровый
 აზრიანი — разумный
 უაზრო — неразумный
 აბასწარი — неправильный
 ხწარი — правильный
 აბსად — нигде
 ყველგან — везде
 არცოდნა — незнание
 ცოდნა — знание
 აქეთ — сюда
 იქით — туда

- აფება — взять
 დადება — положить
 აღმოსავლეთი — восток
 დასავლეთი — запад
 აშენება — построить
 დანგრევა — разрушить
 ახალგაზრდა — молодой
 მოხუცი — старик, старь
 ახალი — новый
 ძველი — старый
 ახლა — теперь
 მაშინ — тогда
 ახლახან — близкий
 შორეული — дальний
 ახლოს — близко
 შორს — далеко

ბ

- ბედნიერი — счастливый
 უბედური — несчастный
 ბებია — бабушка
 ბაბა — дедушка
 ბევრი — много
 ცოტა — мало

- ბლაგვი — тупой
 მახვილი — острый
 ბნელი — темный
 ნათელი — светлый
 ბოროტება — зло
 სიკეთე — добро

¹ Антонимы — слова с противоположными значениями.

ბეჯითი — прилежный
ზარმაცი — ленивый

8

გაბეღული — смелый
გაუბეღავი — несмелый, робкий
გათენება — рассветать
დაღამება — стемнеть
გაკეთება — сделать
გაფუჭება — испортить
გამხდარი — худой
მსუქანი — жирный
განიერი — широкий
ვიწრო — узкий
განსაზღვრული — определенный
განუსაზღვრელი — неопределенный

გარეთ — вне дома
შინ — дома

ვარგული — дикий
შინაური — домашний

დაბალი — низкий
მაღალი — высокий

დაბლა — низко
მაღლა — высоко

დაკარგვა — потерять
პოვნა — найти

დანაშაული — преступление
სასჯელი — наказание

დასასრული — конец
დასაწყისი — начало

დასვენება — отдохнуть
დაღლა — устать

166

ბორთტი — злой
კეთილი — добрый

გატეხილი — разбитый
მოვლი — целый

გაყიდვა — продать
ყიდვა — купить

გახსნა — открыть, раскрыть
დაკეტვა — закрыть

გემრიელი — вкусный
უგემური — невкусный

გოეი — сумасшедший
ჭკვიანი — умный

გრილი — прохладный
თბილი — теплый

გრძელი — длинный
მოკლე — короткий

გულუბვი — щедрый
ქუნწი — скупой

9

დგომა — стоять
ჯდომა — сидеть

დედა — мать
მამა — отец

დიდი — большой
პატარა — маленький

დილა — утро
საღამო — вечер

დინჯი — спокойный
მოუსვენარი — беспокойный

დრთული — своевременный
უდრთო — несвоевременный

და — сестра
ჩხა — брат

ერთად — вместе
ცალკე — отдельно

ზამთარი — зима
ზაფხული — лето

ზიანი — вред
სარგებლობა — польза

თავი — начало
ბოლო — конец

თავისი — свой
სხვისი — чужой

თბილი — теплый
ცივი — холодный

ოფი — дешевый
ძვირი — дорогой

კარგად — хорошо
ცუდად — плохо

კარგი — хороший
ცუდი — плохой

კითხვა — вопрос
პასუხი — ответ

დღე — день
ღამე — ночь

დღეს — сегодня
ხვალ — завтра

9

ეშმაკი — хитрый
გულუბრევილი — наивный

8

ზრდილობანი — вежливый, воспитанный

უზრდელი — невоспитанный

10

თეთრი — белый
შავი — черный

თენდება — рассветает
ღამდება — вечереет

თხელი — тонкий
სქელი — толстый

11

იმეათი — редкий
ხშირი — частый

12

კმაყოფილი — довольный
უკმაყოფილო — недовольный

კულტურული — культурный
უკულტურო — некультурный

167

ლაბაზი — красивый
ულაბაზი — некрасивый

მაგარი — твердый
ბბილი — мягкий
მამაკაცი — мужчина
ქალი — женщина
მამაცი — храбрый, храбрец
მშიშარა — трусливый, трус
მართალი — правый
მტყუანი — неправый
მარჯვენი — правый
მარცხენა — левый
მასპინძელი — хозяин
სტუმარი — гость
მდიდარი — богатый
ღარიბი — бедный
მზე — солнце
მთვარე — луна
მთა — гора
ბარი — равнина
მთვრალი — пьяный
ფხიზელი — трезвый
მიწა — земля
ცა — небо
მლაშე — соленый
მჟავე — кислый
მთხვლა — приход
წასვლა — уход
მთორბლული — облачный
მთწმენდილი — ясный

მ
მადლიერი — благодарный
უმადური — неблагодарный
მოწყენილი — грустный
მხიარული — веселый

მთხარშული — вареный
უმი — сырой

მრუდე — кривой
სწორი — прямой

მსუბუქი — легкий
მძიმე — тяжелый

მსველი — крупный, толстый
წვრილი — мелкий, тонкий

მტერი — враг
მოყვარე — друг

მუქი — темный
ღიაფერი — светлый

მშიერი — голодный
მძღარი — сытый

მშვიდობა — мир
ომი — война

მშობლები — родители
შვილები — дети

მშრალი — сухой
სველი — мокрый

მწარე — горький
ტკბილი — сладкий

ბ

ბაზი — нежный
უბეზი — грубый

ბასამოვნები — получивший удо-
вольствие

ბაწყენი — обиженный

ბატოსანი — честный
უბატოსნო — нечестный

საცე — полный
ცარიელი — пустой

სამართლანი — справедливый
უსამართლო — несправедливый

სამოქალაქო — гражданский
სამხედრო — военный

სამხრეთი — юг
ჩრდილოეთი — север

სასამოვნო — приятный
უსამოვნო — неприятный

სასმელი — питье
საკმელი — еда

საკმრო — жених
საცოლე — невеста

საყვარელი — любимый
საძულველი — ненавидимый

სამართლე — правда
ტყუილი — ложь

ბაცნობი — знакомый
უცნობი — незнакомый

ბელა — медленно, тихо
ჩქარა — быстро, скоро

ბელი — медленный
ჩქარი — скорый, быстрый

ბ

პირველი — первый
უკანასკნელი — последний

ბ

სიმდიდრე — богатство
სიღარიბე — бедность

სიტყვა — слово
საქმე — дело

სიყვარული — любовь
სიძულვილი — ненависть

სიცოლი — смех
ტირილი — плач

სიცოცხლე — жизнь
სიკვდილი — смерть

სოფელი — село, деревня
ქალაქი — город

სუსტი — слабый
ძლიერი — сильный

სუფთა — чистый
უსუფთაო — нечистый, грязный

ტყე — лес
ველი — поле, долина

უმცროსი — младший
უფროსი — старший

ფარი — щит
ხმალი — меч
ფასიანი — платный
უფასო — бесплатный

ქალი — девушка
ვაჟი — юноша
ქება — хвалить
ძაგება — порицать

ყრუ — глухой
მუნჯი — немой

შეგნებულო — сознательный
შეუგნებულო — несознательный
შესრულებულო — выполненный
შეუსრულებულო — невыполненный

ცივი — холодный
ცხელი — горячий
ცნობილი — известный
უცნობი — неизвестный

ბ

უ

ფ

ფერიაანი — имеющий цвет
უფერო — бесцветный

კ

ქერა — светловолосый, блондин
შავკერებანი — чернявый, брюнет

შ

შ

შეღებულო — покрашенный
შეუღებულო — непокрашенный

ც

ცოლი — жена
ქმარი — муж
ცოცხალი — живой
მკვლარი — мертвый

წასვლა — уход
მოსვლა — приход

ჭკვიანი — умный
უჭკუო — неумный

ხანგრძლივი — длительный
ხანმოკლე — кратковременный
ხმაბლლა — громко
ხმადაბლა — тихо

წ

წინ — вперед
უკან — назад

ჭ

ჭერი — потолок
იატაკი — пол

ხ

ხმოვანი — гласный
თანხმოვანი — согласный

Русско-грузинский словарь

А

Абхазия	აფხაზეთი	აფხაზეთი
Аджария	აჭარა	აჭარა
адрес	მისამართი	მისამართი
азбука	ანბანი	ანბანი
азиатский	აზიური	აზიური
англичанин	ინგლისელი	ინგლისელი
аптека	აფთიაქი	აფთიაქი
армянин	სომეხი	სომეხი

Б

бабушка	ბებია	ბებია
баня	აბანო	აბანო
баскетбол	კალათბურთი	კალათბურთი
бег	სირბილი	სირბილი
бежый	ღარიბი	ღარიბი
белый	თეთრი	თეთრი
белье	თეთრეული	თეთრეული
берег	ნაპირი	ნაპირი
беседа	საუბარი	საუბარი
беседовали (мы)	ვსაუბრობდით	ვსაუბრობდით
беспокойтсся	შეწუხება	შეწუხება
беспокоюсь	ვწუხვარ	ვწუხვარ

Примечания.

1. Об ударении и чтении см. занятия 5 и 6.
2. О количественных числительных см. занятие 5 „Как считать по-грузински“ (стр. 21).
3. Названия месяцев и дней недели см. в Разговорнике, гл. Время. Поездка (стр. 140—145).

беспокоитесь
 беспокоится
 не беспокойтесь
 бесполезный
 беспорядок
 бессмысленно
 билетный
 благодарность
 благодарный
 блестящий
 близкий
 близко
 близость
 блондин
 блюдо
 богатый
 болезнь
 болею (болею я)
 болит (у меня)
 больница
 больной
 большой
 боремся
 борьба
 брат
 братство
 бровь (брови)
 брюнет
 будущий
 буква
 бумага
 быть

я есть
 ты есть
 он (она) есть
 мы есть
 вы есть

სუხარტ
 ცუხს
 ნუ სუხდებიტ
 უსარგებლო
 უწყესრიგობა
 უაზროდ
 საბილეთო
 მადლობა
 მადლიერი
 ბრძკინვალე
 ახლობელი
 ახლოს
 სიახლოვე
 კერა
 კერძი
 მდიდარი
 ავადმკობა
 ავად ვარ
 მტკივა
 საავადმკოპო
 ავადმკოპი
 დიდი
 ვიბრძვით
 ბრძოლა
 ძმა
 ძმობა
 ცარბი (ცარბები)
 შავგვრემანი
 მომავალი
 ასო
 კაგალდი
 კოპნა
 ვარ
 ხარ
 არის
 ვართ
 ხართ

სწუხებართ
 წუხს
 ნუ სწუხდებოთ
 უსარგებლო
 უწყესრიგობა
 უაზროდ
 საბილეთო
 მადლობა
 მადლიერი
 ბრწყინვალე
 ახლობელი
 ახლოს
 სიახლოვე
 ქერა
 კერძი
 მდიდარი
 ავადმკობა
 ავად ვარ
 მტკივა
 საავადმკობა
 ავადმკობი
 დიდი
 ვიბრძვით
 ბრძოლა
 ძმა
 ძმობა
 წარბი (წარბები)
 შავგვრემანი
 მომავალი
 ასო
 ქალაქი
 ყოფნა
 ვარ
 ხარ
 არის
 ვართ
 ხართ

они есть
я был
мы были
вы были
они были
я буду
мы будем
вы будете
они будут

არიან
ვიკავი
ვიკავიტ
იკავიტ
იკვნენ
ვიკნები
ვიკნებიტ
იკნებიტ
იკნებიან

აბიან
ვიყავი
ვიყავით
იყავით
იყვნენ
ვიქნები
ვიქნებით
იქნებით
იქნებიან

В

в (в городе)
вам
ваш
ведь
вежливость
вежливый
езде
век
великий
веник
вес
веселый
весенний
весна
весной
весы
весь
ветер
ветка
вечер
вечером
вечно
вещь
взамен
взгляд

-ში (კალაქში)
თკვენ
თკვნი
ხომ
თავაზიანობა
თავაზიანი
კვლგან
საუკუნე
დიადი
ძოცხი
ძონა
მხიარული
გაპაჟული
გაპაჟული
გაპაჟულზე
სასწორი
მთელი
მთელი
კარი
თოი
საგამო
საგამოთი
მარად
საგანი
ნაწვად
შეხედულება

-ში (კალაქში)
თქვენ
თქვენი
ხომ
თავაზიანობა
თავაზიანი
ველეგან
საუკუნე
დიადი
ცოცხი
წონა
მხიარული
გაზაფხულის
გაზაფხულის
გაზაფხულზე
სასწორი
მთელი
ქარი
ტოტი
საღამო
საღამოთი
მარად
საგანი
ნაცვლად
შეხედულება

взять
вид
видимо
вилка
вино
виноград
виноградник
вишня
вкусный
власть
вместе
внимание
внимательный
внук (внучка)
вода
водка
водопад
воздух
возраст
возьмите
возьму
война
волк
волна
волос (волосы)
вопрос
вор
воробей
восток
восторг
восторженный
восход
вот
в прошлом году
враг
вражда
врач

აგება
ხედი
ალბატ
ჩანგალი
გვინო
კურდენი
ვენახი
ალუბალი
გემრიელი
ხელისუფლება
ერთად
კურადგება
კურადგებიანი
შვილიშვიდი
ძკალი
არაკი
ჩანჩკერი
ჩაერი
ასაკი
აიგეტ
ავიგებ
ომი
მგელი
თალგა
ტმა (ტმები)
შეკიტხვა
კურდი
ბეგურა
აგმოსავლეთი
აგტაძება
აგტაძებული
მზის ამოსვლა
ანი
შარშან
მტერი
მტრობა
აკიმი

აღება
ხედი
ალბათ
ჩანგალი
ღვინო
ყურძენი
ვენახი
ალუბალი
გემრიელი
ხელისუფლება
ერთად
ყურადღება
ყურადღებიანი
შვილიშვილი
წყალი
არაკი
ჩანჩკერი
ჩაერი
ასაკი
აიგეტ
ავიგებ
ომი
მგელი
ტალგა
ტმა (ტმები)
შეკიტხვა
კურდი
ბეგურა
აგმოსავლეთი
აგტაძება
აგტაძებული
მზის ამოსვლა
ანი
შარშან
მტერი
მტრობა
აკიმი

время
 все (всѣ)
 всегда
 всё же
 встать
 встреча
 встречаемся
 встретимся
 встретились мы
 второй
 второй раз
 вчера
 вы
 вызвать
 вынести
 выпить
 выполнение
 выражение
 высокий
 высоко
 выступление
 высший
 в это время
 в этом году

газета
 где
 геронический
 герой
 главный
 глаз (глаза)
 глубокий
 глупый
 глухой
 гнездо
 говорить
 говорите

დრო
 კველა, კველაპერი
 კოველტვის
 მაინც
 ადგომა
 შეხვედრა
 ვხვდებით
 შეხვდებით
 შეხვდით
 მეორე
 მეორედ
 გუშინ
 თქვენ
 გამოწვევა
 ატანა
 დალევა
 შესრულება
 გამოხატვა
 მაგალი
 მაგლა
 გამოსვლა
 უმაღლესი
 ამ დროს
 ცელს

Г

газети
 сад
 გმირული
 გმირი
 მთავარი
 ტვალი (ტვალეზი)
 გრმა
 სულელი
 კრუ
 ბუდე
 ლაპარაკი
 ლაპარაკობ

დრო
 ყველა, ყველაფერი
 ყოველთვის
 მაინც
 ადგომა
 შეხვედრა
 ვხვდებით
 შეხვდებით
 შეხვდით
 მეორე
 მეორედ
 გუშინ
 თქვენ
 გამოწვევა
 ატანა
 დალევა
 შესრულება
 გამოხატვა
 მაგალი
 მაგლა
 გამოსვლა
 უმაღლესი
 ამ დროს
 წელს

გაზეთი
 სად
 გმირული
 გმირი
 მთავარი
 თვალი (თვალეზი)
 ღრმა
 სულელი
 ყრუ
 ბუდე
 ლაპარაკი
 ლაპარაკობ

говорит
 говорю
 говорят
 говядина
 голодный
 голос
 голубой
 гора
 гордо
 горе
 город
 горячий
 горячо
 горький
 гостеприимство
 гостиница
 гость
 в гости, в гостях
 граница
 грек
 грех
 гриб
 грубый
 грудь
 грузин (-ка)
 грузинский
 группа
 грустный
 груша
 грязный
 грязь
 губа (губы)

და
 დადენი
 დაიყენე
 დასაშინა

ლაპარაკობს
 ლაპარაკობ
 ლაპარაკობენ
 ძროხის ხორცი
 მშიერი
 ხმა
 ცისპერი
 მთა
 ამაკად
 უბედურება
 კალაქი
 ძხელი
 მხურვალედ
 მცარე
 სტუმართმფობა
 სასტუმრო
 სტუმარი
 სტუმრად
 საზღვარი
 ბერძენი
 ცოდვა
 სოკო
 უხეში
 მკერდი
 კარტველი
 კარტული
 ძგუპი
 მოცენილი
 მსხალი
 ჭუჭყანი
 ჭუჭყი, ტალახი
 ტუჩი (ტუჩები)

Д

დიახ
 ძნევა
 მომეცით
 შორს

ლაპარაკობს
 ლაპარაკობ
 ლაპარაკობენ
 ძროხის ხორცი
 მშიერი
 ხმა
 ცისფერი
 მთა
 ამაყად
 უბედურება
 ქალაქი
 ცხელი
 მხურვალედ
 მწარე
 სტუმართმფობა
 სასტუმრო
 სტუმარი
 სტუმრად
 საზღვარი
 ბერძენი
 ცოდვა
 სოკო
 უხეში
 მკერდი
 ქართველი
 ქართული
 ჭგუფი
 მოწყენილი
 მსხალი
 ჭუჭყანი
 ჭუჭყი, ტალახი
 ტუჩი (ტუჩები)

დიახ
 წნევა
 მომეცით
 შორს

дар	ნიჩი	ნიჭი	дочь	კალიშვილი	ქალიშვილი
дать	მიცემა	მიცემა	дрова	შენა	შეშა
дача	აგარაკი	აგარაკი	дрошь	კანკალი	კანკალი
дважды	ორჯერ	ორჯერ	дрошу	ვკანკალებ	ვკანკალებ
дверь	კარი	კარი	дрожал я	ვკანკალებდი	ვკანკალებდი
движение	მოდრაობა	მოდრაობა	дрожал он	კანკალებდა	კანკალებდა
Дворец спорта	სპორტის სასახლე	სპორტის სასახლე	друг	მეგობარი	მეგობარი
девочка	სპორტის სასახლე	გთგონა	дружба	მეგობრობა	მეგობრობა
девушка	გოგონა	ქალიშვილი	душа	სული	სული
дедушка	კალიშვილი	პაპა	дыхание	სუნთქვა	სუნთქვა
дежурный	პაპა	მორიგე	дядя	ბიძა	ბიძა
дежурство	მორიგეობა	მორიგეობა			
действительность	მორიგეობა	მორიგეობა			
делаю	სინამდვილე	სინამდვილე	европейский	Е	
дело	ვაკეტებ	ვაკეტებ	еда	эвропули	ევროპული
день	საკმე	საკმე	едва	საჩმელი	საჩმელი
деньги	ღმე	ღმე	если	ძალივს	ძლივს
деревня	პული	ფული	есть (он)	ტუ	თუ
дерево	სოპელი	სოფელი	есть (кушать)	არის	არის
дети	ხე	ხე	еще	ჩამა	ჭამა
детский	ბავშვები	ბავშვები		კიდევ	კიდევ
деятель	საბავშვო	საბავშვო			
длинный	მოგვაძე	მოგვაძე	жара	Ж	
для	გრძელი	გრძელი	жаркий	შიცხე	სიცხე
днем	-თვის	-თვის	желание	მხურვალე, ძხელი	მხურვალე, ცხელი
до (до дома)	დგისიტ	დღისით	желаю	სურვილი	სურვილი
добрый	-მდე (საქლამდე)	-მდე (სახლამდე)	желтый	მსურს	მსურს
довольный	კეთილი	კეთილი	жена	კვითელი	კვითელი
догнать	კმაყოფილი	კმაყოფილი	женщина	ძოლი	ძოლი
дождь	დაწვევა	დაწვევა	жизот	ვალი	ვალი
дом	წვიმა	წვიმა	жизнь	მუცელი	მუცელი
дома	სახლი	სახლი	жить	სიძოცხლე	სიძოცხლე
дорога	შინ	შინ	я живу	ძხოვრება	ძხოვრება
дорогой	გზა	გზა	он живет	მე ვძხოვრობ	მე ვძხოვრობ
до свидания	ძვირნასი	ძვირნასი		ის ძხოვრობე	ის ძხოვრობს
достать	ნახვამდის	ნახვამდის			
	შოვნა	შოვნა			

забыть	დავიწყება	დავიწყება	знать, знание	პოდნა	ცოდნა
завод	ქარხანა	ქარხანა	знаю	ვიცი	ვიცი
завтра	ხვალ	ხვალ	знаем	ვიპიტ	ვიცით
завтрак	საუზმე	საუზმე	знаете	იპიტ	იცით
заданне	დავალება	დავალება	знают	იციან	იციან
зажечь	ანთება	ანთება	зовут (=имя):		
закат	მზის ჩასვლა	მზის ჩასვლა	« меня	მეგია	მეგია
закрывается	იკეტება	იკეტება	« вас	გქვიათ	გქვიათ
закрѳтый	იკეტება	იკეტება	« его	იქვია	იქვია
заметить	დაკეთილი	დაკეთილი	золотистый	ოკროსპერი	ოქრასფერი
занятие	შემჩნევა	შემჩნევა	золото	ოკრო	ოქრო
запад	მეცადინეობა	მეცადინეობა	зуб (зубы)	კბილი (კბილები)	კბილი (კბილები)
записка	მეცადინეობა	მეცადინეობა			
запомнить	დასავლეთი	დასავლეთი			
заявление (объявление)	ბარათი	ბარათი			
звезда	დამახსოვრება	დამახსოვრება	и (союз)	И	და (კავშირი)
зверь	განცხადება	განცხადება	игра (спорт, роль)	და	თამაში
звук	ვარსკვლავი	ვარსკვლავი	играю	თამაში	თამაში
здание	მხეცი	მხეცი	играете	ვთამაშობ	ვთამაშობ
здесь	ბგერა	ბგერა	играет	თამაშობ	თამაშობ
здешний	შენობა	შენობა	сыграем	თამაშობს	თამაშობს
здоровый	აკ	აკ	игра (музыка)	ვითამაშოთ	ვითამაშოთ
здоровье	აკაური	აკაური	играю	დაკვრა	დაკვრა
здравствуйте	აკაური	აკაური	играете	ვუკრავ	ვუკრავ
здравствуйтѳ (ответ)	აკაური	აკაური	играет	უკრავთ	უკრავთ
зеленый	აკაური	აკაური	игрушка	უკრავს	უკრავს
зелень	აკაური	აკაური	из, от, с (из дома)	სათამაშო	სათამაშო
земля	აკაური	აკაური	известие	-დან (სახლიდან)	-დან (სახლიდან)
зеркало	აკაური	აკაური	извинение	ინობა	ინობა
зима	აკაური	აკაური	извольте	ინებეთ	ინებეთ
зимой	აკაური	აკაური	из-за	გამო	გამო
злой	აკაური	აკაური	изучение	შესავლა	შესავლა
знакомство	აკაური	აკაური	изучить	შესავლა	შესავლა
знамя	აკაური	აკაური	или	ან	ან
	აკაური	აკაური	имени	სახელობის	სახელობის
	აკაური	აკაური	имени Ленина	ლენინის	ლენინის
	აკაური	აკაური	иметь (об одуш.)	კონა, კოდა	კონა, კოდა
	აკაური	აკაური	имеет (о неодуш.)	აკვს	აკვს

имеет (об одушевл.) ჰკავს
 имею (о неодуш.) მაკვს
 имею (об одушевл.) მკავე
 имею желанье მაკვს სურვილი
 ямя სახელი
 интересный საინტერესო
 исторический ისტორიული
 их (чей?) მათი

К

как როგორ
 как будто თითქმის
 какой როგორი
 как только როგორც კი
 камень კვა
 канал არხი
 капля ცვთი
 карандаш პანკარი
 карман დჯიბე
 касса салარო
 кассир молარე
 кашель ხველება
 квартира ბინა
 кислый მჯავე
 книга ციგნი
 книжка ციგნაკი
 когда როდის
 когда (союз) როდესაც
 когда-то одესგაჲ
 колбаса ძეხვი
 командировка მისვლინება
 комната ოთახი
 конец დასასრული
 копейка კაპიკი
 корабль ხომალდი
 коричневый ყავისფერი
 короვა ძროხა

ჰყავს
 მაქვს
 მყავს
 მაქვს სურვილი
 სახელი
 საინტერესო
 ისტორიული
 მათი

ბავშვი
 თითქმის
 როგორც კი
 ქვა
 არხი
 წვეთი
 ფანჯარი
 ჯიბე
 სალარო
 მოლარე
 ხველება
 ბინა
 მჯავე
 წიგნი
 წიგნაკი
 როდის
 როდესაც
 თდესლაჲ
 ძეხვი
 მივლინება
 ოთახი
 დასასრული
 კაპიკი
 ხომალდი
 ყავისფერი
 ძროხა

кошка
 край
 красиво
 красивый
 красный
 красота
 крестьянин
 кровь
 кроме
 кружок
 кто
 куда
 купить
 Кура
 курица
 кусок
 куст
 кухня
 кушайте

ლავა
 ласточка
 левый
 легкий
 легко
 лёд
 лекарство
 ленивый
 лес
 лестница
 лето
 летом
 лечение

კატა
 მხარე
 ღამაზად
 ღამაზი
 ციტელი
 სიღამაზე
 გლეხი
 სისხლი
 გარდა
 ძრე
 ვინ
 საით
 კიდვა
 მტკვარი
 კათამი
 ნაჭერი
 ბუჩქი
 სამზარეულო
 მიწრთვით

Л

ალერსი
 მერცხალი
 მარცხენა
 მსუბუქი
 ადვილად
 ყინული
 წამალი
 ზარმაცი
 ტყე
 კიბე
 ზაფხული
 ზაფხული
 მკურნალობა

კატა
 მხარე
 ღამაზად
 ღამაზი
 წითელი
 სიღამაზე
 გლეხი
 სისხლი
 გარდა
 წრე
 ვინ
 საით
 ყიდვა
 მტკვარი
 ქათამი
 ნაჭერი
 ბუჩქი
 სამზარეულო
 მიწრთვით

ალერსი
 მერცხალი
 მარცხენა
 მსუბუქი
 ადვილად
 ყინული
 წამალი
 ზარმაცი
 ტყე
 კიბე
 ზაფხული
 ზაფხული
 მკურნალობა

ливня	ხაზი
лист (бумаги)	ღურცელი
лист (дерева)	ფოთოლი
лицемерие	პირფერობა
лицо	სახე
лоб	შუბლი
ложка	კოვზი
ложь	სიძრუე, ტყუილი
ломать	მტვრევა
лошадь	იხენი
лук (растение)	ხახვი
луна	მთვარე
луч	სხივი
лучший	საუკეთესო
любить	სიყვარული
любовь	სიყვარული
люблю (его)	მიყვარს
люблю (вас)	მიყვარხართ
любит	უყვარს
лягушка	ბაყაყი

М

магазин	მაგაზინი
маленький	პატარა
мало	ცოტა
мальчик	ბიჭი
масло:	
сливочное	კარაქი
растительное	ზეთი
топленое	ერბო
мастер	ოსტატი
мастерская	სახელმწიფო
мать	დედა
машина	მანქანა
медведь	ღათვი
мера	ზომა
место	ზომა

ხაზი	ფურცელი
ფურცელი	ფოთოლი
ვსеленная	პირფერობა
სახე	სახე
შუბლი	შუბლი
კოვზი	კოვზი
სიძრუე, ტყუილი	სიძრუე, ტყუილი
მტვრევა	მტვრევა
იხენი	იხენი
ხახვი	ხახვი
მთვარე	მთვარე
სხივი	სხივი
საუკეთესო	საუკეთესო
სიყვარული	სიყვარული
მიყვარს	მიყვარს
მიყვარხართ	მიყვარხართ
უყვარს	უყვარს
ბაყაყი	ბაყაყი

მალაზი
პატარა
ცოტა
ბიჭი

კარაქი
ზეთი
ერბო
ოსტატი
სახელმწიფო
დედა
მანქანა
ღათვი
ზომა
ზომა
ადგილი

минута	წუთი
мир (покой)	მშვიდობა
мир (вселенная)	სამყართ
много	ბევრი
могу	შემიძლია
не могу	არ შემიძლია
может быть	შეიძლება
можно	შეიძლება
мой	ჩემი
мокрый	სველი
молодой	ახალგაზრდა
молодость	ახალგაზრდობა
молоко	რძე
Москва	მოსკოვი
мост	ხიდი
муж	კმარი
мужчина	მათაკი
музей	მუზეუმი
муравей	ჩიანჩველა
мусор	ნაგავი
мы	ჩვენ
мыло	საპონი
мысль	აზრი
мышь	თაგვი
мясо	ხორცი

пути	მშვიდობა
მშვიდობა	სამყართ
სამყართ	ბევრი
ბევრი	შემიძლია
შემიძლია	არ შემიძლია
არ შემიძლია	შეიძლება
შეიძლება	შეიძლება
შეიძლება	ჩემი
ჩემი	სველი
სველი	ახალგაზრდა
ახალგაზრდა	ახალგაზრდობა
ახალგაზრდობა	რძე
რძე	მოსკოვი
მოსკოვი	ხიდი
ხიდი	კმარი
კმარი	მათაკი
მათაკი	მუზეუმი
მუზეუმი	ჩიანჩველა
ჩიანჩველა	ნაგავი
ნაგავი	ჩვენ
ჩვენ	საპონი
საპონი	აზრი
აზრი	თაგვი
თაგვი	ხორცი

Н

на	-ზე
награда	ჯილდო
надо	საჭიროა
надпись	წარწევა
наказание	დასჯა
написанный	დაწერილი
написать	დაწერა
напиток	სასმელი
нарисовать	დახატვა

-ზე	-ზე
ჯილდო	ჯილდო
საჭიროა	საჭიროა
წარწევა	წარწევა
დასჯა	დასჯა
დაწერილი	დაწერილი
დაწერა	დაწერა
სასმელი	სასმელი
დახატვა	დახატვა

народ	ხალხი	ხალხი	ночью	გამიტ	ღამით
народный	სახალხო	სახალხო	нравится мне	მომცონს	მომწონს
население	მოსახლეობა	მოსახლეობა	« нам	მოგვცონს	მოგვეწონს
насмешка	დაცინვა	დაცინვა	нужный	საჩირო	საჭიროა
научимся	ვისწავლიტ	ვისწავლიტ			
находится	მდებარეობს	მდებარეობს		О	
начало	დასაწყისი	დასაწყისი	о (предлог)	შესახებ	შესახებ
начальник	უფროსი	უფროსი	обед	სადილი	სადილი
начинается	იწყება	იწყება	обида	ცენა	წყენა
наш	ჩვენი	ჩვენი	обидно	საცენად	საწყენად
невкусный	უგემური	უგემური	облако	გრუბელი	ღრუბელი
недовольный	უკმაყოფილო	უკმაყოფილო	облачный	გრუბლიანი	ღრუბლიანი
нежный	ნაზი	ნაზი	обрадованный	გახარებული	გახარებული
нельзя	არ შეიძლება	არ შეიძლება	обрадоваться	გახარება	გახარება
немец	გერმანელი	გერმანელი	образец	ნიმუში	ნიმუში
немой	მუნჯი	მუნჯი	образование	განათლება	განათლება
ненависть	სიძულვილი	სიძულვილი	обстоятельство	გარემოება	გარემოება
неправильно	არასწორად	არასწორად	объяснение	აჩსნა	აჩსნა
неприятно	არასასიამოვნოდ	არასასიამოვნოდ	объяснить	აჩსნა	აჩსნა
несколько	რამდენიმე	რამდენიმე	объясните (мне)	ამიხსენიტ	ამიხსენით
не спрашивайте	ნუ მკითხავენ	ნუ მკითხავენ	обычно	ჩვეულებრივად	ჩვეულებრივად
нет	არა	არა	овощи	ბოსტნეული	ბოსტნეული
не хватает	აკლია	აკლია	овца	ძხვარი	ძხვარი
низкий	დაბალი	დაბალი	огонь	ცეცხლი	ცეცხლი
низко	დაბლა	დაბლა	огурец	კიტრი	კიტრი
никогда	არასოდეს	არასოდეს	однажды	ერთხელ	ერთხელ
нитка	ძაფი	ძაფი	озеро	ტბა	ტბა
ничего	არაფერი	არაფერი	окно	პანჯარა	ფანჯარა
но	მაგრამ	მაგრამ	олень	ირემი	ირემი
новый	ახალი	ახალი	он (она, оно)	ის, იგი	ის, იგი
нога (ноги)	პეხი (პეხები)	ფეხი (ფეხები)	они	ისინი	ისინი
ноготь	პრჩილი	ფრჩხილი	определенный	განსაზღვრული	განსაზღვრული
нож	დანა	დანა	опять	კვლავ	კვლავ
ножницы	მაკრატელი	მაკრატელი	освещенный	განათებული	განათებული
нос	ცხვირი	ცხვირი	осень	შემოდგომა	შემოდგომა
носки	ციინდები (კაჯის)	წინდები (კაჯის)	осенью	შემოდგომაზე	შემოდგომაზე
ночь	გამე	ღამე	осмелиться	გაბედვა	გაბედვა

смею
 смеешь
 осмотреть
 остановка
 остаться
 останется
 осторожность
 острослов
 острый
 ответ
 отделение
 отдохнем
 отдых
 отец
 открывается
 открытый, раскрытый
 откуда
 отражение
 стчество
 очарованный
 очаровательный
 очень
 очередь
 ошибка

ვბედავ
 ბედავ
 დატვალნიზრება
 გაჩერება
 დარჩენა
 დარჩება
 სიფრთხილე
 მანამახვილი
 მახვილი
 მასუხი
 განკოპილება
 დავისვენებთ
 დასვენება
 მამა
 იგება
 გნა
 სანდან
 ასახვა
 მამის სახელი
 მოხიბლული
 მომხიბვლელი
 ძალიან
 რიგი
 შეცდომა

П

палец
 палка
 памятник
 память
 пар
 пара
 парикмахерская
 пароход
 лейте
 первый
 первый раз

ტიტი
 ძოხი
 ძეგლი
 ხსოვნა, მეხსიერება
 ორთქლი
 წყვილი
 საპარიკმახერო
 გემი
 დალიეთ
 პირველი
 პირველად

ვბედავ
 ბედავ --
 დათვალნიერება
 გაჩერება
 დარჩენა
 დარჩება
 სიფრთხილე
 ენამახვილი
 მახვილი
 მასუხი
 განყოფილება
 დავისვენებთ
 დასვენება
 მამა
 იღება
 ღია
 საიდან
 ასახვა
 მამის სახელი
 მთხიბლული
 მთხიბვლელი
 ძალიან
 რიგი
 შეცდომა

თითი
 ჯოხი
 ძეგლი
 ხსოვნა, მეხსიერება
 ორთქლი
 წყვილი
 საპარიკმახერო
 გემი
 დალიეთ
 პირველი
 პირველად

переведенный
 перевод
 переводить
 передача
 переписка
 переп
 перо
 персик
 песня
 пестрый
 пиво
 писать
 писатель
 письмо
 письменность
 пить
 пища
 пламя
 платить
 платок
 платье
 плач, плакать
 плохо
 плохой
 площадь
 победа
 поведение
 повторение
 погода
 по-грузински
 погулять
 подарить
 подарок
 подготовка
 по-дружески
 подушка
 поезд

თარგმნილი
 თარგმანი
 თარგმნა
 გადაცემა
 მიწერ-მოწერა
 პილიპილი
 კალამი
 ატამი
 სიმგერა
 ჩრელი
 ლუდი
 ცერა
 მცერალი
 ცერილი
 დამცერლობა
 სმა, დალევა
 საჭმელი
 ალი
 გადახდა
 ცხვირსაოცი
 კაბა
 ტირილი
 ცუდად
 ცუდი
 მოედანი
 გამარჯვება
 საქიზალი
 გამეორება
 ამინდი
 კარტულად
 გასეირნება
 ჩუკება
 საჩუკარი
 მომზადება
 მეგობრულად
 ბალიში
 მატარებელი

თარგმნილი
 თარგმანი
 თარგმნა
 გადაცემა
 მიწერ-მოწერა
 პილიპილი
 კალამი
 ატამი
 სიმგერა
 ჩრელი
 ლუდი
 ცერა
 მცერალი
 ცერილი
 დამცერლობა
 სმა, დალევა
 საჭმელი
 ალი
 გადახდა
 ცხვირსაოცი
 კაბა
 ტირილი
 ცუდად
 ცუდი
 მოედანი
 გამარჯვება
 საქიზალი
 გამეორება
 ამინდი
 კარტულად
 გასეირნება
 ჩუკება
 საჩუკარი
 მომზადება
 მეგობრულად
 ბალიში
 მატარებელი

поездка
 поесть
 поет
 не пою
 поехать
 позавтракать
 поздно
 познакомиться
 поймать
 поискать
 поищу
 пойти
 пойду
 пока
 показать
 покажу (вам)
 покорение
 покрасить
 покушать
 пол
 поле
 полезный
 половина
 положение
 полосатый
 полотенце
 помните?
 помню
 помогают (нам)
 помощь
 понять
 понимаю
 пойму
 пообедать
 пообедаем
 портить
 по-русски
 поручение

მგავრობა
 ჩამა
 მგერის
 არა ვმგერი
 ცასვლა
 საუზმობა
 გვიან
 გაცნობა
 დაჭერა
 მოძებნა
 მოვძებნი
 წასვლა
 წავალ
 ჰერ
 ჩვენება
 ვაჩვენებთ
 დამორჩილება
 შეგებვა
 ჩამა
 1. ნათაკი, 2. სკესი
 მინდორი
 სასარგებლო
 ნახევარი
 მდგომარეობა
 ზოლიანი
 პირსახოცი
 გახსოვთ?
 მახსოვს
 გვეხმარებიან
 დახმარება
 ვაგება
 მესმის
 ვაგიგებ
 სადილობა
 ვისადილებთ
 ვაფუჭებთ
 რუსულად
 დავალება

მგზავრობა
 ჭამა
 მღერის
 არა ვმღერის
 წასვლა
 საუზმობა
 გვიან
 გაცნობა
 დაჭერა
 მოძებნა
 მოვძებნი
 წასვლა
 წავალ
 ჰერ
 ჩვენება
 ვაჩვენებთ
 დამორჩილება
 შეგებვა
 ჭამა
 1. იატაკი, 2. სკესი
 მინდორი
 სასარგებლო
 ნახევარი
 მდგომარეობა
 ზოლიანი
 პირსახოცი
 გახსოვთ?
 მახსოვს
 გვეხმარებიან
 დახმარება
 ვაგება
 მესმის
 ვაგიგებ
 სადილობა
 ვისადილებთ
 ვაფუჭებთ
 რუსულად
 დავალება

по поручению
 порядок
 посадка
 послать
 пошлю (вам)
 после
 последний
 последний раз
 послезавтра
 пословица, поговорка
 посмотреть
 постель
 построено
 построить
 посылка
 пот
 потом
 потомки
 потому
 потому что
 поужинать
 похож (он на него)
 поцелуй
 почему
 почистить
 почта
 почти
 почтовый
 правда
 правильно
 право
 правый
 праздник
 праздничный
 предки
 прекрасный
 привет

დავალებით
 წესრიგი
 ჩადჯდომა
 გაგზავნა
 გამოგიგზავნი
 შემდეგ
 უკანასკნელი
 უკანასკნელად
 ზეგ
 ანდაზა
 ნახვა
 ლოგინი
 აშენებულია
 აშენება
 ამანათი
 ოფლი
 შემდეგ
 შტამომაღლები
 იმიტომ
 იმიტომ რომ
 ვახშმობა
 ჩგავს
 კოცნა
 რათმ
 გაცმენდა
 პოსტა
 ტიტკმის
 საპოსტო
 სიმართლე
 სწორად
 უფლება
 მარჯვენა
 დგესასაული, ზეიმი
 საზეიმი
 წინაპრები
 მშვენიერი
 სალამი

დავალებით
 წესრიგი
 ჩადჯდომა
 გაგზავნა
 გამოგიგზავნი
 შემდეგ
 უკანასკნელი
 უკანასკნელად
 ზეგ
 ანდაზა
 ნახვა
 ლოგინი
 აშენებულია
 აშენება
 ამანათი
 ოფლი
 შემდეგ
 შტამომაღლები
 იმიტომ
 იმიტომ რომ
 ვახშმობა
 ჩგავს
 კოცნა
 რათმ
 გაცმენდა
 ფოსტა
 თითქმის
 საფოსტო
 სიმართლე
 სწორად
 უფლება
 მარჯვენა
 დგესასაული, ზეიმი
 საზეიმი
 წინაპრები
 მშვენიერი
 სალამი

приветствие, привет- ствовать	მისალმება	ჩამოსული ბრძანება ბრძანა ბეჯითი მთავითაწმეთ მთხანა ბუნება მიზეზი სასიამოვნოდ მსიამოვნებს გვსიამოვნებს მომშვიდა გასეირნება გავატარეთ შემოწმება ნაწარმოები გალვიძება ბოლიში გაციება თხოვნა თხოვნით სიგრილვ გრილი წარსული გთხოვთ დამშვიდობება მშვიდობით ჩიტი ლილი ცარიელი მტვერი	მუშათაბა მუშათაბა	рабочий ради, для радостно радость радует (меня) радует (нас) развалины разве развитие развлечение размер рано раньше расписание расстояние расход ребенок река речь решение рог родина родители роза рост рот рубль ружье рука (руки) руководит руководитель рукопожатие русский русский (чел.)	муша -твис сихарулит сихарули махаребс гвахаребс нангревеби гана ганвитареба гартоба зома адре цинат ганриги мандзили харджи бавшви мдинаре метквелеба гадацкветილება რკა, კანცი სამშობლო მშობლები ვარდი სიმაგლე, ჰრდა პირი მანეტი ტოპი ხელი (ხელები) ხელმძღვანელობს ხელმძღვანელი ხელის ჩამორთმევა რუსული რუსი (чел.)	მუშა -თვის სიხარულთ სიხარულა მახარებს გვახარებს ნანგრევენბი განა განვითარება გართობა ზომა ადრე წინათ განრიგი მანძილი ხარჯი ბავშვი მდინარე მეტყველება გადაწვეტილება რქა, ყანწი სამშობლო მშობლები ვარდი სიმაგლე, ზტდა პირი მანეთი თოფი ხელი (ხელები) ხელმძღვანელობს ხელმძღვანელი ხელის ჩამორთმევა რუსული რუსი
работа работать	მისალმება	ჩამოსული ბრძანება ბრძანა ბეჯითი მთავითაწმეთ მთხანა ბუნება მიზეზი სასიამოვნოდ მსიამოვნებს გვსიამოვნებს მომშვიდა გასეირნება გავატარეთ შემოწმება ნაწარმოები გალვიძება ბოლიში გაციება თხოვნა თხოვნით სიგრილვ გრილი წარსული გთხოვთ დამშვიდობება მშვიდობით ჩიტი ლილი ცარიელი მტვერი	მუშათაბა მუშათაბა	рабочий ради, для радостно радость радует (меня) радует (нас) развалины разве развитие развлечение размер рано раньше расписание расстояние расход ребенок река речь решение рог родина родители роза рост рот рубль ружье рука (руки) руководит руководитель рукопожатие русский русский (чел.)	муша -твис сихарулит сихарули махаребс гвахаребс нангревеби гана ганвитареба гартоба зома адре цинат ганриги мандзили харджи бавшви мдинаре метквелеба гадацкветილება რკა, კანცი სამშობლო მშობლები ვარდი სიმაგლე, ჰრდა პირი მანეტი ტოპი ხელი (ხელები) ხელმძღვანელობს ხელმძღვანელი ხელის ჩამორთმევა რუსული რუსი (чел.)	მუშა -თვის სიხარულთ სიხარულა მახარებს გვახარებს ნანგრევენბი განა განვითარება გართობა ზომა ადრე წინათ განრიგი მანძილი ხარჯი ბავშვი მდინარე მეტყველება გადაწვეტილება რქა, ყანწი სამშობლო მშობლები ვარდი სიმაგლე, ზტდა პირი მანეთი თოფი ხელი (ხელები) ხელმძღვანელობს ხელმძღვანელი ხელის ჩამორთმევა რუსული რუსი
	ჩამოსული ბრძანება ბრძანა ბეჯითი მთავითაწმეთ მთხანა ბუნება მიზეზი სასიამოვნოდ მსიამოვნებს გვსიამოვნებს მომშვიდა გასეირნება გავატარეთ შემოწმება ნაწარმოები გალვიძება ბოლიში გაციება თხოვნა თხოვნით სიგრილვ გრილი წარსული გთხოვთ დამშვიდობება მშვიდობით ჩიტი ლილი ცარიელი მტვერი	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა
	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა	მუშათაბა მუშათაბა

ручей
ручка
рыба
рыжий
рынок

ნაკადული
კალმისტარი
თევზი
ციტური
ბაზარი

ნაგადუღო
კალმისტარი
თევზი
წითელი
ბანაბი

сила
сильно
синий
сказать
 скажу (вам)
сказка
сколько
скоро
скот
слабо
слабый
слава
сладкий
сладко
слово
служба
случай
смерть
смех
 смеемся
 смеетесь
 смеялись мы
смешной
снег
снежный
собака
собраться
собрание
совершенно
совершенный
совет
современный
согретый
соленый
солнечный
солнце
сомнение

ძალა
ძალიერ
ლურჯი
ტკმა
გეტკვით
ზგაპარი
რამდენი
ჩკარა
პირუტყვი
სუსტად
სუსტი
დიდება
ტკბილი
ტკბილად
სიტკვა
სამსახური
შემთხვევა
სიკვიდი
სიცილი
ვიცინი
იციინი
ვიცინე
სასაძილო
თვლი
თვლიანი
ძაგლი
შეკრება
კრება
სრულიად
სრულყოფილი
რჩევა, საბჭო
თანამედროვე
გამტბარი
მლახე
მზიანი
მზე
მზი

ძალა
ძლიერ
ლურჯი
თქმა
გეტყვი
ზღაბარი
ბამდენი
ჩქარი
პირუტყვი
სუსტად
სუსტი
დიდება
ტკბილი
ტკბილად
სიტყვა
სამსახური
შემთხვევა
სიკვილი
სიცილი
ვიცინით
იციინით
ვიცინეთ
სასაძილო
თავლი
თავლიანი
ძაღლი
შეკრება
კრება
სრულად
სრულყოფილი
ჩრევა, საბჭო
თანამედროვე
გამბარი
მლახე
მზიანი
მზე
მზი

ს

сад
садитесь
садовник
самолет
сапоги
сахар
сборная
свежий
свет
светлый
свидание
свинья
свободный
связь
сделать
 сделаю
север
сегодня
седой
сейчас же
секунда
село
семья
сердитый
сердце
серый
сестра
Сибирь
сидит

ბაგი
დაბრძანდით
მებაგი
ტვიტპრინავი
ჩეკმები
შაკარი
ნაკრები
ახალი
სინათლე
ნათელი
ნაემანი
გორი
ტავისუფალი
კავშირი
გაკეტება
გავაკეტებ
ჩრდილოეთი
დგე
ჩაგარი
ახლავი
ცამი
სოპელი
ოჯახი
ბრანიანი
გული
ნაპრისპერი
და
ციმბირი
ზის

ბაგი
დაბრძანდით
მებაგი
თვითმფრინავი
ჩეკმები
შაკარი
ნაკრები
ახალი
სინათლე
ნათელი
ნაემანი
ღარი
თავისუფალი
კავშირი
გაკეტება
გავაკეტებ
ჩრდილოეთი
დღეს
ქაღალა
ახლავი
წამი
სათელი
თჯახი
ბრანიანი
გული
ნაგრისპერი
და
ციმბირი
ზის

сон (спать)
сон
сосед
составить
оставленный
сосчитать
сочувствие
союз
спасибо, благодарю
спать
специально
спешить
спешу
спешим
спешили мы
спешите
не спешите
синьки
спокойно
справка
спросить
спросил я его
спрошу я его
спросил он меня
спрятать
сразу
среди, между
средний
срочный
стакан
сталь
старик (старуха)
старость
старый
старый (человек)
стена
стихотворение

ძილი
სიზმარი
მეზობელი
შედგენა
შედგენილი
დათვა
ტანაგრძნობა
კავშირი
გმადლობ
ძილი
სპეციალურად
აჩქარება
ვჩქარობ
ვჩქარობთ
ვჩქარობდით
ჩქარობთ
ნუ ჩქარობთ
ასანთი
მშვიდად
ცნობა
კითხვა
ვკითხე
ვკითხავ
მკითხა
დამალვა
უცბად
შორის
საშუალო
სასწრაფო
ჭიქა
ფლანდრი
მთხუცი
სიბერე
ძველი
მთხუცი
კედელი
ლექსი

ბილი
სიზმარი
მეზობელი
შედგენა
შედგენილი
დათვა
თანაგრძნობა
კავშირი
გმადლობ
ძილი
სპეციალურად
აჩქარება
ვჩქარობ
ვჩქარობთ
ვჩქარობდით
ჩქარობთ
ნუ ჩქარობთ
ასანთი
მშვიდად
ცნობა
კითხვა
ვკითხე
ვკითხავ
მკითხა
დამალვა
უცბად
შორის
საშუალო
სასწრაფო
ჭიქა
ფლანდრი
მთხუცი
სიბერე
ძველი
მთხუცი
კედელი
ლექსი

это
стоит
стоит
стол
столица
етоловая
столько
стоять
страна
страх
боюсь
боятся
стрела
строй
стул
судьба
сумка
суровый
сухой
счастье
счет
сын
сыр

таблица
тайком
там
танец
танцую
не танцую
танцуют
тарелка
твердо
твердый
твой
темный

ასი
დგას
გირს
მაგიდა
დედაკალაქი
სასადილო
იმდენი
დგომა
კვებანა
შიში
მეშინია
მშინია
ისარი
ცოკილეა
სკამი
ბედი
ჩანთა
მკაჯრი
მშრალი, ხმელი
ბედნიერება
ანგარიში
ვაჟიშვილი
კველი

T

цхрили
саидумлод
ик
цеква
вцеквав
ара вцеквав
цекваვენ
тепши
мткицед
магари, мткице
шени
бнели, муки (цвет)

ასი
დგას
ლირს
მაგიდა
დედაქალაქი
სასადილო
იმდენი
დგომა
ქვეყანა
შიში
მეშინია
მშინია
ისარი
წყობილება
სკამი
ბედი
ჩანთა
მკაჯრი
მშრალი, ხმელი
ბედნიერება
ანგარიში
ვაჟიშვილი
ყველი

ცხრილი
საიდუმლოდ
იქ
ცეკვა
ვცეკვავ
არა ვცეკვავ
ცეკვავენ
თეფში
მტკიცედ
მაგარი, მტკიცე
შენი
ბნელი, მუქი

теперь
теплый
терпеть
терплю
тесто
тетрадь
тетя
тихо
ткань
товарищ
тогда
торговля
точно
точный
трава
третий
треть
тропинка
труд
трудно
мне трудно
трудный
трудолюбивый
тут, здесь
ты
тысяча

ახლა
ტბილი
მომენა
ვითმენ
ცომი
რვეული
დეიდა
ჩუმად
კსოვილი
ამხანაგი
მანინი
ვაჩრობა
ზუსტად
ზუსტი
ბალახი
მესამე
მესამედი
ბილიკი
შრომა
ძნელად
მიძნელდება
ძნელი
შრომისმოყვარე
ავ
შენ
ათასი

У

у (у дома)
убрать (комнату)
уважаемый
уважение
у вас
угол
угроза
удивительно
удивительный

-თან (სახლთან)
დალაგება (ოთახის)
პატივცემული
პატივისცემა
ტკვენთან
კუთხე
მუკარა
გასაოცრად
გასაოცარი

ახლა
თბილი
მომენა
ვითმენ
ცომი
რვეული
დეიდა
ჩუმად
ქსოვილი
ამხანაგი
მანინი
ვაჭრობა
ზუსტად
ზუსტი
ბალახი
მესამე
მესამედი
ბილიკი
შრომა
ძნელად
მიძნელდება
ძნელი
შრომისმოყვარე
აქ
შენ
ათასი

удобно
удобный
уже
ужин
улица
ум
умно
умный
умыться
у нас
упорно
упорный
упорство
упрек
урож
условие
уснуть
установилось
усы
усталость, устать
усталый
уточнение, уточнить
утро
утром
ухо
учеба
ученый
учитель

фамилия
фрукты
футбол
футболист

მოხერხებულად
მოხერხებულად
უკვე
ვახშამი
ვუჩა
ჩკუა
ჩკვიანურად
ჩკვიანი
პირის დაბანა
ჩვენთან
ჯიუტად
ჯიუტი
ჯიუტობა
საკვედური
გაკვთილი
პირობა
დაძინება
დამკარდა
ულვაშები
დაგლა
დაგლილი
დაზუსტება
დილა
დილით
კური
სცავლა
მეცნიერი
მასწავლებელი

Ф

გვარი
ხილი
პეხბურტი
პეხბურტელი

მანებნებულად
მანებნებულად
უკვე
ვახშამი
ვუჩა
ჩკუა
ჩკვიანურად
ჩკვიანი
პირის დაბანა
ჩვენთან
ჯიუტად
ჯიუტი
ჯიუტობა
საკვედური
გაკვთილი
პირობა
დაძინება
დამკარდა
ულვაშები
დაღლა
დაღლილი
დაზუსტება
დილა
დილით
კური
სწავლა
მეცნიერი
მასწავლებელი

Х

характер	хასიანი	ხასიათი
хватает	საკმარისა	საკმარისია
хлеб	პური	პური
ходьба	სნარული	სიარული
хозяйин	მასპინძელი	მასპინძელი
холод	სიცივე	სიცივე
холодный	ცივი	ცივი
хороший	კარგი	კარგი
хорошо	კარგად	კარგად
хотеть	ნდომა	ნდომა
хочу	მინდა	მინდა
хотя	თუმცა	თუმცა
храбрый	მამაცი	მამაცი
художественный	მხატვრული	მხატვრული
художник	მხატვარი	მხატვარი

Ц

цвет	ფერი	ფერი
цветок	ყვავილი	ყვავილი
цветущий	აყვავებული	აყვავებული
целое	მთელი	მთელი
цена	ფასი	ფასი

Ч

час	საათი	საათი
часы (механизм)	საათი	საათი
часть	ნაწილი	ნაწილი
чей	ვისი	ვისი
человек	ადამიანი	ადამიანი
черешня	ბალი	ბალი
черный	შავი	შავი
чернявый	შავგვრემანი	შავგვრემანი
честь	პატივი	პატივი

четверть
число
чистка
чистый
читать
читаю
читаем
читаете
что
что (союз)
чтобы
чувство
чувствую
чувствуем
чужой
чулки
чуть-чуть

шаг
шахматы
игра в шахматы
шашлык
шептать
шея
широкий
школа
шум
шутка
шутник
шутя

щебетание
щебечут
щедро
щедрость

меотхеди
рицხვი
цменда
супта
цакитхва
вкитхულობ
вкитхულობტ
კიტხულობტ
რა
რომ
რომ
გრძნობა
ვგრძნობ
ვგრძნობტ
სხვისი
ცინდები (კალის)
однав

Ш

набиджи
чадраки
чадракис тамაში
მცვადი
чурчули
кисერი
гანიერი
скола
хмаური
хумროба
хумара
хумробит

Щ

чикчики
чикчикебен
ухвад
гулухვობა

მეოთხედი
რიცხვი
წმენდა
სუფთა
წაკითხვა
გკითხულობ
გკითხულობტ
კითხულობტ
რა
რომ
რომ
გრძნობა
ვგრძნობ
ვგრძნობტ
სხვისი
წინდები (ქალის)
თღნავ

ნაბიჯი
ჭადრაკი
ჭადრაკის თამაში
მწვადი
ჩურჩული
კისერი
განიერი
სკოლა
ხმაური
ხუმრობა
ხუმარა
ხუმრობით

ჭიკჭიკი
ჭიკჭიკებენ
უხვად
გულუხვობა

щедрый
шека
шенок
щетина
щит

გულუხვი
ლოკა
ლექვი
დჯაგარი
პარი

გულუხვი
ლოკა
ლექვი
ჯაგარი
ფარი

этаж
это, этот, эта
эфир

სართული
ეს
ეთერი

სართული
ეს
ეთერი

юбилей
юг
южный
юноша
юный

იუბილე
სამხრეთი
სამხრეთული
ჩაბუკი
ნორჩი

იუბილე
სამხრეთი
სამხრეთული
ჩაბუკი
ნორჩი

я
яблоко
явиться
явление
ягненок
ягода
яд
ядовитый
ядро
язва
язык
яйцо
якорь
яма
яркий
ясли
ясно
ясный
ячейка
ящерица
ящик

ია
მე
ვაშლი
გამოცხადება
მოვლენა
ბატკანი
კენკრი
შხამი
შხამნანი
ბირთვი
ცკლული
ენა
კვერციხი
გუზა
ორმო
კაშკაშა
ბაგა
ცხადად
ნატელი, ცხადი
უჯრედი
ხვლიკი
კუტი

ია
მე
ვაშლი
გამოცხადება
მოვლენა
ბატკანი
კენკრი
შხამი
შხამიანი
ბირთვი
წყლული
ენა
კვერციხი
ლუზა
თრმთ
კაშკაშა
ბაგა
ცხადად
ნათელი, ცხადი
უჯრედი
ხვლიკი
კუთი

Грузинско-русский словарь

ა

ავლო — подбросил (он)
აბანო — баня
აბა — а ну
აგარაკი — дача, курорт
აგვესო — наполнился (у нас)
აგვისტო — август
ადამიანი — человек
ადგა — встал (он)
ადგილი — место
ადგომა — встать
ადრე — рано
ავალ — плохо, зло
ავადმყოფი — больной
ავადმყოფობა — болезнь
ავადუღებთ — вскипятим
ავანთებ — зажгу
აზიელი — азиат
აზიური — азиатский
ათასი — тысяча
ათი — десять
აი — вот
აიღეთ — возьмите
აიღო — взял (он его, о неоду-
шевл.)
აიყვანა — 'взял (он его, об оду-
шевл.)
აიყვანა ხელში — взял на руки
აიცილა — избежал (он его)

აკეთებს — делает
აკლია — не хватает
ალაგებს — складывает, убирает
ალბათ — вероятно, видимо
ალმაცერად — косо
ალუბალი — вишня
ამ (სმ. ეს) — этот
ამ დროს — в это время
ამანათი — посылка
ამასაც — и этому
ამაყად — гордо
ამბავი — весть, событие
ამბობენ — говорят
ამბობს — говорит
ამინდი — погода
ამიწონეთ — взвесьте мне
ამიხსენით — объясните мне
ამოდის — восходит, всходит
ამთვა — взойдет
ამთვიდა — взошло
ამთილო — достал, извлек, вы-
нул (он его)
ამთრჩეული — выбранный
ამთწერა — выписка, выписать
ამთწმებდა — проверял (он его)
ამჟამად — в настоящее время

ამტვრევს — ломает
 ამხანაგი — товарищ
 ან — или
 ანბანი — азбука, алфавит
 ანგარიში — счет
 ანგრევდნენ — разрушали (они его)
 ანდაზა — пословица
 ანთება — зажечь
 ანთებული — зажженный
 აპრილი — апрель
 არ — не
 არასოდეს — никогда
 არაფერი — ничего
 არაფერს — ничего, не стоит
 არაყი — водка
 არიან — они есть (суть)
 არის — он есть
 არხი — канал
 ასანთი — спички
 ასე — так
 ასი — сто

ბაღე — сеть, сетка
 ბადრიჯანი — баклажан
 ბავშვი — ребенок
 ბაზარი — рынок
 ბალახი — трава
 ბალი — черешня
 ბალიში — подушка
 ბარათი — записка, открытка
 ბაღი — сад
 ბაყაყი — лягушка
 ბგეა — звук
 ბებია — бабушка
 ბევრი — много

ასული — овна
 ატამი — персик
 ატანა — вынести
 აფთიაქი — аптека
 აქ — здесь, тут
 აქაური — из этих мест, здешний
 აღება — взять, взятие
 აღებული — взятый
 აღმავლობა — подъем, рост
 აღტაცებული — восторженный
 აღწერა — опись
 აყვავებული — цветущий
 აშენდა — был построен
 აშენებული — построенный
 აჩვენებენ — показывают
 აწონა — взвесить
 აჭარა — Аджария
 ახალგაზრდა — молодой
 ახალი — новый
 ახლა — теперь
 ახლოს — около, близко, вблизи
 ახსნა — объяснение, объяснить

ბ

ბერძენი — грек
 ბელურა — воробей
 ბეჯითი — прилежный
 ბინა — квартира
 ბილეთი — билет
 ბიძა — дядя
 ბიძაშვილი — двоюродный (брат, сестра)
 ბიჭი — мальчик
 ბნელი — темный
 ბოდიში — извините меня, извинение
 ბოროტობა — злой

ბასტნეული — овощи
 ბრმა — слепой
 ბრუნვა — падеж
 ბრწყინვალე — блестящий

გააცოცხლა — оживил, вдохнул
 გაცემა — жизнь
 გაგება — понять
 გაგვანა — обрадовал (он нас)
 გაგზავნა — отправить, послать
 გაგზავნილი — посланный, отправленный
 გაგმარჯნს — здравствуйте (ответное приветствие)
 გადააგდა — переброевал (он)
 გადაეცა — передал
 გადაკიდებული — перекинутый
 გადაუღებელი — неотложный
 გადაღებული — снятый (фильм)
 გადაცემა — передача
 გადაწერა — переписка
 გადაწერილი — переписанный
 გადაწყვეტილი — решенный
 გავა — выйдет
 გავალ — выйду
 გავამრავლოთ — умножим
 გავატარეთ — провели, пропустили (мы)
 გავიმეორებ — повторю
 გავრცელდა — распространился
 გავყათ — разделим
 გავცივდი — простудился (я)
 გავჭერი — разрезал (я его)
 გაზაფხული — весна
 გაზეთი — газета
 გაზარდა — вырос (он)

ბუ — сова
 ბულე — гнездо
 ბუნება — природа
 ბუჩქი — куст

გ

გაკეთებული — сделанный
 გაკვეთილი — урок
 გალაპარაკდა — стал краше (он)
 გამართა — устроил (он)
 გამარჯობათ — здравствуйте
 გამგონი — слушающий
 გამიგონე — послушай (ты меня)
 გამეორება — повторение
 გამთბარი — согретый, нагретый
 გამო — из-за
 გამოგიგზავნი — пришлю (я тебе)
 გამოდგა — оказался
 გამოვაცლოთ — вычтем
 გამოვიტანე — вынес (я)
 გამოთქმა — выражение
 გამოკლება — убывание, вычитание
 გამოუძახეს — вызвали (они его)
 გამოძახება — вызвать, вызов
 გამოძახებული — вызванный
 გამრავლება — умножение, размножение
 განა — разве
 განათებული — освещенный
 განიერი — широкий
 განსაზღვრული — определенный
 განყოფილება — отделение
 განცხადება — заявление, объявление

გარლა — кроме
 გარეთ — на дворе (вне дома)
 გატემა — обстоятельство
 გატეში — внешний
 გატობა — развлечение
 გასატრად — удивительно
 გასუფთავება — очистка, почистить
 გაუკვირდა — удивился (он)
 გაუსწორა — поправил (он ему)
 გაუტეხრა — поскользнулся (он у него)
 გაფრთხილება — предупреждение
 გაფრინდა — улетел (он)
 გაღებული — открытый
 გაღვიძება — проснуться
 გაყინული — замерзший, мерзлый
 გაყოფა — деление, разделение
 გაჩერდა — остановился (он)
 გაჩერება — остановка
 გაციება — простуда
 გაციებული — простуженный, остуженный
 გაცნობა — знакомство
 გაწმენდა — чистка, почистить
 გახარებული — обрадованный
 გახსტავს — помнишь
 გემი — пароход
 გემრიელი — вкусный
 გენაცვალე — ласкательное обращения
 გერმანელი — немец
 გერმანულად — по-немецки
 გერმანული — немецкий
 გესმის — понимаешь

გვაგონებენ — напоминают (нам)
 გვარი — фамилия
 გვაძლევს — дает (он нам)
 გვეჩქარება — спешим, торопимся
 გვიან — поздно
 გვინდა — хотим
 გვერდი — бок
 გზა — дорога
 გთხოვთ — прошу (вас), просим (вас)
 ვითხარით — сказал (я вам)
 ვითხარეს — сказали (они тебе)
 ვისმენთ — слушаю, -ем (вас)
 ვიყვარვარ — любишь (ты меня)
 ვიყვარს — любишь (ты его)
 ვიცნობთ — я знаю вас
 ვიკვირავს — держишь
 ვმადლობთ — спасибо, благодарю
 ვნებავთ — хотите, желаете
 ვთვინა — девушка, девочка
 ვრიალი — грохот
 ვრილა — прохладно
 ვრილი — прохладный
 ვრძელვებოდა — продолжался
 ვრძელი — длинный
 ვრძნობა — чувство
 გულგრილობა — равнодушие, безразличие
 გული — сердце
 გულსათვის — ради, из-за
 გუნდი — команда, хор
 გუშინ — вчера
 გუშინწინ — позавчера
 გხატავ — рисую (тебя)
 გხვდებით — встречаюсь (я с вами)

ღ

ღა — 1. и (союз); 2. сестра
 ღაანგტეს — разрушили (они его)
 ღაარსებული — основанный
 ღააქვს — носит
 ღაბეჭდილი — напечатанный
 ღაბლა — низко, внизу
 ღაბრძანდით — садитесь
 ღაგეხმარებო — помогу (я тебе)
 ღაგეხმარებოან — помогут (они тебе)
 ღაგვეიწყება — забудем
 ღავეწყება — забыть
 ღაგვიანება — опоздание
 ღაგვრჩება — останется (нам, у нас)
 ღაგვიცინი — насмехаешься над нами
 ღაგრთვილი — накопившийся
 ღაღებული — установленный
 ღადიოდა — ходил (он)
 ღაე — пусть
 ღათმ დაესაჯა — чтобы наказать
 ღაგათვალიერებთ — осмотрим
 ღაგაღება — задание
 ღაგვიგვიანე — опоздал (я)
 ღავისვენთ — отдохнем
 ღავიწყეთ — начали (мы)
 ღავპირდი — обещал (я ему)
 ღავსველი — промок (я)
 ღაზუსტება — уточнить, уточнение
 ღათვალე — считай
 ღათვი — медведь
 ღათვლა — сосчитать
 ღაბანე — умой(ся)

ღავვიანა — опоздал (он)
 ღაინახა — увидел (он его)
 ღაისვენთ — отдохните, отдохнули (вы)
 ღაგატგული — потерянный
 ღავეტილი — закрытый
 ღაგაქალა — похоронил (он его)
 ღაღაგება — складывать, уборка
 ღაღეთ — пейте
 ღამალა — спрятал (он его)
 ღამალული — спрятанный
 ღამარხა — похоронил (он его)
 ღამეხმარე — помоги (мне)
 ღამთავრდა — закончился
 ღამთავრებულა — законченный
 ღამჩა — осталось (у меня, мне)
 ღამყარდა — установилась
 ღამყარება — установление
 ღამწერლობა — письменность
 ღამხატე — нарисуй меня
 ღან — из, от, с
 ღანა — нож
 ღანგრევა — разрушение, разрушить
 ღანგრული — разрушенный
 ღაპიება — обещать, обещание
 ღარჩა — остался
 ღასავენებლად — на отдых, отдыхать
 ღასასრული — конец
 ღასვენება — отдых, отдыхать
 ღასი — труп
 ღასცინდა — насмеялся
 ღასჯა — наказание, наказать
 ღატვება — оставить

დაფარული — покрытый, скры-
тый

დაფრინავს — летает
დაღლა — усталость, устать
დაღლილობა — усталость
დაღლილი — усталый
დაღონებული — грустный
დაღუპული — погибший
დაშავდა — ушибся (он)
დაცვა — защита, охрана
დაცინვა — насмешка
დაცინვით — насмешливо
დაძინება — уснуть
დაწერილი — написанный
დაწვა — сжечь; лег (он)
აწლა — лечь
დაწყებული — начатый
დახატული — нарисованный
დახმარება — помощь, помочь
დახმარებით — с помощью
დახურული — закрытый
დახუჭული — закрытый, заму-
ренный (глаз)

ებრაელი — еврей
ეგ — это
ეგვიპტე — Египет
ევროპული — европейский
ეზო — двор
ეკითხება — спрашивает (его)
ემსახურება — обслуживает
ენა — язык
ერბო — масло топленое
ერთად — вместе, совместно
ერთბაში — сразу
ერთგული — верный
ერთდროულად — одновременно
ერთი — один

208

დაჯდა — сел (он)
დაჯდობა — сесть
დაჯექო — садись
დგას — стоит
დგობა — стоять, стояние
დედა — мать
დედამიწა — Земля
დედაქალაქი — столица
დეიდა — тетя (сестра матери)
დეკემბერი — декабрь
დაახ — да
დიდი — большой
დილა — утро
დილით — утром
დილისათვის — к утру
დრო — время
დროზე — своевременно
დღე — день
დღეს — сегодня
დღე-ღამე — сутки
დღესასწაული — праздник
დღითი დღე — с каждым днем
დღისით — днем

9

ეს — это
ესმის — понимает
ესხმდნენ — нападали (они)
თავს ესხმდნენ — нападали (на
него)
ეყარა — валялись
ეუბნებოდა — говорил (он ему)
ექვსი — шесть
ექიმი — врач
ეძებდა — искал (он его)
ეძებს — ищет
ეჭვი — сомнение
ეჭირა — держал (он его)
ეხმარებოდა — помогал (он ему)

3

ვაგონი — вагон
ვაკეთებ — делаю
ვამბობ — говорю
ვამთავრებ — заканчиваю
ვამოწმებ — проверяю
ვაჟი — юноша, молодой чело-
век
ვაჟიშვილი — сын
ვგრძნობთ — чувствуем
ვდგებით — встаем
ველით — ждем, ожидаем
ვენახი — виноградник
ვერ — не
ვეძებ — искал (я)
ვიბანთ (ხელ-პირს) — умываемся
ვიდრე — пока, чем, нежели
ვითომ — как будто
ვიმზადებ — готовлю (себе)
ვინ — кто
ვინც — кто
ვირი — осёл
ვისადილოთ — пообедаем
ვისაუბრეთ — побеседовали (мы)
ვისაუზმოთ — позавтракаем
ვისვენებდით — отдыхали (мы)
ვისი — чей
ვისწავლით — научимся
ვიტან — выношу, переносу
ვიფიქრებ — буду думать
ვიქნები — я буду
ვიღლები — устаю
ვიყავი — я был

ზამთარი — зима
ზარბაცი — ленивый

14

8

ვაძ — я есть
ვარდი — роза
ვართ — мы есть
ვარსკვლავი — звезда
ვაშლი — яблоко
ვაშლის ხე — яблоня
ვახშამი — ужин
ვგრძნობ — чувствую
ვიყავით — мы были
ვიყიდე — купил (я)
ვიმოვე — достал (я)
ვიმოვიოთ — достанем
ვიცი — знаю
ვიცით — знаем
ვიცინი — смеюсь
ვიცნობთ — знаем, знакомы
ვიწმენდ — чищу (себе)
ვიწრო — узкий
ვკითხულობ — читаю
ვლაპარაკობთ — говорим
ვმორიგეობ — дежурю
ვმუშაობ — работаю
ვნახეთ — видели, смотрели (мы)
ვსაუბრობდით — беседовали (мы)
ვსაუზმობთ — завтракаем
ვსწავლობ — учусь, изучаю
ვუსმენ — слушаю (я его)
ვცხოვრობ — живу
ვწერ — пишу
ვჭამოთ — покушаем, поедим
ვხატავ — рисую

ზოლიანი — полосатый
ზომა — размер, мера

209

ზაფხული — лето
ზეგ — послезавтра
ზეთი — масло растительное
ზის — сидит
ზმნა — глагол
ზავიერთი — некоторый

თაგვი — мышь
თავაზიანობა — вежливость
თავი — голова
თამაშობს — играет
თანაგრძნობა — сочувствие
თანამედროვე — современный
თარგმნილი — переведенный
თბილა — тепло (о погоде)
თბილად — тепло
თბილი — теплый
თბილისელი — тбилисский, тбилисец
თბილისური — тбилисский
თებერვალი — февраль
თევზი — рыба
თეთრეული — белье
თეთრი — белый
თერთმეტი — одиннадцать
თეფში — тарелка
თექვსმეტი — шестнадцать
თვალი — глаз
თვალწამტადი — очаровательный
თვე — месяц
თვით — сам
თვითმფრინავი — самолет

ზრდილობა — воспитанность
ზურგი — спина
ზუსტად — точно
ზუსტი — точный
ზღაპარი — сказка
ზღვა — море

თ

თავისი — свой
თავისუფალი — свободный
თათარი — татарин
თერამეტი — восемнадцать
თითი — палец
თითქმის — почти
თითქოს — как будто, словно
თმა — волос
თოვლი — снег
თოვლიანი — снежный
თოვს — снег идет
თათხმეტი — четырнадцать
თარემ — а то
თარმეტი — двенадцать
თოფი — ружье
თუ — если
თუმცა — хотя
თურმე — оказывается
თქვენ — вы
თქვენთან — у вас, к вам
თქვენო — ваш
თხა — коза
თხილი — орех (лесной, мелкий)
თხოვნა — просьба
თხუთმეტი — пятнадцать

იანვარი — январь
იატაკი — пол
იბრძოლა — боролся (он)
იგი — он
იდაყვი — локоть
იღვა — стоял (он)
ივლისი — июль
ივნისი — июнь
იკეტება — закрывается
იკითხება — читается
იმდენი — столько
იმიტომ რომ — потому что
იმუშავეთ — работайте

იფეთქა — вспыхнул (он)
იფიქრა — подумал (он)
იქ — там
იქვე — там же
იქით — туда
იქნებ — может быть
იქნება — будет
იღება — открывается
იღლია — подмышки
იყავი — ты был

კაბა — платье
კავშირი — союз, связь
კაკალი — орех (грецкий)
კალათბურთი — баскетбол
კალათა — корзинка
კალამი — перо
კალმისტარი — ручка
კანკალებდა — дрожал (он)
კანკალი — дрожь

ი

ინგლისელი — англичанин
ინებეთ — извольте
ირემი — олень
ის — он
ისადილეს — пообедали (они)
ისარი — стрела
ისაუზმეს — позавтракали (они)
ისეთივე — такой же
ისინი — они
ისმის — слышно
ისტორიკოსი — историк
ისტორიული — исторический
ისხდნენ — сидели (они)
იტყვით — скажете
იყავით — будьте, вы были
იყიღე — купи
იშოვეთ — достаньте
იშოვით — достанете
იშავის — достанет
იცვლება — меняется
იცინით — смеетесь
იცინის — смеется
იცნობთ — знаете (его)
იწყება — начинается

კ

კაპიცი — копейка
კარაქი — масло сливочное
კარგად — хорошо
კარგი — хороший
კარი — дверь
კარტოფილი — картофель
კატა — кошка
კაშხალი — плотина
კაცი — человек

კბილი — зуб
კეთილი — добрый
კერძი — блюдо
კვირა — неделя, воскресенье
კვლავ — вновь, опять
კი — да, а (союз)
კიბე — лестница
კიდევ — еще
კითხვა, — вопрос
კილო — килограмм

ლამაზად — красиво
ლამაზი — красивый
ლაპარაკი — разговор
ლაპარაკობს — говорит
ლატვიურად — по-латышски

მაგიდა — стол
მაგრამ — но
მადლიანი — щедрый, благодатный
მადლობელი — благодарный
მაინც — все же
მაისი — май
მაკრატელი — ножницы
მალე — быстро, скоро
მამა — отец
მამიდა — тетя (сестра отца)
მანდარინი — мандарин
მანეთი — рубль
მანქანა — машина
მანძილი — расстояние
მაპატიეთ — простите
მარად — вечно
მართალი — правый, прав

კინალამ — чуть-чуть не
კისერი — шея
კიტრი — огурец
კმაყოფილი — довольный
კოვზი — ложка
კომბოსტო — капуста
კონტად — красиво
კრება — собрание
კუდი — хвост
კუთხე — угол

მ

ლელვი — инжир
ლიმონათი — лимонад
ლოყა — щека
ლუდი — пиво
ლურჯი — синий

მ

მაბილი — соль
მარტი — март
მარტო — только, лишь
მასპინძელი — хозяин
მასწავლებელი — учитель
მატარებელი — поезд
მაქვს — имею (о неодушевл.)
მაღაზია — магазин
მაღალი — высокий
მაღლა — высоко
მაშინ — тогда
მახარებს — радуется (меня)
მგელი — волк
მგზავრობა — путешествие, путеше-
шествовать
მდგომარეობა — положение
მდებარეობს — находится

მდიდარი — богатый
მდინარე — река
მე — я
მეათე — десятый
მეათედი — десятая часть
მეათეჯერ — десятый раз
მესელი — сотая часть
მეზალე — садовник
მგობარი — друг
მეექვსე — шестой
მევენახე — виноградарь
მეზობელი — сосед
მეთვრამეტე — восемнадцатый
მეთორმეტე — двенадцатый
მელოდებით — ждете (меня)
მემანქანე — машинист
მეოთხე — четвертый
მეოთხედი — четверть
მეორე — второй
მეორედ — второй раз
მეორეჯერ — второй раз, следу-
ющий раз
მეოცე — двадцатый
მერე — потом
მერვე — восьмой
მერცხალი — ласточка
მესამე — третий
მესამედ — третий раз
მესამედი — треть
მესამეჯერ — третий раз
მესმის — понимаю, слышу
მეტრი — метр
მეტყველება — речь
მეტყველებენ — говорят
მეტყვით — скажете (вы мне)
მეფე — царь

მეფოლადე — сталевар
მექნება — буду иметь (о нео-
душевл.)
მეყოლება — буду иметь (об оду-
шевл.)
მეშვიდე — седьмой
მეშინია — боюсь
მეცხრამეტე — девятнадцатый
მეცხრე — девятый
მეხუთე — пятый
მეხუთედი — пятая часть
მზად — готов, готовы, готово
მზე — солнце
მზიანი — солнечный
მთა — гора
მთაწმინდა — Мтацминда (гора в
Тбилиси)
მთელი — весь, целый
მთქმელი — говорящий, сказав-
ший
მაქვს — несет, везет (о неоду-
шевл.)
მიდისარ — идешь
მივიღე — получил (я его)
მივუმატთ — прибавим
მივყვებით — следуем, идем сле-
дом
მივწერე — я написал ему
მიზეზი — причина
მიიღე — получил (ты его)
მიიღეთ — получите
მიიღე — получил, принял (он
его)
მიირთვით — покушайте
მიირთმევთ — покушаете
მიიჩქარის — стремится
მიმართვა — обращение

მინლა — хочу
 მინდობი — поле
 მიპასუხა — он ответил мне
 მირბის — бежит
 მისალმება — приветствие
 მისამართი — адрес
 მისი — его
 მისმენთ — слушаете (меня)
 მისცეს — дали (ему, им)
 მიტოვებული — оставленный, бро-
 шенный
 მოუხედავად — вопреки
 მიფრინავს — летит
 მიღებული — полученный
 მიყვარს — люблю (я его)
 მიყვარხარ — люблю (я тебя)
 მიცემა — дать, дачა
 მიცნობთ — вы знаете меня
 მიწერა — приписка
 მიწერ-მოწერა — переписка
 მიჭირს — мне трудно
 მიხედეოთ — по, в соответствии
 მაყავს — ведет он (об одушевл.)
 მკაცრი — суровый, строгий
 მკერდი — грудь
 მკიდია — висит на мне
 მკურნალობა — лечение
 მლაშე — соленый
 მნიშვნელოვანი — значительный
 მთება — выигрыш
 მთვეწვანა — понравился (он
 нам)
 მთვითთხატებენ — расскажут, рас-
 сказывают
 მთვეცა — дал (он нам)
 მთედან — площадь
 მთედინება — течет

მთესწრები — доживешь, успеешь
 მთეწონა — понравился (он ему)
 მთვალ — приду
 მთვალეობა — обязанность
 მთვასწრებ — успею
 მთვედი — пришел (я)
 მთვიდა — пришел (он)
 მთველა — уход (за больным)
 მთვეებნე — нашел (я его)
 მთვეებნი — поищу (я его)
 მთიტანენ — принесут
 ასე მთიქცა — так поступил (он)
 მთკლე — короткий, краткий
 მთლარე — кассир
 მთმზადება — подготовка
 მთმკლავს — убьет меня
 მთმსახურება — обслуживание
 მთმშიველა — проголодался (я)
 მთმცემთ — дадите (мне)
 მთმწინს — нравится (он мне)
 მთმოივე — дежурный
 მთმოივეობა — дежурство
 მთსკაველი — московский, моск-
 вич
 მთსკავუბი — московский
 მთსული — пришедший
 მთტანილი — принесенный
 მთუფიქრებლობა — необдуман-
 ность
 მთუფიქრებული — придуманный,
 смысленный
 მთფვაწე — деятель
 მთღწეული — дошедший
 მთყვანილი — приведенный
 მთძებნა — поискать
 მთძრაობა — движение
 მთხლა — случилось, произошло

მთხვალთ — придете
 მთხიბლულა — очарован
 მთხიბლული — очарованный
 მთხუცი — старый, старик
 მთევე — кислый
 მთრავალი — много, множество
 მთრავალსართულიანი — многоэта-
 жный
 მთსახიობი — артист, актер
 მთსამოვნებს — приятно (мне)
 მთსუბუქად — легко
 მთსხალი — груша
 მთტერი — враг
 მთტერევა — ломать, ломка
 მთტყვარი — Кура
 მთტკევა — болит (у меня)
 მთტკიცედ — твердо, прочно
 მთტყუანი — виноватый, неправый
 მთუხუეში — музей
 მთუქარა — угроза
 მთუქი — темный
 მთუშა — рабочий
 მთუშაობდა — работал (он)
 მთუშაობენ — работают
 მთუცელი — живот
 მთუხლი — колено
 მთყავს — имею (об одушевл.)
 მთყარი — устойчивый, прочный
 მთუნებლობა — строительство
 მთუვენერი — прекрасный
 მთუვენერია — прекрасно

ნაბიჯი — шаг
 ნაგავი — мусор
 ნათელი — светлый
 ნაკრები — сборная

მთუვიდობა — мир, покой
 მთუვიდობით — прощайте
 მთუია — я голоден, хочу есть
 მთუობლები — родители
 მთურალად — сухо
 მთურალი — сухой
 მთურიე — небольшой
 მთიძმედ — тяжело
 მთინარა — соня, лежебока
 მთიულს — ненавижу (я его)
 მთილოლი — водитель
 მთწარე — горький
 მთწერალი — писатель
 მთწვადი — шашлык
 მთწვანე — зеленый
 მთწვანილი — зелень
 მთწუხარება — горе, печаль
 მთწყინს — обидно, огорчает (ме-
 ня)
 მთწყურია — я жажду, хочу пить
 მთჭირდება — мне нужно
 მთხარე — край
 მთხარი — плечо
 მთხატვარი — художник
 მთხატვრული — художественный
 მთხვლებით — встречаетесь (вы со
 мной)
 მთხიარულად — весело
 მთხიარული — веселый
 მთხოლოდ — только

6

ნამუშევარი — работа, труд, тво-
 ренне
 ნანგრევები — развалины
 ნაპირი — берег

ნაპოვნის — находка, найденный
ნაყოფიერად — плодотворно
ნაცვლად — взамен
ნაცნობი — знакомый
ნაცნობობა — знакомство
ნაცრისფერი — серый
ნაწარმოები — производство
ნაწილი — часть
ნაჭერი — кусок, отрезок
ნახევარი — половина
ნახევარჯერ — наполовину
ნახეთ — смотрите
ნახვა — посмотреть, увидеть

ნახვამდის — до свидания
ნება — воля
ნემსი — иголка
ნესვი — дыня
ნესტო — ноздря
ნიავი — ветерок
ნიკაპი — подбородок
ნიმუში — образец
ნოემბერი — ноябрь
ნუ — не
ნულარ — не
ნულარ მკითხავ — не спрашивай

მ

ოდესღაც — когда-то
ოთახი — комната
ოთხი — четыре
ოთხმოცი — восемьдесят
ოთხშაბათი — среда
თმი — война
ორთვალა — двуглазый
ორი — два
ორმოცი — сорок

ორსართულიანი — двухэтажный
ორშაბათი — понедельник
ორჯერ — дважды
თატატი — мастер
თფლი — пот
ოქრო — золото
ოქროსფერი — золотистый
ოქტომბერი — октябрь
ოცი — двадцать

პ

პამიდარი — помидор
პაპა — дед
პარასკევი — пятница
პასუხი — ответ
პატარა — маленький
პატივი — честь, уважение
პატივი სცა — оказал честь
პატივისცემა — уважение
პატივცემული — уважаемый

პატრონი — хозяин
პაქტი — пакт
პილპილი — перец
პირველი — первый
პირი — рот
პირობა — условие
პირუტყვი — животное
პირფერობა — лицемерие
პური — хлеб

რ

რა — что
რაზე — на чем, о чем
რაიმე — что-нибудь
რამდენი — сколько
რამოდენიმე — несколько
რატომ — почему
რაც — что
რავს — сажает
რვა — восемь
რიცხვი — число
რთვარ — как
რთვარი — какой

რთვარც კი — как только
რთღემდე — до каких пор
რთღესაც — когда
რთღის — когда
რთმ — что (союз)
რთმელი — который
რთუ — ручей
რთსი — русский (человек)
რთსული — русский
რტა — рог
რტევა — совет
რტე — молоко

ს

საავადმყოფო — больница
საათი — часы (механизм), час
საბავშვო — детский
საბილეთო — билетный
საბჭო — совет
საბჭოთა — советский
სავარეო — внешний
ზად — где
სადამდე — до какого места
სადაური — откуда (есть)
სადაურია — откуда (он)
სადაც — где
სადილი — обед
სადმე — где-нибудь
სადღესასწაულო — праздничный
სადღეღამისო — круглосуточный
საერთო საცხოვრებელი — обще-
житие
სავარცხელი — гребешок
საზამთრო — арбуз

საზღვარი — граница
საზღვარგარეთ — за границей
სათამაშო — игрушка
საიდან — откуда
საიდანაც — откуда
საით — куда, в какую сторону
საინტერესო — интересный
საკითხი — вопрос
საკონცერტო — концертный
სალაპარაკოდ — для разговора,
разговаривать
სალარო — касса
სამი — три
სამზარეულო — кухня
სამკურნალო — лечебный
სამოცი — шестьдесят
სამსახური — служба
სამუშაო — работа
სამშაბათი — вторник
სამშობლო — родина

სამწუხარტ — печальный
 სამწუხარტა — жаль, печально
 სამჯერ — трижды
 სანახავად — увидеть, посмотреть
 სპარიკმახერტ — парикмахерская
 სართული — этаж
 სასადილო — столовая
 სასარგებლო — полезный
 სასახლე — дворец
 სასიამოვნო — приятный
 სასიამოვნოა — приятно
 სასიამოვნოდ — приятно
 სასწრაფოდ — срочно
 სასწრაფო — скорый, срочный
 ხასჯელი — наказание
 საუბარი — беседа
 საუზმე — завтрак
 საუკუნე — век
 საფოსტო — почтовый
 საქართველო — Грузия
 საქმე — дело
 საღამო — вечер
 საღამოთი — вечером
 ხალი — здоровый
 საყვედურტი — упрек, выговор
 საყურე — серьга
 საშინაო — домашний
 საშუალო — средний
 საჩუქარი — подарок
 საცეკვაო — танцевальный
 საჭირო — нужный
 საჭიროა — нужно
 საჭმელი — еда, пища
 სახალხო — народный
 სახე — лицо
 სახელდახელად — быстренько

სახელი — имя, слава
 სახელდობს — имени
 სახელოსნო — мастерская
 სახლი — дом
 სახლში — в доме, дома
 სექტემბერი — сентябрь
 სველი — мокрый
 სიამოვნებით — с удовольствием
 სიარული — ходьба, хождение
 სიბერე — старость
 სიგრილე — прохлада
 სიკვდილი — смерть
 სილამაზე — красота
 სიმღერა — песня
 სინამდვილე — действительность
 სირბილი — бег
 სიტყვა — слово
 სიფრთხილე — осторожность
 სიყვარული — любовь
 სიცივე — холод
 სიცილი — смех
 სიცოცხლე — жизнь
 სიცხე — жара, жар, температура
 სიძულვილი — ненависть
 სიხარული — радость
 სიჯიუტე — упрямство
 სკამი — стул
 სკოლა — школа
 სოკო — гриб
 სომეხი — армянин
 სოფელი — деревня, село
 სპეციალურად — специально
 სპეციალური — специальный
 სრიალებს — катается, скользит
 სრიალი — скольжение, катание
 სტაფილო — морковь

სტირი — плачешь
 სტუმართმოყვარე — гостеприимный
 სტუმარი — гость, гостья
 სტუმრად — в гости, в гостях
 სულ — всего, весь, совсем
 სულ ცოტა — самое меньшее
 სული — душа
 სურათი — картина
 სურვილი — желание
 სუსტად — слабо
 სუსტი — слабый
 სუფთა — чистый

სუფრა — скатерть, стол (обед)
 სძინავს — спит
 სძულს — ненавидит (он его)
 სწავლა — учение, учеба, учиться
 სწავლობენ — учатся, изучают
 სწორად — правильно, верно
 სწორედ — как раз, точно
 სწრაფად — срочно, быстро
 სწრაფი — быстрый, срочный
 სხეული — тело
 სხვა — другой
 სხივი — луч

ბ

ტალახი — грязь
 ტანი — тело
 ტანსაცმელი — одежда
 ტეირთი — груз
 ტირილი — плач

ტკბილი — сладкий
 ტუჩი — губа
 ტყავი — кожа, шкура
 ტყე — лес
 ტყუილი — ложь, неправда

უ

უზრობა — бессмысленность
 უზრობაა — бессмысленно
 უბანი — участок
 უბის წიგნაკი — записная книжка
 უბძანა — приказал (он ему)
 უგემური — невкусный
 უდრთადი — безвременцо
 უვლის — ухаживает (он за ним, больным)
 უზრდელობა — невоспитанность, грубость
 უთხრა — сказал (он ему)

უკანა — задний
 უკაცრავად — простите, извините меня
 უკეთესი — лучший
 უკეთესად — лучше
 უკვე — уже
 უკრაინულად — по-украински
 ულამაზესი — красивейший
 უმზნებლა — целился (он)
 უნდა — нужно, надо
 უნივერსალი — универсал
 უპასუხა — ответил (он ему)

უჩიბა — посоветоал (он ему)
უსარგებლო — бесполезный
უსარგებლოდ — без пользы
უფლება — право
უფრო — еще, больше
უფრანსი — начальник, старший
უყვარდა — любил (он его)
უყურე — смотри, гляди

ფანქარი — карандаш
ფანჯარა — окно
ფასი — цена
ფაქტი — факт
ფერდაბი — склон
ფერი — цвет
ფეხბურთი — футбол
ფეხბურთელი — футболист
ფეხი — нога
ფეხსაცმელი — обувь
ფიბი — пленка
ფიქრი — мысль, думать

ქათამი — курица
ქალაქი — город
ქალაქელი — городской (человек)
ქალი — женщина
ქალიშვილი — девушка, дочь
ქამარი — пояс
ქაბუჭი — буря
ქართველი — грузин
ქართულად — по-грузински
ქართული — грузинский
ქალი — ветер
ქარია — ветрено
ქარიანი — ветренный
ქარხანა — завод

უჩემოდ — без меня
უჩვენოდ — без нас
უცხოური — иностранный
უწოდებდნენ — называли (они его)
უხმოდ — бесшумно
უხვად — щедро

ფ

ფიქრობ — думаешь
ფელადი — сталь
ფართობალი — апельсин
ფართობით — ползком
ფოსტა — почта
ფრანგი — француз
ფრთხილად — осторожно
ფრანტი — фронт
ფრჩხილი — ноготь
ფული — деньги
ფურცელი — лист
ფხიზელი — бодрый

ქ

ქაღალდი — бумага
ქერა — блондин, блондинка
ქერტი — кора, кожа
ქვა — камень
ქვეყანა — страна
ქლიავი — слива
ქმარი — муж
ქანი — сало, жир
ქრახ — дуэт
ქსოვილი — ткань
ქული — шапка, головной убор
ქუჩა — улица
ქცევა — поведение

ღამე — ночь
ღამით — ночью
ღვინა — вино
ღია — светлый, открытый
ღილი — пуговица
ღიმილი — улыбка
ღირს — стбит
ღირსეული — достойный
ღობე — забор, изгородь

ყავისფერი — коричневый
ყაზარმა — казарма
ყანწი — рог (для питья)
ყელი — горло, шея
ყვავი — ворона
ყვავილი — цветок
ყველა — все
ყველაზე დიდი — самый большой
ყველასათვის — для всех
ყველაფერი — все
ყველგან — всюду, везде
ყველა — сыр

შაბათი — суббота
შავი — черный
შავვერემანი — брюнет, брюнетка
შაქარი — сахар
შეაგდა — забил, загнал (он)
შეასრულა — выполнил (он)
შედგენილი — составленный
შეეკითხა — спросил (он его)
შეგიძლია — можешь
შეგხვდეს — встретишь (ты его)
შეეასრულე — выполнил (я)
შევიდა — вошел (он)

ღ

ღინიერი — сильный
ღირი — свинья
ღირის ხარტი — свинина
ღრიალი — рёв
ღრმა — глубокий
ღრუ — полость, пустотелый
ღრუბელი — туча, облако
ღრუბლიანი — облачный
ღუმელი — печь

ყ

ყვითელი — желтый
ყიდვა — купить
ყინვა — мороз
ყინული — лед
ყთველდღე — ежедневно
ყთველი — каждый, всякий
ყთფილა — было, оказывается
ყრუ — глухой
ყურადღება — внимание
ყური — ухо
ყურძენი — виноград

შ

შევეთანხმდით — договорились (мы)
შევიძინეთ — приобрели (мы)
შეველება — покрасу
შევეძლებ — смогу
შეიძლება — возможно, можно
არ შეიძლებოდა — нельзя было
შეკითხვა — вопрос
შეკრებილი — собранный
შემდეგ — потом
შემემთხვა — случилось со мной
შემეშინდა — испугался (я)

შემთხვევა — случай
 შემიძლია — могу
 შემოდგომა — осень
 შემორჩენილი — сохранившийся
 შემოწმება — проверка, прове-
 рить
 შენ — ты
 შენთვის — для тебя
 შენს — твой
 შენობა — здание
 შესანიშნავი — замечательный
 შესახებ — о, насчет
 შესრულება — выполнение
 შესრულებული — выполненный
 შესწავლა — изучение
 შესწავლილი — изученный
 შექმნილი — созданный
 შეღებვა — покрасить
 შეშა — дрова

შეძენილი — приобретенный
 შეწუხდა — встревожился, забес-
 покоился (он)
 შეწუხებული — обеспокоенный
 შეხვევა — перевязка
 შვილი — семья
 შვილი — сын, дочь, дитя
 შვილიშვილი — внук, внучка
 შიმშილი — голод
 შინ — дома
 შიში — страх, боязнь
 შთენა — достать
 შორეული — дальний
 შორის — среди, между
 შორს — далеко
 შრამბს — трудится
 შუა — средний
 შუბლი — лоб

ბ

ჩააგდო — бросил (он его)
 ჩაღება — положить
 ჩაღობს — заходит, спускается
 ჩაღო — положил, вложил (он
 его)
 ჩავა — зайдет
 ჩავიდა — зашло
 ჩაიღანო — чайник
 ჩაიწერა — записал (он себе)
 ჩამოდის — спускается, ствანაჲ
 ჩამოველი — приехал (я)
 ჩამოვიდა — приехал, пришел,
 прибыл (он)
 ჩამქრალი — погасший, поту-
 шенный
 ჩამთყულებდა — оформился, об-
 разовался (он)

ჩამთხვალ — приедешь (к нам)
 ჩაწერი — запись
 ჩანგაღი — вилка
 ჩანთა — сумка
 ჩანჩქერი — водопад
 ჩაფიქრდა — задумался (он)
 ჩაფლული — утопающий
 ჩაწერა — запись, записать
 ჩემთვისაც — и для меня
 ჩემი — мой
 ჩექმები — сапоги
 ჩვენ — мы
 ჩვენამდე — до нас
 ჩვენთან — у нас, к нам
 ჩვეულებრივად — обычно
 ჩვიდმეტი — семнадцать

ჩირი — сушеный фрукт
 ჩიტი — птица

ჩუმად — тихо, тайком
 ჩქარაბს — спешит, торопится

ც

ცა — небо
 ცალთვალა — одноглазый
 ცამეტი — тринадцать
 ცაბილი — пустой, без груза
 ცეკვა — танец, пляска
 ცეცხლი — огонь
 ცეცხლოვანი — огненный
 ციგა — санки
 ცივა — холодно
 ცივი — холодный
 ციმბირი — Сибирь
 ცისფერი — голубой
 ციფრი — цифра
 ცნობა — справка, известие
 ცნობილი — известный
 ცოლი — жена
 ცოტა — мало, немножко

ცოცხლობდა — жил (он)
 ცუდად — плохо, праздно, без
 дела
 ცუდი — плохой
 ცურავს — плавает
 ცხელა — жарко
 ცხელი — горячий
 ცხენი — лошадь
 ცხვარი — овца
 ცხვირი — нос
 ცხვრის ხორცი — баранина
 ცხიმი — жир
 ცხოვრება — жизнь
 ცხოვრობდა — жил (он)
 ცხოვრობს — живет
 ცხრა — девять
 ცხრაშეტი — девятнадцать

ძ

ძალა — сила
 ძალიან — очень
 ძარცვა — грабеж
 ძარცვავდნენ — грабили (они его)
 ძაფი — нить (нитка)
 ძაღლი — собака
 ძე — сын, -ич
 ძებნა — поиск
 ძეგლი — памятник
 ძეხვი — колбаса

ძველი — старый, древний
 ძვირი — дорогой (о цене)
 ძილი — сон, спать
 ძლიერი — сильный
 ძლივს — еле-еле
 ძმა — брат
 ძნელი — трудный
 ძროხა — корова
 ძროხის ხორცი — говядина

წ

წაგება — проигрывает
 წავალთ — пойдем

წავედით — пошли, ушли (мы)
 წავიდეთ — пойдем

წიქცა — упал (он)
 წაიყვანა — увел, забрал (он его, об одушевл.).
 წაკითხული — прочитанный
 წამალი — лекарство
 წამი — секунда
 წამოეწია — нагнал, догнал (он его), поравнялся
 წამოვა — пойдет
 წამწამი — ресница
 წარბი — бровь
 წარსული — прошлое
 წარწერა — надпись
 წასვლა — уход, уйти
 წასაკითხი — непрочитанный, что надо прочесть
 წასული — ушедший
 წაღებული — унесенный
 წახვალ — пойдешь

ჭა — колодец
 ჭაბუკი — юноша
 ჭადრაკი — шахматы
 ჭამა — кушать, есть
 ჭამეთ — ешьте
 ჭერი — потолок
 ჭიანჭველა — муравей

ხაზი — линия
 ხანი — время, пора
 ხან — ты есть
 ხართ — вы есть
 ხარობს — растет, произрастает
 ხახვი — лук (растение)
 ხე — дерево

წელი — спина, год
 წელიწადი — год
 წერილი — письмо
 წვეთი — капля
 წვიმა — дождь
 წვიმიანი — дождливый
 წვიმს — дождь идет
 წიგნაკი — книжка
 წიგნი — книга
 წითელი — красный
 წითური — рыжий
 წინა — передний
 წინდები — носки, чулки
 წნევა — давление
 წოლა — лежать
 წრე — кружок
 წუთი — минута
 წყალი — вода
 წყობილება — строй
 წყურვილი — жажда

ჭ

ჭირი — болезнь, зараза
 ჭიქა — стакан
 ჭრა — резать
 ჭრელი — пестрый
 ჭრილობა — рана
 ჭრის — режет
 ჭუჭყიანი — грязный

ხ

ხელი — вид
 ხელი — рука
 ხელზეა — на руках
 ხელისგული — ладонь
 ხელისუფლება — власть
 ხელმძღვანელი — руководитель
 ხელმძღვანელობს — руководит

ხვალ — завтра
 ხველება — кашель
 ხილი — мост
 ხილი — фрукты
 ხმა — голос
 ხმაძალა — громко
 ხომ — ведь

ხომალდი — корабль
 ხორცი — мясо
 ხსენა — память
 ხტომა — прыганье, прыгать
 ხუთი — пять
 ხუთშაბათი — четверг

ჯ

ჯამი — сумма
 ჯგუფი — группа
 ჯღობა — сидеть
 ჯერ — пока
 -ჯერ — -жды (ორჯერ — дважды)

ჯიბე — карман
 ჯილდო — награда
 ჯიუტად — упорно
 ჯიუტი — упрямый
 ჯიხი — палка

ჰ

ჰერი — воздух
 ჰვავს — похож, походит

ჰქვია — его зовут
 ჰყავს — имеет он (об одушевл.)

ОСНОВНЫЕ ПРАКТИЧЕСКИЕ ПОСОБИЯ ПО ГРУЗИНСКОМУ ЯЗЫКУ

На русском языке:

- Г. Фиралов, Самоучитель грузинского языка. С.-Петербург, 1820.
Н. Марр, Пособие для изучения грузинского языка. Ленинград, 1926.
В. Цулейскири, П. Чанишвили, Самоучитель грузинского языка. Тбилиси, 1960.
П. Хубутия, Учебник грузинского языка для студентов-негрузин. I. Тбилиси, 1963.
Д. Джавахия, Учебник грузинского языка для негрузин, Тбилиси, 1963.
Ш. Кекелия, Учебник грузинского языка. Тбилиси, 1965.

На европейских языках:

- M. Bross et, L'art libéral au Grammaire géorgienne, Paris, 1824.
A. Dirr, Theoretisch-praktische Grammatik der modernen georgischen Sprache. Leipzig, 1904.
K. Tschenkeli, Einführung in die georgische Sprache, Bd. II (Prakt. Th.), Zürich, 1969.
N. Quadéichvili, R. Ghambachidzé, Manuel de géorgien pour l'étude individuelle, Tbilissi, 1969.
M. Kraveishvili, G. Nakhutsrishvili, Teach Yourself Georgian— for English Speaking Georgians, Tbilisi, 1972.
E. Babunaschwili, N. Nadareishwili, Lehrbuch für georgischen Sprache zum Selbststudium, Tbilissi, 1974.

Основные словари (грузинско-русские, русско-грузинские)

- Русско-грузинский словарь (изд. Тбилисского университета), Тбилиси, 1937.
Г. Ахвледиани, В. Топуриа, Грузинско-русский словарь, Тбилиси, 1942—1950.
О. Торотадзе, Е. Торотадзе, Краткий русско-грузинский словарь, под ред. С. Каухчишвили, Тбилиси, 1953.
К. Датикашвили, Грузинско-русский словарь в трех томах (I—1953, II—1959, III—1967), Тбилиси.
В. Топуриа, С. Каухчишвили, Русско-грузинский словарь, Тбилиси, 1958.

Русско-грузинский словарь в трех томах (I—1956, II—1958, III—1959), под ред. К. Ломтатидзе, Тбилиси.

М. Канкава, Краткий грузинско-русский словарь. Тбилиси, 1965.

Общие сведения о грузинском языке

- Н. Марр, К изучению современного грузинского языка. Ленинград, 1926.
Арв. Чикобава, Грузинский язык. „Языки народов СССР“, IV, Москва, 1967.
Ш. Дзидзигури, Грузинский язык (краткий обзор). Тбилиси, 1967.

На европейских языках:

- Sh. V. Dzidziguri, The Georgian language (Short Review). Tbilisi, 1969.
Sh. Dzidzigouri, La langue géorgienne, Tbilissi, 1970.
Sch. Dsidziguri, Die georgische Sprache, Halle, 1973.

СОДЕРЖАНИЕ

От редактора	4
Предисловие ко второму изданию	9
Занятие 1. Письмо и чтение	11
Занятие 2. Грузинский алфавит	12
Занятие 3. О звуках грузинского языка	15
Занятие 4. Как писать по-грузински	17
Занятие 5. Как считать по-грузински	21
Занятие 6. Продолжение счета	22
Занятие 7. Приветствия и ответы	24
Занятие 8. Глагол <i>აქვს</i> (есть)	25
Занятие 9. Личные формы глагола <i>აქვს</i> (есть)	26
Занятие 10. Еще о глаголе <i>აქვს</i>	27
Занятие 11. Образование множественного числа существительных	29
Занятие 12. Глаголы <i>აქვს—აქვთ</i> , <i>აქვდა—აქვდათ</i> и подобные	32
Занятие 13. Некоторые сведения о грузинском глаголе	34
Занятие 14. Снова о глаголе	37
Занятие 15. Запомним еще несколько глаголов	39
Занятие 16. Слова вежливого обращения	42
Занятие 17. Глагольные приставки	43
Занятие 18. Приставки и вид глаголов	45
Занятие 19. Послелоги	46
Занятие 20. Глаголы движения	49
Занятие 21. Отрицательные предложения	50
Занятие 22. Вопросительные предложения	52
Занятие 23. Некоторые сведения о склонении	54
Занятие 24. Склонение личных местоимений	56
Занятие 25. Фамилии, имена, отчества и другие названия	57
Занятие 26. Некоторые сведения об образовании новых слов. А. Поряд- ковые числительные	58
Занятие 27. Б. Прилагательные	60
Занятие 28. В. Существительные, Г. Наречия	61
Занятие 29. Некоторые частицы	62
Занятие 30. Частицы для передачи прямой речи	64
Занятие 31. Краткая характеристика грузинского глагола	66
Занятие 32. Некоторые сведения из синтаксиса	69
Занятие 33. Согласование определения с определяемым	72

Занятие 34. Дополнения	74
Занятие 35. О сложном предложении	77
Тексты для чтения	80
Из афоризмов Шота Руставели	90
Грузинские пословицы	91
Контрольные ответы по некоторым заданиям	95
Основные формы некоторых глаголов	101
Краткий русско-грузинский разговорник	121
Краткий грузинско-русский словарь антонимов	165
Русско-грузинский словарь	172
Грузинско-русский словарь	203
Основные практические пособия по грузинскому языку	226

Редактор Дзидзигური Ш. В.
Редактор издательства Мchedlishvili И. В.
Техредактор Хуцишвили И. В.
Корректор Сулханишвили Е. С.
ИБ 263
Передано в производство 8/II-78
Подписано в печать 1/XI-78.
Бумага № 3. 60×84¹/₁₆
Печатных л. 60×84¹/₁₆
Учетно-издательских л. 11.59

Зак. 261 Тираж 41-80 тыс. экз.

Цена 1 руб. 16 коп.

Издательство Тбилисского университета,
Тбилиси, 380028, пр. И. Чавчавадзе, 14.
Типография Тбилисского университета,
Тбилиси, 380028, пр. И. Чавчавадзе, 1.

გიორგი ივანეს ძე წიბახაშვილი
პართული ენის თვითმასწავლებელი
(ე ლ ე მ ე ნ ტ ა რ უ ლ ი კ უ რ ს ე)
შესაბე გამოცემა
(რუსულ ენაზე)
თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა
თბილისი 1978